

TAMPEREEN YLIOPISTO

Jenni Salko

TANSSIA, TEATTERIA JA KANSANVALISTUSTA

NUORISOSEURATOIMINTA TAMMELAN HYKKILÄ-LUNKAAN, TEURON
JA PORTAAN KYLISSÄ SEKÄ KIRKONKYLÄLLÄ 1920-LUVULLA

Suomen historian pro gradu -tutkielma

Tampere 2006

Tampereen yliopisto

Historiatieteen laitos

JENNI SALKO: Tanssia, teatteria ja kansanvalistusta. Nuorisoseuratoiminta Tammelan Hykkilä-Lunkaan, Teuron ja Portaan kylissä sekä kirkonkylällä 1920-luvulla

Pro gradu –tutkielma, 95 s., 1 liites.

Suomen historia

Lokakuu 2006

Pro gradu –tutkielma käsittelee nuorisoseuratoimintaa lounaishämäläisessä Tammelan kunnassa 1920-luvulla. Tutkimuksen kohteena ovat neljä tammelalaista nuorisoseuraa; Hykkilä-Lunkaan kylässä toiminut Nuorisoseura Ahjo, Tammelan kirkonkylän tuntumassa toiminut Nuorisoseura Aura, Teuron Nuorisoseura Nousu ja Portaan Nuorisoseura.

Tutkielmassa vertailen Tammelan nuorisoseurojen toimijoita ja toimintaa paitsi keskenään, myös Suomen nuorisoseuroihin yleisemminkin. Vertaan näiden neljän Tammelassa toimineen nuorisoseuran toimintaa myös nuorisoseurojen keskusjärjestön Suomen Nuorison Liiton ja Hämeen Nuorisoseurain Liiton ohjeisiin siitä, millaista nuorisoseuratoiminnan kuului olla, ja pohdin, mitkä mahdollisuudet Tammelan maalaiskylien nuorisoseuroilla toimintaohjeita ja suosituksia oli noudattaa. Tutkimuksessani piirtyy esiin myös kuva siitä, millaisia toimijoita nämä neljä tammelalaista nuorisoseuraa ajan maalaisyhteisössä olivat ja millaiset suhteet niillä oli muihin järjestöihin ja yhdistyksiin paikkakunnalla.

Tutkimukseni tärkeimpinä lähteinä olivat tutkimieni nuorisoseurojen kuukausikokousten pöytäkirjat, johtokunnan kokousten pöytäkirjat, vuosikertomukset ja jäsenkirjat. Hyödynsin tutkimuksessani myös muutakin nuorisoseurojen arkistoissa säilynyttä materiaalia, kuten mm. Suomen Nuorison Liiton ja Hämeen Nuorisoseurain Liiton kiertokirjeitä. Tammelan nuorisoseurojen jäsenten ikiä, sosiaalisia taustoja sekä jäsenyysaikoja selvitin nuorisoseurojen jäsenkirjojen sekä Tammelan seurakunnan rippikirjojen avulla. Tutkimistani nuorisoseuroista on kirjoitettu kustakin myös eri laajuisia historioikeja, ja nämä luonnollisesti täydensivät muusta arkistomateriaalista keräämiäni tietoja. Kirjallisuuden osalta päälähteitä olivat F.A. Hästeskon Suomen nuorisoseuraliikkeen historia, Jaakko Nummisen Suomen nuorisoseuraliikkeen historia I, Aukusti Ripsaluoman ja M.E. Mäen Nuorisoseuratyön opas vuodelta 1919 sekä Matti Rajamaan kirjoittama Kertomus Hämeen Nuorisoseurain Liiton 20-vuotisesta toiminnasta 1906-1926.

Kuten Hämeessä muuallakin, myös Tammelassa nuorisoseurojen jäsenistön pääosan muodostivat talolliset ja maanomistajat sekä virkamiehistä, käsityöläisistä ja kauppiasta koostunut joukko. Vuokratilallisia sekä työ- ja palvelusväkeä oli jokaisessa neljässä seurassa mukana jonkin verran, mutta kuitenkin voidaan sanoa nuorisoseurojen olleen Tammelassa pääasiassa keskiluokkaisen väen toimintayhteisöjä. Jäsenten keski-ikä Tammelan nuorisoseuroissa oli suhteellisen korkea. Tammelan nuorisoseurat mitä ilmeisimmin olivatkin nimistään huolimatta lähinnä aktiivisessa työiässä olevan väestön toimintayhteisöjä kuin nuorisoikäisten harrastusryhmiä.

Tutkimani Tammelan nuorisoseurat olivat jäsenmääriltään hyvin tyypillisiä nuorisoseuroja. Ainoastaan Ns. Auraa voidaan kuvata melko suureksi seuraksi. Nuorisoseuratoiminta oli suhteellisen samanlaista Portaan Nuorisoseurassa, Ns. Ahjossa sekä Teuron Ns. Nousussa. Ns. Aura erosi näistä paitsi kokonsa puolesta myös muita aktiivisemmalla toiminnallaan. Verratessani näitä

neljää tammelalaista nuorisoseuraa Suomen Nuorison Liiton keskimääräiseen nuorisoseuraan, kävi ilmi, että Ns. Auran toiminta oli myös monessa suhteessa hieman aktiivisempaa kuin keskimääräisen nuorisoseuran Suomessa.

Johtokuntien rooli toiminnan organisoijana ja kehittäjänä oli nuorisoseuroissa hyvin suuri. Ohjeita ja tukea Suomen Nuorison Liitolta ja Hämeen Nuorisoseurain Liitolta nuorisoseurat saivat todella paljon, niin kirjeitten muodossakin kuin kiertävien neuvojienkin välityksellä. Nuorisoseuraliikkeen kasvatusohjelman ydinasiat; edistysusko, itsekasvatus, säätyrajoituksen poistaminen, kristillissiveellinen elämäntapa ja isänmaallisuus ovat kaikki jossakin määrin havaittavissa Tammelan nuorisoseurojen toiminnasta. Kuitenkin jotkin nuorisoseuraliikkeen hyvin keskeisinä pidetyt asiat, kuten opintotoiminta ja erilaiset alaosastot olivat Tammelassa melkoisen alkeellisessa vaiheessa vielä 1920-luvulla. Tammelan nuorisoseurat tekivät yhteistyötä paikkakunnan muiden järjestöjen kanssa. Tavallisin yhteistyön muoto oli tapahtumien järjestäminen toisen järjestön seuratalolla.

Käsitykseni mukaan Tammelan nuorisoseuroilla oli hyvin merkittävä asema paikallisyhteisössään. Tarjosivathan nuorisoseurat niin nuorisolle kuin vanhemmallekin väelle sellaisia harrastus- ja toimintamahdollisuuksia, joita kylillä ei ilman nuorisoseuraa välttämättä olisi ollut. Useat Tammelan nuorisoseurojen ulkopuolisetkin ihmiset osallistuivat seurojen toimintaan esim. iltamien yleisönä tai talkoisiin osallistumalla. Nuorisoseurat epäilemättä tällä tavoin loivat kylissä tietynlaista omaleimaista paikalliskulttuuria ja yhteishenkeä. Näin ollen niillä lienee ollut jonkinlainen merkitys kylien identiteetillekin. Tammelan nuorisoseurojen voidaan myös sanoa olleen omissa kylissään niiden toimijoiden joukossa, joiden keskeisenä tehtävänä pidettiin kansallishengen sekä raittiusaatteeseen suopeasti suhtautuvan kansan kasvattamista.

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
1.1 Nuorisoseuraliikkeen synty Suomessa ja aatteen tulo Lounais-Hämeeseen.....	1
1.2 Tammelan nuorisoseurat tutkimuskohteena.....	5
1.3 Lähteet ja kirjallisuus.....	7
2. Nuorisoseurojen toimintaympäristö Tammelassa.....	10
2.1 Osana ympäröivää maalaisyhteisöä.....	10
2.2 Paikkakunnan järjestö- ja yhdistyselämä.....	17
3. Tammelan nuorisoseurojen toimijat.....	25
3.1 Enemmistönä ja aktiiveina talonpojat ja paikkakunnan herrasväki.....	25
3.2 Jäsenten ikä ja sukupuoli sekä jäsenyyden edellytykset.....	31
3.3 Jäsenmäärät ja niiden kehitys 1920-luvulla.....	34
4. Nuorisoseuratoiminnan työmuodot Tammelassa.....	37
4.1 Nuorisoseurojen johtokunnat toiminnan organisoijina.....	37
4.2 Kokoukset ja illamat.....	45
4.3 Alaosastot, opintotoiminta ja seuralehdet.....	52
4.4 Kokoontumispaikat ja talous.....	58
4.5 Nuorisoseurojen yhteistyö paikkakunnan muiden yhdistysten kanssa.....	62
5. Osana Suomen nuorisoseuraliikettä.....	67
5.1 Tukea toiminnalle Suomen Nuurison Liitolta ja Hämeen Nuorisoseurojen Liitolta.....	67
5.2 Nuorisoseuraliikkeen ideologian ja aatteen toteutuminen Tammelan nuorisoseuroissa.....	76
6. Päätelmät.....	85

Lähteet.....91

Liite 1: Kartta Tammelasta.....96

Taulukot ja kuviot

Taulukot:	Taulukko 1: Tammelan nuorisoseurojen jäsenistön sosiaalinen rakenne.....	26
	Taulukko 2: Tammelan nuorisoseurojen jäsenten keski-ikä.....	33
	Taulukko 3: Tammelan nuorisoseurojen jäsenten ikäjakauma liityttäessä seuraan.....	33
	Taulukko 4: Jäsenyyden kestot Tammelan nuorisoseuroissa 1920-luvulla (% jäsenistä).....	37
	Taulukko 5: Esitetyt näytelmät ja kuvaelmat sekä puheet ja esitelmät keskimäärin vuodessa 1920-luvulla.....	49
	Taulukko 6: Tammelan nuorisoseuroissa toimikuntien jäseninä toimineet ja ohjelman esitykseen osallistuneet (% jäsenistä).....	50
	Taulukko 7: Nuorisoseurojen tulot ja menot keskimäärin vuodessa 1920- luvulla.....	60
Kuviot:	Kuvio 1: Jäsenistön sosiaalinen rakenne.....	27
	Kuvio 2: Nuorisoseurojen jäsenten sukupuolijakauma.....	31
	Kuvio 3: Nuorisoseurojen jäsenmäärien kehitys 1920-luvulla.....	36
	Kuvio 4: Johtokunnan jäsenten sosiaalinen rakenne.....	40
	Kuvio 5: Johtokunnan jäsenten sukupuolijakauma	42

1. Johdanto

1.1 Nuorisoseuraliikkeen synty Suomessa ja aatteen tulo Lounais-Hämeeseen

Nuorisoseuraliikkeen syntymiseen Suomessa 1800-luvun lopulla vaikutti 1860- ja 1870-luvuilla tapahtunut kansallinen herääminen. Suomenkielen aseman paraneminen, suomenkielisten sanomalehtien leviäminen maaseudullekin, lukuseurat ja -yhdistykset, kansakoululaitoksen synty, kansankirjastoliike, Kansanvalistusseura sekä kansanjuhlrat rakensivat jokainen omalta osaltaan pohjaa nuorisoseurojen synnylle.¹ Sivistyneistön piirissä kansan ja varsinkin nuorison sivistäminen ja valistaminen koettiin tarpeelliseksi. Ajan sanomalehdet kuvasivat, miten nuorison ainoita huveja olivat kortinpeluu, tappelu, juopottelu ja yöjalassa kulkeminen. Sivistyneistön seurattessa näitä paheksuttavina pitämiään nuorison huveja heidän joukossaan heräsi ajatus nuorison harrastusten johdattelemisesta parempaan suuntaan.²

Laihialta kotoisin ollut lyseolainen Juho Hietanen, varakkaan, isänmaallisesti valveutuneen talollisen poika, esitti ensimmäiset ajatukset nuorisoseuroista nuorison tapojen korjaajina 1881 Vaasan Lehdessä julkaistussa kirjoituksessaan:

Hupaista olisi nähdä ja kuulla nuorison osaavan laulaa kansallislauluja, nähdä heidän panevan toimeen siveellisiä huvituksia, harrastavan tieteitä ja kirjallisuutta sekä innolla isänmaanrakkaudesta kansallisuutemme eduksi toimivan. On kuitenkin melkein mahdotonta yksinäisen henkilön ruveta seuraamaan siveellisiä tapoja, jonka vuoksi jonkunlaiset yhdistykset ovat ihan välttämättömiä.³

Hietasen mielestä siis nuorison sivistyminen oli mahdollista vain kollektiivisen toiminnan, yhdistysten kautta. Hän korosti myös isänmaallisuuden yhteyttä sivistymiseen ja parempiin tapoihin. Hietasen ajatukset vaikuttivat ensimmäisen nuorisoseuran perustamiseen 1881 Kauhavalle vaikkei hän itse perustajajäseniin kuulunutkaan⁴.

Alkuvaiheessa nuorisoseuroja perustettiin eniten Pohjanmaalla. Sieltä nuorisoseuraliike levisi pian koko maahan. Vuoteen 1897 mennessä nuorisoseuroja oli perustettu jo niin paljon, että päätettiin

¹ Numminen 1961, s. 13-32.

² Hästesko 1931, s. 9.

³ Hästesko 1931, s. 37.

⁴ Ibid.

perustaa nuorisoseuraliikkeen valtakunnalliseksi keskusjärjestöksi Suomen Nuorison Liitto⁵. Santeri Alkiolla oli suuri vaikutus nuorisoseuraliikkeen ohjelmalliselle kehittymiselle. Alkion kehittelemässä nuorisoseuraliikkeen kasvatusohjelmassa korostuivat erityisesti edistysusko, itsekasvatus⁶, säätyrajoituksen poistaminen sekä siveellisyys- ja raittiuskasvatus.⁷

Suomen nuorisoseuraliike kasvoi tasaisesti myös 1900-luvun alussa. Vuonna 1916 nuorisoseurojen määrä oli 957 ja seuroissa oli jäseniä 49316 henkilöä. Vuonna 1920 seuroja oli jo 1074 ja jäsenmäärä 66468.⁸ Numminen on teoksessaan pohtinut syitä, jotka johtivat nuorisoseurojen perustamiseen. Silta- ja nurkkatanssit olivat hänen mukaansa monilla seuduilla kyllä lähtökohtana nuorisoseuran perustamiseen, vaikkei seuroja yleensä näissä tilaisuuksissa perustettukaan. Seurojen synty tapahtui tavallisimmin hiljaisen kypsytelyn ja mieskohtaisen värväyksen tietä. Kun tarpeeksi monta nuorta oli saatu asian puolelle, voitiin siitä tehdä julkinen ja kuuluttava perustava kokous koolle. Useilla seuduilla nuorisoseuran perustamisen lähtökohtana oli aikaisempi valistustoiminta, esim. seuranäytelmien esittäminen, luentojen järjestäminen, työskentely kirjaston hyväksi tai yksittäisen iltaman järjestäminen. Ajatus nuorisoseuran perustamisesta saattoi tulla myös naapuripitäjän nuorisoseurasta tai jos syrjäseuduilta oli pitkä matka seuran keskuspaikkaan, saatettiin perustaa uusi nuorisoseura omaan kylään. Luonteenomainen piirre uusien nuorisoseurojen synnylle oli sekin, että vanhoilta nuorisoseuraseuduilta muuttaneet perustivat uusille asuinpaikoilleen seuroja. Varsin yleistä oli myös, että paikkakunnalle aiemmin perustetut erikoisseurat muuttuivat myöhemmin nuorisoseuroiksi.⁹

Hämeen ensimmäinen varsinainen nuorisoseura perustettiin Vesilahdelle 1887. Jo sitä ennen nuorisoseuratyypiset seurat oli perustettu ainakin Jokioisille ja Ruovedelle, mutta niiden toiminta loppui lyhyeen. Myös Lounais-Hämeessä nuorisoseuraliike sai varhain jalansijan, 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa perustettiin monia nuorisoseuroja erityisesti Tammelaan sekä nykyisen Forssan¹⁰ alueelle. Pro gradu-tutkielmani käsittelee tämän seudun nuorisoseuroja, tarkemmin sanottuna neljää Tammelassa 1920-luvulla toiminutta nuorisoseuraa; Portaan Nuorisoseuraa (Portaan Ns.) , Nuorisoseura Auraa (Ns. Aura), Nuorisoseura Ahjoa (Ns. Ahjo) ja Teuron Nuorisoseura Nousua (Teuron Ns. Nousu).

⁵ Pohjakallio 2001, s. 46; Numminen 1961, s. 370.

⁶ Itsekasvatuksella Alkio tarkoitti sitä, että nuorison oli vapaan yhdistyselämän piirissä huolehdittava omasta henkisestä kasvamisestaan itse, ilman erityistä opetusta tai ohjausta. (Numminen 1961, s. 210.)

⁷ Numminen 1961, s. 208 – 221.

⁸ Hästesko 1931, s. 211 ja 259.

⁹ Numminen 1961, s. 303-309.

¹⁰ Forssa kuului Tammelaan vuoteen 1923 asti.

Nykyisen Forssan alueelle Kaukjärvelle perustettiin 1895 Tammelan Nuorisoseura. Seuran perusti rautasorvari Konrad Sundblom, joka piti Kaukjärvellä pyhäkoulua. Hän havaitsi kylän nuorison tarvitsevan ohjaavia virikkeitä. Kirkkoherran Olanderin avustuksella kyläläiset saatiin innostumaan nuorisoseura-asiasta, ja seura alkoi kokoontua joka toinen sunnuntai pyhäkoulun jälkeen iltapäivällä talojen pirteissä. Aluksi kokoonnuttiin kristillis-isänmaallisessa hengessä papiston valvonnassa. Nuorisoseura perusti kirjaston, torvisoittokunnan, järjesti arpajaisia, esitelmätilaisuuksia ja iltamia. Jäseninä oli paljon kansakoulunopettajia. Seuran toiminta loppui 1906. Loppuvaiheissaan nuorisoseura toimi Forssan alueella ja sitä ilmeisesti kutsuttiin myös Forssan Nuorisoseuraksi.¹¹ Tietävästi aivan 1800-luvun lopussa myös Tammelassa Mustialan maanviljelysinstituutin agronomiyltioppilaat perustivat oman nuorisoseuransa¹².

Nykyisen Forssan alueelle perustettiin myös vuonna 1904 Tammelan Järvenpään Nuorisoseura Yritys. Seuralla oli oma talo, jossa kokoonnuttiin. Talo kuitenkin myytiin ja seuran toiminta lopetettiin 1912. Tammelaan perustettiin Portaan Nuorisoseura 1904 sekä Kydön Nuorisoseura Aura 1905 (1908 lähtien Tammelan Nuorisoseura Aura). 1910-luvulla nuorisoseuratoiminta alkoi Tammelassa myös Teuron ja Torron kylissä. Tammelan kuntaan vielä tuolloin kuuluneella Kojjärven alueella¹³ perustettiin 1917 Kojon Nuorisoseura, ja samana vuonna tietävästi perustettiin nuorisoseura myös Liesjärvelle.¹⁴

Vuonna 1918 perustettiin Etelä-Tammelan nuorisoseura sekä Hykkilän kylään Hykkilän-Lunkaan nuorisoseura (1920 lähtien Hykkilä-Lunkaan Nuorisoseura Ahjo). Näiden mainittujen nuorisoseurojen lisäksi Tammelan kunnan alueella lienee toiminut joitakin muitakin nuorisoseuroja, joiden toiminnasta ei ole jäänyt mitään todisteita jälkipolville. Saattoi käydä esimerkiksi niin, että aktiivinen opettaja perusti nuorisoseuran koululleen, mutta seuran toiminta hiipui nopeasti opettajan vaihtaessa työpaikkaa ja asuinkuntaa. Näin lienee käynyt myös esimerkiksi 1913 perustetulle Tammelan Susikkaan Nuorisoseuralle.¹⁵ Mielenkiintoista on, että Tammelassa vilkkain nuorisoseurojen perustamisaika näyttää ajoittuvan ajankohtaan, jolloin työväenyhdistykset olivat lakkautettuina. Nuorisoseuroja perustettiin muuallakin Hämeessä paljon juuri sisällissodan jälkeen. Vuosina 1918-1921 perustettiin Hämeen alueella 28 uutta nuorisoseuraa ja lisäksi monia

¹¹ Pohjakallio 2001, s. 48, 88-89.

¹² Ojanen 1983, s. 223.

¹³ Kojjärvi kuului Tammelan kuntaan vuoteen 1924 asti.

¹⁴ Ojanen 1983, s. 223.

¹⁵ Pohjakallio 2001, s. 46-91.

toimintansa jo kerran lopettaneita seuroja herätettiin henkiin¹⁶. Teuron Nuorisoseura Nousunkin toiminta oli hiipunut jo 1910-luvun lopulla, mutta uudelleen henkiin seura herätettiin vasta vuonna 1925.

Tammelan eri kylien nuorisoseurojen perustamisen taustalta löytyy monia Nummisen mainitsemia nuorisoseurojen perustamiseen vaikuttaneita tekijöitä. Oletan, että nuorisoseuroja perustamassa olleet henkilöt olivat tietoisia naapurikylien nuorisoseurojen toiminnasta ja halusivat ehkä järjestää vastaavaa toimintaa myös oman kylän väelle. Esim. Hykkilän ja Lunkaan sekä Teuron kylistä oli varsin pitkä matka Tammelan kirkonkylälle tai Portaaseen, missä lähimmät nuorisoseurat toimivat, joten näiden seurojen aktiivisempaan toimintaan osallistuminen olisi saattanut olla vaivalloista. Hykkilä-Lunkaan Nuorisoseura Ahjon alkuvaiheen pöytäkirjojen lukuisista iltamaselostuksista on myös pääteltävissä, että ehkä kylissä yksinkertaisesti kaivattiin laillista ja moraalisesti hyväksyttävää tapaa järjestää nuorille vapaamuotoisempia tilaisuuksia, joiden puitteissa yleensä epäilyjä herättävä tanssiminenkin oli mahdollista.

1870-luvulla syntynyt raittiusliike oli ensimmäinen kannatukseltaan laajapohjainen kansalaisjärjestö ja ensimmäinen organisoituneet puitteet saanut kansanliike Suomessa. Etuasemansa muihin järjestäytyneisiin kansanliikkeisiin nähden raittiusliike säilytti aina vuosisadan vaihteeseen saakka, jolloin ensin nuorisoseuraliike ja suurlakkovuonna myös sosiaalidemokraattinen puolue ohittivat sen kannatusluvuissa.¹⁷ Ennen nuorisoseuran perustamista Tammelassakin Hykkilän ja Lunkaan kylissä toimi raittiusyhdistys, nimeltään Viesti. Raittiusyhdistyksen vähäisen jäsenmäärän myötä sen toiminta 1910-luvun alkupuolella sammui ja sen tilalle ryhdyttiin perustamaan nuorisoseuraa, jonka aatteen katsottiin paremmin soveltuvan Hykkilän ja Lunkaan kylien asukkaille¹⁸. Raittiusyhdistys Viestin jäsenkirjan mukaan sen toimintakautena 1906-1912 on jäseniä ollut yhteensä 106, heistä 27:n nimet mainitaan myöhemmin myös Ns. Ahjon jäsenkirjassa.

Nuorisoseuroja alettiin maaseudulla yleisemminkin perustaa enemmän vasta kun raittiusseuratoiminta siellä alkoi hiipua. Tähän syynä lienee ollut, että nuorisoseuraliikkeen taholta haluttiin välttää kilpailua eri seurojen välillä ja siksi Suomen Nuorison Liiton kannan mukaan nuorisoseuroja oli perustettava vain sinne, missä raittiusseuraa ei ollut tai missä sen toiminta oli

¹⁶ Äikäs & Äikäs 1981, s. 6.

¹⁷ Sulkunen 1986, s. 112.

¹⁸ Aaltonen 1978, s. 3.

alkanut hiipua.¹⁹ Suomen raittiusseurojen valtakunnallisena keskusjärjestönä toimineen Raittiuden Ystävien alaisia paikallisyhdistyksiä oli vuonna 1920 toiminnassa 17 375, ja vuoteen 1929 mennessä raittiusseurojen lukumäärä oli kasvanut 26 833:een²⁰. Näin ollen monilla seuduilla luultavasti toimi yhtäaikaan sekä raittiusseura että nuorisoseura.

Lähes kaikille 1900-luvun alun seuroille ja järjestöille yhteinen piirre oli se, että niiden piirissä toimivan sivistyneistön tehtävänä pidettiin sivistyksen tarjoamista kansalle ja rivijäsenenä olevien kansanhmisten tehtävänä ja suoranaisten velvollisuutena puolestaan tämän tarjotun sivistyksen nöyrää vastaanottamista. Kuten 1900-luvun alussa Suomen suurimmaksi kotitalousjärjestöksi kehittynyt Marttajärjestö piti tehtävänänsä valistaa kansannaisia kotitalouskursseillaan, samalla tavoin nuorisoseuroissa sivistyneistönuorten tehtävänä pidettiin kansannuorten sivistämistä ja ”ajattelun johdattelua oikeaan suuntaan”. Tämä oikea suunta luonnollisesti määriteltiin liikkeen johdon ja ylipäänsä sivistyneistön taholta. Kyse oli siitä, että kansa kyllä haluttiin mukaan rakentamaan kansakuntaa, mutta toivottavaa oli sen toimiminen lähinnä vain passiivisena tukijoukkona. Sivistyneistö halusi itse pysytellä etujoukkona, joka määritteli kansakunnan linjan.²¹

1.2 Tammelan nuorisoseurat tutkimuskohteena

1900-luvun alun nuorisoseurojen määrän tasaisen kasvun kauteen ajoittuu myös Lounais-Hämeessä sijaitsevan Tammelan kylien useimpien nuorisoseurojen perustaminen. Tutkielmassani tutkin näistä nuorisoseuroista Portaan Nuorisoseuran, Teuron Nuorisoseura Nousun, Hykkilä-Lunkaan kylässä toimineen Nuorisoseura Ahjon sekä kirkonkylän läheisyydessä toimineen Nuorisoseura Auran toimintaa ja toimijoita 1920-luvulla. 1920-luvulla Tammelassa toimineista nuorisoseuroista tutkimuskohteikseni valikoituivat luonnollisesti vain ne seurat, joiden pöytäkirjat ja muut toimintaan liittyvät asiakirjat ovat säilyneet ja jotka olivat saatavissani. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät näin ollen mm. Susikkaan, Etelä-Tammelan ja Torron nuorisoseurat.

Tutkielmassa vertailen Tammelan nuorisoseurojen toimijoita ja toimintaa paitsi keskenään, myös Suomen muihin nuorisoseuroihin. Monipuolisen vertailun mahdollistavat Suomen Nuorison Liiton ja Hämeen Nuorisoseurain Liiton paikallisseuroilta keräämät ja laatimat hyvät tilastot.

¹⁹ Hästesko 1931, s. 66.

²⁰ Ahonen 2003, s. 369.

²¹ Ollila 1993, s.9-10.

Tutkielmassani myös vertaan näiden neljän Tammelassa toimineen nuorisoseuran toimintaa nuorisoseurojen keskusjärjestön Suomen Nuorison Liiton ja Hämeen Nuorisoseurain Liiton ohjeisiin siitä, millaista nuorisoseuratoiminnan kuului olla, ja pohdin, mitkä mahdollisuudet Tammelan maalaiskylien nuorisoseuroilla toimintaohjeita ja suosituksia oli noudattaa.

Tutkimuksessani piirtyy esiin myös kuva siitä, millaisia toimijoita nämä neljä tammelalaista nuorisoseuraa ajan maalaisyhteisössä olivat ja millaiset suhteet niillä oli muihin järjestöihin ja yhdistyksiin paikkakunnalla. Tiivistetysti ilmaistuna tutkimuskysymyksiäni ovat: Millaista nuorisoseuratoiminta oli 1920-luvun Lounais-Hämeessä, Tammelan pitäjässä? Onnistuttiinko toiminnasta kehittämään keskusjärjestön ohjeiden mukaista ”oikeaa nuorisoseuratyötä”, jossa sivistyskasvatus oli erittäin tärkeällä sijalla?

Käsitykseni mukaan tutkimalla vain muutamia yksittäisiä suhteellisen tyypillisiä ja pieniä maalaisoloissa toimineita nuorisoseuroja, voi saada jo melko hyvän käsityksen siitä, millainen nuorison kasvattaja ja tapojen jalostaja nuorisoseuraliikkeen paikallisosasto maaseudulla pystyi olemaan. Tammelan alueella toimineet nuorisoseurat kiinnostavat minua pääasiassa sen vuoksi, että olen itse tältä seudulta kotoisin. 1920-luku valikoitui tutkimukseni aikarajaukseksi lähinnä syystä, että tällöin nuorisoseuratoiminta Tammelassa oli suhteellisen vilkasta ja aktiivisesti toimineiden nuorisoseurojen määrä oli suurimmillaan. 1920-luvulla nuorisoseurojen toimintaan vaikuttivat – ainakin Tammelassa - vielä vuoden 1918 tapahtumat ja myös kieltolaki sekä sen edellyttämät toimenpiteet olivat näkyvästi esillä. Kokonaisuudessaan aihevalintani pohjautuu siihen, että järjestö- ja yhdistystoiminnan historia erityisesti paikallishistoriallisesta näkökulmasta on kiinnostanut minua läpi koko opiskeluajan.

1920-luku kiinnostaa minua myös muistakin syistä, mm. ajan ilmiöiden, yhteiskunnallisten tapahtumien ja henkisen ilmapiirin vuoksi. 1920-luku oli aikaa, jolloin 15-19-vuotiaiden nuorten määrä Suomessa kasvoi hyvin voimakkaasti. Kasvu oli kuitenkin hyvin maalainen ja proletaarinen ilmiö, johon ei liittynyt yleistä sosiaalisen nousun mahdollisuutta. 1920-luvulla esiin nousivat varsinkin kaupungeissa ja niiden läheisyydessä monet nuorisokulttuuriin myöhemmin kuuluviksi lasketut ilmiöt, kuten tanssiminen, kevyt musiikki, kahvilat, tupakanpolto ja tyttöjen polkkatukat. Vastuullisina itseään pitävät vanhemmat, koululaitos ja monet nuoria jäsenikseen tavoittelevat järjestöt aktiivisesti kampanjoivat näitä paheellisina pidettyjä uusia nuorisoilmiöitä vastaan.²² Nuorisoseuraliike oli luonnollisesti tässä ”taistelussa” mukana.

²² Haapala 2003, s. 68-75.

Monia nuorisoseuraliikkeen arvoista pidettiin 1920-luvun henkisessä ilmapiirissä yleisemminkin hyveinä ja tavoiteltavina päämäärinä. Kasvatuksen moraalisisina lähtökohtina vaikuttivat jo 1800-luvun lopulta alkaen luterilaisen kristillisyyden ja snellmanilaisen kansallisuusajattelun pohjalta muotoutuneet ajatukset ihmisen pienuudesta ja syntisyydestä sekä ihanteiden sekä pyrkimysten alisteisuudesta kollektiiviselle hyvälle, joka toteutuu yksilöiden muodostaessa kansakunnan. Isänmaallisuuteen kasvattaminen sai pedagogisen sisältönsä topeliaanisesta kansallisuusromantiikasta ja itsenäisyyden ensimmäisten vuosikymmenten poliittisesta tilanteesta.²³

1.3 Lähteet ja kirjallisuus

Nuorisoseuraliikettä käsittelevä kirjallisuus ja tutkimus on melko vanhaa. F. A. Hästeskon Suomen nuorisoseuraliikkeen historia on vuodelta 1931 ja Jaakko Nummisen tutkimus – Suomen nuorisoseuraliikkeen historia I – vuodelta 1961. Nummisen teos ulottuu vain vuoteen 1905 asti. Monet uudemmat nuorisoseuratoimintaa käsittelevät kirjoitukset ja tutkimukset ovat pääosin yksittäisten nuorisoseurojen historiikkeja tai lyhyitä artikkeleita paikallishistoriallisissa yleisteoksissa. Hyvä yleisesitys Suomessa 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa syntyneistä yhdistyksistä ja järjestöistä on teos nimeltä Kansa liikkeessä. Kyseisessä teoksessa nuorisoseuraliikettä kuitenkin esitellään vain aivan pintapuolisesti. Kangasalan nuorisoseuran kehityksestä gradunsa kirjoittanut Marko Johansson toteaa osuvasti, että nuorisoseuroista ei ole juurikaan tehty paikallista tutkimusta, joka olisi laajasti sidottu ympäristöönsä ja sen ongelmiin. Tämän tason tutkiminen voisi kuitenkin hänen mukaansa antaa uudenlaisia näkökulmia koko nuorisoseuraliikkeen tarkasteluun.²⁴

Oman tutkimukseni tärkeimpinä lähteinä olivat Tammelan Nuorisoseura Auran, Teuron Nuorisoseura Nousun sekä Portaan nuorisoseuran kuukausikokousten pöytäkirjat (myöh. lyhyemmin kkpk), johtokunnan kokousten pöytäkirjat (jkpk), vuosikertomukset ja jäsenkirjat. Hykkilä-Lunkaan Nuorisoseura Ahjon arkistosta pystyin hyödyntämään seuran kuukausikokousten pöytäkirjoja sekä jäsenkirjaa. (Johtokunnan pöytäkirjoja tai vuosikertomuskaavakkeita ei seuran arkistosta valitettavasti löytynyt.) Nuorisoseurojen arkistoissa oli säilynyt runsaasti muutakin niiden toimintaan liittyvää materiaalia 1920-luvulta, jota pystyin tutkimuksessani hyödyntämään, mm.

²³ Koski 2003, s. 285.

²⁴ Johansson 1999, s. 8.

seurojen työsuunnitelmia, juhlapuheita, Suomen Nuorison Liiton (SNL) ja Hämeen Nuorisoseurain Liiton (HNL) lähettämiä kiertokirjeitä, muiden edistysseurojen lähettämiä kirjeitä sekä yritysten, mm. kirjakustantamoiden mainoksia. Osa nuorisoseurojen kokousten pöytäkirjoista oli hyvin ylimalkaisesti laadittuja, tapahtumia tai päätöksiä ei kirjattu tarkasti ylös, vaan mainittiin vain yksinkertaisesti ajankohta ja tapahtuman nimi sekä läsnäolijat. Tästä johtuen tarkkaa kuvaa esim. kaikkien nuorisoseurojen kuukausikokousten ohjelmasta oli vaikea saada.

Nuorisoseurojen talouden ja varainkäytön hahmottaminen ei ollut aivan ongelmatonta, sillä tili- tai kassakirjoja 1920-luvulta löytyi ainoastaan Teuron Ns. Nousun arkistosta. Seurojen kuukausikokousten ja johtokuntien kokousten pöytäkirjoissakin on seuran varojen käyttöön liittyviä mainintoja vain aivan muutamia. Vuosikertomuksissa kuitenkin usein mainittiin seuran tulot ja menot kyseiseltä vuodelta, joten seurojen talouden yleisestä tilasta ja kehityssuunnasta pystyi kyllä vuosikertomusten tietojen perusteella saamaan jonkinlaisen yleiskuvan.

Tammelan nuorisoseurojen jäsenten ikiä, sosiaalisia taustoja sekä jäsenyysaikoja selvitin nuorisoseurojen jäsenkirjojen sekä Tammelan seurakunnan rippikirjojen avulla. Teuron Nuorisoseura Nousun, Portaan Nuorisoseuran ja Nuorisoseura Ahjon useimpien jäsenten tiedot löytyivätkin vaivatta kylittäin kootuista rippikirjoista, sillä näiden kolmen seuran jäsenistön pääosa muodostui juuri oman kylän väestä. Sen sijaan Tammelan kirkonkylällä toimineen Nuorisoseura Auran jäsenten tietojen löytäminen tuotti vaikeuksia. Ns. Auran 147:stä 1920-luvulla seuraan kuuluneesta jäsenestä löysin rippikirjoista tiedot vain 75:stä, eli 51 %:sta.

Tämä saattaa käsitykseni mukaan johtua siitä, että monet ns. Auran jäsenistä olivat kirkonkylän läheisyydessä toimineiden Mustialan maatalousoppilaitoksen, karjanhoitokoulun ja veistokoulun oppilaita, joita muualta kotoisin olevina ei kirjattu Tammelan seurakunnan jäseniksi. Toinen syy tietojen löytymättömyyteen saattaa olla se, että moni muukin Ns. Auran jäsen oli kotoisin kauempaa muista kylistä, esim. Forssan tehdaskylästä tai mahdollisesti kokonaan pitäjän ulkopuolelta. Kaikkien Tammelan pitäjään kuuluvien kymmenien kylien rippikirjoja en kuitenkaan tutkimukseeni käyttämäni ajan rajallisuuden vuoksi katsonut tarpeelliseksi käydä läpi.

Jokainen tutkimani nuorisoseura piti luetteloa jäsenistään 1920-luvulla ainakin joinakin vuosina. Kullakin nuorisoseuralla oli oma tapansa merkitä jäsenyystietoja jäsenkirjaan. Portaan nuorisoseura ja nuorisoseura Ahjo kirjasivat kaikki jäsenensä vuosittain. Teuron nuorisoseura Nousussa taas jäsenkirjaan merkittiin kukin jäsen vain kerran, hänen liittyessään seuran jäseneksi. Kunkin jäsenen

kohdalle on merkitty erikseen, jos jäsen on eronnut seurasta, erotettu, kuollut tai muuttanut pois paikkakunnalta. Näin ollen Teuron nuorisoseura Nousun jäsenkirjaa tulkitessani oletukseni olikin, että kukin jäsen on ollut mukana seurassa liittymisvuottaan seuranneetkin vuodet, ellei muuta merkintää löytynyt. Ns. Auran arkistosta löytynyt jäsenkirja kattaa jäsentiedot 1920-luvun alusta vain vuoteen 1922 asti. Seuraavaksi jäsenet on kirjattu ylös vuonna 1925, mutta ei enää tämän jälkeen.

Tutkimistani nuorisoseuroista on kirjoitettu kustakin myös erilaajuisia historiikkeja, ja nämä luonnollisesti täydensivät muusta arkistomateriaalista keräämiäni tietoja. Hykkilän-Lunkaan Nuorisoseura Ahjosta on Matti Aaltonen kirjoittanut kaksi pienimuotoista (n. 40 sivuista) historiikkia; ensimmäinen ilmestyi seuran 60-vuotisjuhlissa vuonna 1978 ja toinen seuran 70-vuotisjuhlissa vuonna 1988. Tammelan Nuorisoseura Auran historiikki on uusi ja laaja, sen on kirjoittanut Laila Kohonen vuonna 2005. Portaan Nuorisoseuran historiikkeja on kirjoitettu kaksi, vuonna 1954 lyhyt neljäsvuinen Portaan Ns:n 50-vuotiskertomus Valvikki Kajarton toimesta ja vähän laajempi historiikki vuonna 1998 Matti Klasin toimesta. Teuron Ns. Nousun 17-sivuisen historiikin on kirjoittanut Ritva Asikainen 1988.

Kirjallisuuden osalta lähteitä olivat F.A. Hästeskon Suomen nuorisoseuraliikkeen historia, Jaakko Nummisen Suomen nuorisoseuraliikkeen historia I, Aukusti Ripsaluoman ja M.E. Mäen Nuorisoseuratyön opas vuodelta 1919 sekä Matti Rajamaan kirjoittama Kertomus Hämeen Nuorisoseurain Liiton 20-vuotisesta toiminnasta 1906-1926. 1920-luvun Tammelasta tietoa sain eniten Eeva Ojasen teoksesta Tammelan historia II, Venäjänvallan alusta nykyaikaan. Tutkimukseni kohteena olevien nuorisoseurojen kotikylistä ja toimintaympäristöistä eniten on tutkittu Teuron kylää. Teuron kylähistoriapiiri on tehnyt kylän ja sen väen vaiheista teoksen nimeltä Tammelan Teuron kylän entisyyttä, joka julkaistiin vuonna 2001. Tämän laajan tutkimuksen ansiosta Teuron Ns. Nousun toimintaympäristön pystyin hahmottamaan nuorisoseurojen kotikylistä parhaiten. Myös Portaasta löytyi kohtuullisen hyvin tietoa Matti Klasin kirjoittamasta Portaan kylän historiaa valottavasta teoksesta Portaan juttua.

2. Nuorisoseurojen toimintaympäristö Tammelassa

2.1 Osana ympäröivää maalaisyhteisöä

Tammelan kunta sijaitsee Lounais-Hämeessä, Etelä-Suomen läänin luoteisosassa. 1920-luvun alussa Tammela oli pinta-alaltaan suuri, 738 km². (Nykyään kunta on pinta-alaltaan 715,6 km².) Tammelan naapurikuntia ovat Urjala, Kalvola, Hattula, Renko, Loppi, Karkkila, Somero, Forssa ja Jokioinen. Tutkimieni nuorisoseurojen kotikylät; Porras, Teuro, Hykkilä, Lunkaa ja Tammelan kirkonkylä näkyvät liitteenä olevassa Tammelan kartassa.

Ruotsista kotoisin ollut Axel Wilhelm Wahren rakensi vuosina 1846-1848 tuolloin vielä Tammelan kuntaan kuuluneen nykyisen Forssan alueella sijaitsevan Kuhalan kosken rannalle tekstiilitehtaan. Tehdasta laajennettaessa Forssan tehdasyhdyskunta syntyi nopeasti sen ympärille. Tammelasta 8 km:n etäisyydellä sijaitseva Forssa erottui jo 1900-luvun taitteessa selvästi itsenäisenä kokonaisuutena, mutta hallinnollisesti se oli kuitenkin vielä osa Tammelaa. Tammelan väkiluku vuoden 1919 lopussa oli 15 529, asukkaista noin puolet asui Forssan tehdaskylässä. Vuonna 1923 Forssa erotettiin Tammelasta itsenäiseksi kauppalaksi, laajuudeltaan se oli 85,44 km². Forssaan olivat keskittyneet monet palvelut ja toiminnot, joten tammelalaisten yhteistyö forssalaisten kanssa jatkui tiiviinä Forssan itsenäistymisen jälkeenkin.²⁵

1920-luvun kuvataan olleen Teuron kylässä yritteliästä ja innostunutta aikaa. Tällöin kylässä rakennettiin paljon, maatalous kehittyi ja seuratoiminta kukoisti. Vuosikymmenen lopun lama kuitenkin kosketti Teuronkin kylää aiheuttaen pulaa ja työttömyyttä.²⁶ 1920-luvun alussa Teuron kylässä vuokraviljelmien määrä oli suurimmillaan. Torppia kylässä oli tuolloin 27 ja mäkitupia tai niihin verrattavia vuokra-alueita 55. Myöhemmin 1920-luvulla monet Teuron vuokraviljelmistä lunastettiin itsenäisiksi tiloiksi, kuten muissakin Tammelan kylissä. Vuonna 1920 Teurolla oli asukkaita 428 ja talouksista 2/3 oli tilattomia.²⁷

Sisällissodan puhjetessa tammikuussa 1918 Lounais-Häme oli jäänyt punaisten hallussa olevaan maan eteläiseen puoliskoon. Tammelassa punaisten terrorissa kuoli 10 henkilöä, ja lisäksi 23 Mustialan maanviljelysopistolaista tapettiin junassa matkalla Toijalasta Riihimäelle helsinkiläisten

²⁵ Lehtonen 1999, s. 10-11.

²⁶ Teuron kylähistoriapiiri 2001, s. 225.

²⁷ Teuron kylähistoriapiiri 2001, s. 59, 104.

punakaartilaiden toimesta. Pitäjän porvarillisen väestönosan punaisten vallan aikana kokemaa pelkoa ja vihaa purkautuivat valkoisessa terrorissa, joka valtakunnallisestikin arvioituna oli hyvin huomattavaa. Tammelassa punaisia kuoli Suomen kunnista 6. eniten. Sodan aikana ja sen päätyttyä tammelalaisia punakaartilaisia tai heiksi laskettuja tapettiin, katosi tai kuoli tauteihin tai nälkään vankileireillä yhteensä 373. Sisällissota kosketti Lounais-Hämettä rajusti, ja sen vaikutukset näkyivät ja tuntuivat ainakin henkiselällä tasolla paikkakunnan elämässä vielä kauan.²⁸

Jo vuosisadan vaihteessa Tammelan pitäjän pienteollisuus ja liiketoiminta keskittyivät Forssaan muiden tammelalaisten kylien eläessä edelleen perinteisinä maatalousyhteisöinä. Forssan irtaannuttua Tammelasta vuonna 1923 Tammelasta tulikin varsin maatalousvaltainen kunta. Maatalous elätti kunnan väestöstä n. 90 %. Tilojen omistussuhteet muuttuivat Tammelassa 1920-luvun alussa kun torppia alettiin nopealla tahdilla lunastaa itsenäisiksi tiloiksi.

Vuonna 1923 Forssan erottua Tammelasta tilojen omistussuhteet kunnassa olivat seuraavat²⁹:

Taloja	333
Lohkotiloja	64
Palstatiloja	58
Torppia	172
Mäkitupia	331
Lunastettuja torppia	81
Lunastettuja mäkitupia	94

1920-luvulla tilat olivat yleensä pieniä; Vuosikymmenen lopussa Tammelan 724 maatilasta 71 % oli kooltaan alle 10 hehtaaria, 27 % oli 10-49 hehtaaria ja vain 2 % yli 50 hehtaaria³⁰.

Tammelan ainoa varsinainen teollinen yritys oli Eskolinin suksitehdas. Saha- ja myllylaitoksia toimi paikkakunnalla noin kymmenkunta, ne olivat tosin osuuskuntia ja perheyrityksiä, joiden työllistävä vaikutus oli pieni. Tammelassa 1920-luvulla toimineita pienyrityksiä olivat myös kirkonkylän ja Torron kylän leipuriliikkeet sekä Portaan nahkurinverstas ja autokorjaamo. Useimmissa kylissä toimi myös kauppa. 1920-luvulla osuustoiminta-aate levisi Tammelaankin ja

²⁸ Lehtonen 1999, s. 18, 22, 77.

²⁹ Ojanen 1983, s. 207.

³⁰ Ojanen 1983, s. 291.

kunnassa toimivat jo mainittujen mylly- ja sahaosuuskuntien lisäksi myös puhelin-, kauppa-, meijeri-, pankki-, sähkö-, munanmyynti-, ja sonniosuuskuntia. 1920-luvulla Forssa-yhtiö omisti noin 12 000 hehtaaria metsää eri puolilla Tammelaa ja muissakin pitäjissä. Tammelan työllisyystilannetta auttoi huomattavasti, että yhtiöllä oli tarjota talvisin sadoille miehille metsätöitä.³¹

1920-luvulla Tammelassa toimi muiden järjestöjen ja seurojen ohella myös puolueiden paikallisosastoja. Tammelan Sosiaalidemokraattinen Kunnallisjärjestö merkittiin yhdistysrekisteriin vuonna 1921. Mustialaan perustettiin Sosiaalidemokraattinen nuoriso-osasto ja Teurollekin sosiaalidemokraattinen Työläisnuoriso-osasto Riento. Kansallisen Kokoomuksen paikallisosastoja perustettiin 1920-luvun alussa myös Tammelaan. Näistä Tammelan eteläinen ja Tammelan Kansallisseura rekisteröitiin. Edistyspuolueella ei ollut paikallisosastoa Tammelassa. Maalaisliiton Portaan ja Forssan-Tammelan paikallisosastot rekisteröitiin vuonna 1925.³²

Vuoden 1919 Kunnallislaki toteutti yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden kunnallisella tasolla. Tällöin tapahtui sosiaalidemokraattisen työväestön näkyvä esiinmarssi kunnallishallintoon. Tammelan kunnanvaltuustossa oli vuonna 1919 36 jäsentä, joista 22 oli sosialisteja ja 14 porvareita. Sisällissodan jälkeen säädetyt maanlunastuslait eivät siis Tammelassa muokanneet entisten maanvuokraajien ja maatalousväen asenteita porvarilliseen suuntaan vaan tammelalaiset torpparit säilyttivät itsenäistyneinä pienviljelijöinäkin jo aiemmin 1900-luvun alussa suurlakon aikoina omaksumansa sosialistisen vakaumuksen.³³

Vuosina 1920-1925 kunnallisvaalit tuli pitää vuosittain. Tällöin Tammelan kunnanvaltuustossa oli 24 jäsentä ja heistä vuosittain kolmannes oli erovuoroisia. 1920-luvun alussa usein toistuvina kunnallisvaalit eivät vetäneet urnille kuin hieman yli 40% Tammelan äänioikeutetusta väestöstä. Kunnallisvaalilain muututtua vuosina 1926-1930 kunnallisvaalit pidettiin enää joka 3. vuosi, ja valtuustoonkin valittiin vain 19 jäsentä. Äänestysprosentti ei 1920-luvun loppuvuosina juurikaan kohonnut, kunnallisvaalit kiinnostivat edelleen vain noin puolta tammelalaisista äänioikeutetuista. Koko 1920-luvun ajan Tammelassa sosialistit voittivat kunnallisvaalit, ja näin ollen kunnanvaltuusto oli – tosin useana vuonna vain niukasti - sosialistienemmistöinen.³⁴ Tammelan kunnanvaltuustossa ja kunnallislautakunnassa oli 1920-luvun aikana eri vuosina yhteensä 65

³¹ Ojanen 1983, s. 122, 125, 293, 310.

³² Ojanen 1983, s. 320.

³³ Ojanen 1983, s. 220, 274; Lehtonen 1999, s. 13.

³⁴ Ojanen 1983, s. 274; SVT XXIX: Vaalilasto B, kunnallisvaalit vuosina 1921-1928, s. 10-11, 36-37, 58-59.

jäsentä, joista 13 (eli 20 %) oli nuorisoseuralaisia. Portaans Ns:n jäsenten joukossa valtuutettuja oli viisi, Teuron Ns. Nousussa neljä, Ns. Ahjossa kolme ja Ns. Aurassa yksi.³⁵

Valtuuston kokoonpanolla oli paikkakunnan seuroille ja yhdistyksille merkitystä erityisesti silloin kun ne anoivat taloudellista apua kunnalta. Esim. vuonna 1920 valtuusto päätti avustaa Forssan Työväenopistoa 8000 mk:lla ja vuonna 1921 Forssan Työväenteatteria 10 000 mk:lla. Koko 1920-luvun ajan Tammelan kunnanvaltuusto myönsi vuosittain tukea Hämeenlinnan Raittiuspiiritoimikunnalle raittiusesitelmien pitämiseksi eri puolilla Tammelaa. 1920-luvun puolivälin jälkeen raittiusasia koettiin kunnassa erityisen tärkeäksi, sillä valtuusto myönsi vuosina 1926 ja 1927 Tammelan raittiuslautakunnalle huomattavia avustuksia. Porvarilliset järjestöt, suojeluskunnat ja nuorisoseurat eivät 1920-luvun aikana hakeneet avustuksia kunnalta.³⁶

Tammelassa myös eduskuntavaaleissa sosialistit saivat 1920-luvun aikana kaikista puolueista eniten ääniä. SPD sai paikkakunnalla lähes kaikissa 1920-luvun aikana pidetyissä eduskuntavaaleissa yli 50 % kannatuksen. Vuoden 1924 eduskuntavaaleissa Tammelassa Maalaisliitto lisäsi merkittävästi kannatustaan³⁷, syynä tähän lienee ollut Sosialistisen Työväenpuolueen sekä Työväen ja pienviljelijöiden vaalijärjestön äänimäärän pieneneminen Tammelan ja Forssan eron johdosta sekä mahdollisesti myös maanlunastuslakien seurauksena syntyneiden maatalousjärjestöjen kannatus.³⁸

Ennen kansakoulujen perustamista Tammelassa toimi joitakin kylä- ja kiertokouluja, esim. Portaassa tiedetään toimineen kiertokoulun jo vuodesta 1872 lähtien. Monet Tammelan kylien kansakouluista aloittivat toimintansa jo 1800-luvun lopulla tai heti 1900-luvun alussa. Tammelan kirkonkylässä kansakoulu on toiminut vuodesta 1867 lähtien. Teurolla koulunpito alkoi vuonna 1896, Portaassa 1898 ja Lunkaassa 1905. Vuonna 1920 Tammelassa toimi yhteensä 19 kansakoulua (Forssassa näistä 6). Kyläkouluille oli varmastikin kova tarve, sillä muutoin monien lasten koulunkäynti ei olisi pitkien välimatkojen takia ollut mahdollista. Kyläkouluissa oli suhteellisen paljon oppilaita, esim. vuosina 1920-1921 Teuron kansakoulussa oli 49 oppilasta ja Lunkaassakin

³⁵ Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Portaans Ns:n jäsenkirja 1920-1929, Portaans Ns:n ark., Tammela; Ns. Auran jäsenkirja 1920-1925, Ns. Auran ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jäsenkirja 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Tammelan kunnalliskertomukset 1920 ja 1921, Tammelan kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1923-1929, Tammelan kunnanarkisto, Tammela.

³⁶ Tammelan kunnalliskertomukset 1920 ja 1921, Tammelan kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1923-1929, Tammelan kunnanarkisto, Tammela.

³⁷ Maalaisliitto sai Tammelassa vuoden 1922 eduskuntavaaleissa äänistä 13,3% ja vuoden 1924 vaaleissa 26,9% (Lehtonen 1999, s. 93).

³⁸ Lehtonen 1999, s. 45, 93.

36 oppilasta.³⁹

Kansakoulujen perustaminen edesauttoi paikkakunnalla ja kylissä myös ns. vapaan valistustyön kehittymistä, sillä kierto- ja kansakoulujen opettajat olivat lähes poikkeuksetta tässä vapaaehtoisessa sivistystyössä aktiivisesti mukana. Esimerkiksi hyvin monet opettajista olivat nuorisoseurojen aktiivisia jäseniä. Nuorisoseurat saattoivat auttaa koulutuksen järjestämisessä esim. tarjoamalla seuratalostaan huoneita kansakoulun käyttöön, kuten Portaan nuorisoseura teki syksyllä 1922. Portaan Ns. vuokrasi talostaan myös kamarin ja keittiön opettajan asunnoksi. Portaan Ns. myös vuokrasi seurataloan seudun kansakoulujen juhliä varten.⁴⁰

Kansakoulujen jatkokursseja pidettiin Tammelassa 1920-luvun alussa vuosittain eri kylissä. Esim. vuosina 1919-1920 jatkokurssit pidettiin kirkonkylällä, Portaassa, Letkulla, Lunkaassa ja Saaren kylässä kun taas seuraavana lukuvuotena jatkokurssit olivat Kojolla, Riihivalkamassa, Susikkaalla ja Kalsussa.⁴¹ Joka vuosi ei siis kaikkien kylien lapsilla ollut välttämättä mahdollisuutta jatkaa opintojaan jatkokursseilla. Ehkäpä tämä saattoi osaltaan vaikuttaa siihen, että syrjäkyliltä lähdettiin harvemmin jatkamaan opintoja muualle jatkokurssien jälkeen. Oppivelvollisuuslaki säädettiin vuonna 1921, sen oli määrä toteutua vuoden 1924 loppuun mennessä, mutta toteutuksessa ilmeisesti oli Tammelassa ongelmia, sillä siirtymäaikaa jatkettiin kunnassa aina 1940-luvulle asti.⁴²

Vuonna 1840 perustettiin Tammelaan Mustialan maanviljelysinstituutti. Tammelan veistokoulu perustettiin vuonna 1911. Vuonna 1899 perustettiin Forssaan oppikoulu. (Se oli Suomen ensimmäinen maaseudulle perustettu oppikoulu.) Vuosina 1919-1928 Forssan yhteiskoulun oppilaista 43,8% oli tammelalaisia, joten koulun merkitys oli Tammelan kunnalle ja tammelalaisille suuri.⁴³

Tammelan vuonna 1860 perustettu lainakirjasto oli Hämeen alueen ensimmäisiä yleisiä kirjastoja⁴⁴. Vaikka kirjaston käyttö oli rajoitettua, Ojasen mukaan se kuitenkin kasvatti lukuhalua kaikissa kansankerroksissa. Forssan tehtaalaisilla oli myös jo 1860-luvulta lähtien oma kirjasto ja lukusali. 1800-luvun lopulla Tammelassa perustettiin monia kyläkirjastoja ja lukutupia, joihin tilattiin

³⁹ Ojanen 1997, s. 13, 33; Hirsjärvi 1921, s. 159.

⁴⁰ Hirsjärvi 1921, s.275; Portaan Ns:n kkp 10.9.1922 ja 15.10.1922, Portaan Ns:n ark., Tammela.

⁴¹ Hirsjärvi 1921, s. 249.

⁴² Ojanen 1997, s. 37.

⁴³ Hirsjärvi 1921, s. 274; Ojanen 1983, s. 167,170.

⁴⁴ Tämä Tammelan ensimmäinen kirjasto sijaitsi kirkon sakaristossa ja oli lukkarin valvonnassa avoinna vain sunnuntaisin. Kirjaston syntyyn vaikuttivat ratkaisevasti pitäjän säätyläiset (Ojanen 1983, s. 173).

sanomalehtiä. Vaikka puitteiltaan nämä ensimmäiset kirjastot ja lukutuvat olivat vielä varsin vaatimattomia, lienee niillä kuitenkin ollut tärkeä merkitys kylien väelle, tarjosivathan ne heille paikan saada tietoa ajankohtaisista asioista ja mahdollisuuden saada luettavaksi lehtiä ja kirjoja, joita muuten ei ehkä useinkaan olisi ollut mahdollista saada. 1900-luvun alussa Tammelan lukusaleissa luettiin ainakin Hämeen Sanomia ja Hämeen Voimaa sekä vuodesta 1919 lähtien Forssan Lehteä.⁴⁵

1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa kunta jakoi kyläkirjastoille avustuksia saamistaan valtion viinavaroista. Kirjasto ja lukusali olivat vuosisadan vaihteessa jo ainakin Portaassa ja Teurolla sekä Hykkilä-Lunkaan kylässä. Teurolla kirjastoa hoiti kylän kansankoulunopettaja, Hykkilä-Lunkaassa taas kirjastoa ylläpiti raittiusseura Raittiuden Ystävät. Vuonna 1925 Teuron kirjaston johtokunta päätti luovuttaa kirjaston kylään juuri perustetulle nuorisoseuralle. Nuorisoseura Nousu valitsi jäsentensä keskuudesta kirjastolle johtokunnan ja laati säännöt käyttöä varten. Käytännössä kirjastoa hoitivat kuitenkin edelleen opettajat. Vasta vuonna 1928 tuli voimaan Kansankirjastolaki, joka suositteli kuntia ylläpitämään omaa kirjastoa.⁴⁶

1920-luvun jälkipuoliskolla Tammelassa alkoholin käyttö vielä voimassa olleesta kieltolaista huolimatta koettiin suureksi ongelmaksi. Raittiuskasvatustyötä yritettiin tehdä raittiuslautakunnan johdolla, mutta yleinen mielipide oli kuitenkin kielteinen sekä raittiusvalistusta että kieltolakia kohtaan. Viinan salapoltto- ja kuljetus rehottivat. Vuonna 1927 Tammelassakin ryhdyttiin toimenpiteisiin sisäasiainministeriön lähettämän yltynyttä rikollisuutta ja epäjärjestyksen ehkäisemistä koskevan kiertokirjeen johdosta.⁴⁷

Tammelan kunnanvaltuusto asetti valiokunnan, joka järjesti eri puolilla kuntaa 9 kansalaiskokousta, joissa suunniteltiin toimenpiteitä järjestyksen palauttamiseksi. Kokouksia pidettiin kirkonkylän lisäksi mm. Teurolla, Lunkaassa ja Portaassakin. Kokouksiin kutsuttiin kaikkia kunnallisten, kirkollisten sekä ammatti- ja sivistysjärjestöjen ja suojeluskunnan luottamushenkilöitä ja edustajia sekä muita raittiusasiasta kiinnostuneita kuntalaisia.⁴⁸ Kunnanvaltuusto ja kunnallislautakunta hyväksyivät, päättivät toteuttaa sekä julkaista kaikkien kuntalaisten tietoon kansalaiskokousten kannanilmaisujen pohjalta valiokunnan tekemät ponsiesitykset. Nuorisoseuroja koskevia näistä

⁴⁵ Ojanen 1983, s. 173-175.

⁴⁶ Ojanen 1983, s. 179; Teuron kylähistoriapiiri 2001, s. 134.

⁴⁷ Ojanen 1983, s. 304-305.

⁴⁸ Tammelan kunnanvaltuuston asettaman toimeenpanevan valiokunnan kutsu Tammelan kunnan asukkaille 1.6.1927, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

olivat mm. kohdat 1, 4, 6 ja 14, joiden mukaan mm. vastaisuudessa lapsia ei tulisi päästää huvitilaisuuksiin ja kaikissa iltamissa, joissa vähänkin oli tanssia ohjelmassa, tuli poliisin olla koko ajan paikalla. Kaikkien paikkakunnan edistysseurojen tuli kokouksia ja juhlia järjestäessään myös huolehtia siitä, että pääosa ohjelmasta oli opettavaa, valistavaa ja arvokasta. Tanssia sai olla ohjelmassa vain vähän, korkeintaan tunti illan aikana. Edistysseuroja kannustettiin ponsiesityksissä myös perustamaan aiempaa enemmän kotiopintokerhoja sekä ottaa ohjelmaan voimistelua ja urheilua.⁴⁹

Yhdistysten ja seurojen järjestämissä tanssi-iltamissa ilmeisesti oli esiintynyt epätoivottua käyttäytymistä juopottelun vuoksi ongelmaksi asti, sillä valiokunnan ponsiesityksen kohta 14 otti asiaan jyrkän kannan:

Yksinomaan yleisiä tanssi- ja muita siihen verrattavia huvittelutilaisuuksia ei ole ensinkään sallittava. Muista kokous-, juhla- ja iltamatilaisuuksista ovat kaikki päihtyneet heti poistettavat ja rangaistukseen saatettavat lain mukaan.

Ehkäpä kaikissa paikkakunnan järjestöissä raittiutus ei ollut ihan itsestään selvänä pidetty asia, sillä ponsiesityksen kohta 9 mainitsee, että suojeluskuntien esikuntien ja päällystön on valvottava, että suojeluskuntalaiset itse ovat hyvänä esimerkkinä muille ja noudattavat kieltolakia. Ponsiesityksiin liittyi raittiuden edistäminen monin muinkin keinoin: Mm. kansakoulun jatko-opetuksessa olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota raittiin elämän ja kansalaiskunnan kasvattamiseen ja kyliin oli muodostettava raittiuden edistämiseksi tukijärjestöjä poliisin ja raittiuslautakunnan avuksi.⁵⁰

Ojaseen mukaan kansalaiskokouksen ponnet jäivät suurimmaksi osaksi vain lauseiksi paperille, mutta ehkä jotain merkitystä oli kuitenkin sillä, että ponsiesitykset julkaistiin lehdessä, tulivathan ne siten muidenkin kuin tammelalaisten tietoon⁵¹. Merkittävintä nuorisoseurojen kannalta näissä ponsiesityksissä käsitykseni mukaan oli se, että nuorisoseurojen (ja muidenkin edistysseurojen) ulkopuoliselta taholta puututtiin ”yleisen edun nimissä” niiden toimintaan ryhtymällä määrittelemään, millaista ohjelmaa niiden tuli toteuttaa, ja mitä taas välttää. Nuorisoseurat kuitenkin toimivat varsin esimerkillisesti raittiusasianssa, esim. iltamissa juopuneiden häiriköimistä ei suvaittu ja häiriköistä tehtiin merkinnät pöytäkirjoihin. Ponsiesityksen suosittamaa poliisia eivät

⁴⁹ ”Tammelan kunnan toimenpiteitä järjestyksen palauttamiseksi”. Tammelan kunnallislautakunnan julkaisemat ponsiesitykset 3.9.1927, Ns. Auran ark., Tammela.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Ojanen 1983, s. 307.

nuorisoseurat kuitenkin tavallisesti iltamiinsa pyytäneet. Yleinen mielipide ei kuitenkaan enää 1920-luvun lopulla kaikissa paikkakunnan ja lähikuntien järjestöissä ollut kritiikittömästi myönteinen kieltolakia kohtaan, tämä kuvastuu esim. Forssan VPK:n kielteisenä suhtautumisena järjestölle tulleeeseen pyyntöön lähettää paikkakunnan raittiuskokoukseen edustajia keskustelemaan siveellisyyden höllentymisestä ja viinanjuonnin torjumisesta⁵².

Vuonna 1928 Tammelan kunnanvaltuusto päätti valita raittiusvalvojia eri puolille kuntaa tukemaan raittiuslautakunnan toimintaa. Raittiusvalvojen joukossa oli monia nuorisoseurojen aktiivijäseniä, mm. opettajia. Raittiusvalvojan tehtävää ei kuitenkaan pidetty aina mieleisenä luottamustoimena, esim. muutamat kansakoulunopettajat anoivat valtuustolta vapautusta raittiusvalvojan tehtävistään työkiireisiinsä vedoten. Valtuusto ei kuitenkaan myöntänyt heille vapautusta perustellen päätöstään sillä, että se katsoi opettajien velvollisuuksiin kuuluvan yhteiskunnallisen valistustyön tekemisen varsinaisen ansiotyön ohellakin.⁵³ Tämä kunnanvaltuuston päätös kuvastaakin mielestäni hyvin sitä, miten 1920-luvun maalaisyhteisössä erityisesti opettajilta odotettiin ja vaadittiinkin yhteiskunnallisesti aktiivista roolia sekä tiettyä ohjaavaa ja esimerkillistä toimijuutta.

2.2 Paikkakunnan järjestö- ja yhdistyselämä

1870-luvulla maaseudun yleisen seura- ja kokoustoiminnan ehdotonta keskusaluetta oli Häme ja sen maanviljelyspitäjät. Pääosa Hämeen maaseudulla silloin perustetuista yhdistyksistä oli sivistys- ja lukuseuroja, jotka vaikuttivat talonpoikaiston keskuudessa. Laajinta maaseudun seuratoiminta oli maakunnan etelä- ja länsiosissa, esim. Tammelassa, Hollolassa, Janakkalassa ja Lopella.⁵⁴ 1920-luvulla Tammelan kylissä toimikin nuorisoseurojen lisäksi jo monia muitakin seuroja, järjestöjä ja yhdistyksiä. Näistä erityisesti työväenyhdistysten ja suojeluskuntien voidaan sanoa ainakin jollakin tasolla kilpailleen nuorisoseurojen kanssa aktiivisista jäsenistä.

Raittiusseurat olivat ensimmäisiä Tammelassa toimineita yhdistyksiä. 1870- ja 1880-luvuilla pitäjässä toimi pappien ja opettajien johdolla Kristillinen Sivistisyhtiö-niminen yleinen valistusseura. Se järjesti esitelmätilaisuuksia ja juhlia sekä hoiti lainakirjastoa. 1884 perustettiin kuntaan ensimmäinen varsinainen raittiusseura, Kaiku. Sen toimintaan varsinkin Forssan työväestö

⁵² Marttila 1982, s. 8.

⁵³ Tammelan kunnanvaltuuston pöytäkirjat 16.3.1928 ja 2.6.1928, Tammelan kunnan arkisto, Tammela.

⁵⁴ Liikanen 1995, s. 250.

osallistui innokkaasti. Seuran jäsenmäärä oli suurimmillaan lähes 500. Kaiku kiinnitti huomiota kunnassa vallitseviin epäkohtiin ja ajoi raittiusasian ohella myös mm. naisten äänioikeutta. 1880-luvulla pitäjässä toimi myös Forssan Ehdoton Raittiusseura. Myöhemmin nämä kaksi raittiusseuraa yhdistyivät. 1900-luvun alussa syntyi myös Tammelan kyliin raittiusseuroja, niitä perustettiin ainakin Hykkilä-Lunkaaseen, Teurolle, Torrolle, Liesjärvelle, Letkulle ja Kaukjärvelle. Vielä 1920-luvulla näistä toimivat Torrolla ja Liesjärvellä sijainneet seurat. Lisäksi perustettiin raittiusseura Riihivalkamaan vuonna 1925.⁵⁵

Lounais-Hämeen ensimmäinen työväenyhdistys perustettiin Forssaan vuonna 1889. Nimeltään se oli Tammelan ”Kuha”-työväenyhdistys, ja 1800-luvun lopulla se toimi vielä wrightiläisen työväenliikkeen hengessä ja jäseniäkin oli kaikista kansankerroksista. Työväenyhdistyksellä oli oma talo, ”Torppa”, jossa SDP:n perustamiseen johtanut Forssan kokous pidettiin vuonna 1903. Vuonna 1908 yhdistyksen nimi muutettiin Forssan Työväenyhdistykseksi. Tällä Tammelan kunnan alueella toimineella ensimmäisellä työväenyhdistyksellä oli hyvin samantapaista harrastustoimintaa kuin mitä nuorisoseuroissakin tavoiteltiin sivistävinä toimintamuotoina myöhemmin 1900-luvulla; työväenyhdistyksellä oli oma kirjasto ja lukusali, teatterikerho, kuoro, puhujaseura ja torvisoittokunta. Iltamiakin työväenyhdistys järjesti ahkerasti.⁵⁶

1900-luvun alussa ja erityisesti vuoden 1905 suurlakon jälkeisessä innostuksessa työväenyhdistyksiä perustettiin erittäin aktiivisesti Forssan työväenyhdistyksen aktiivisten jäsenten järjestämien torpparikokousten tuloksena lähes kaikkiin Tammelan kyliin, esim. Teurolle ja Mustialaan vuonna 1906 ja Hykkilä-Lunkaaseen 1907⁵⁷. Tammelan Portaan Työväenyhdistys oli perustettu jo 1905. Jäseniä sillä oli Portaan kylän väen lisäksi myös Ojaisilta, Liesjärveltä ja Lunkaasta.⁵⁸ Vielä 1900-luvun alussa työväenyhdistykseen suhtauduttiin kylien talollisten piirissä suopeasti, esim. Hykkilä-Lunkaan työväenyhdistys sai kokoontua erään sotilasvirkatalon pirtissä, ja Teurolla talolliset lahjoittivat työväenyhdistykselle hirret talon rakentamista varten. Monin paikoin myös varainhankintatarkoituksessa järjestetyt iltamat tansseineen olivat aatteista riippumattomia koko yhdyskunnan huvituksia.⁵⁹ 1910-luvun loppua kohden ilmapiiri työväen ja talollisten välillä kuitenkin kiristyi Tammelassakin.

⁵⁵ Hirsjärvi 1921, s. 275; Ojanen 1983, s. 210-212.

⁵⁶ Hirsjärvi 1921, s. 278; Pohjakallio 1999, s. 57-60.

⁵⁷ Pohjakallio 1999, s. 82.

⁵⁸ Klasi 1996, s. 5.

⁵⁹ Pohjakallio 1999, s. 57, 82, 89.

Useat työväentalot olivat takavarikossa sisällissodan jälkeen ja suojeluskunta kontrolloi avoimesti vielä 1920-luvun taitteessakin paikallisia työväenyhdistysten jäseniä ja vaikeutti työväenyhdistysten käytännön toimintaa. 1920-luvun kuluessa julkinen kontrolli väheni, mutta suojeluskunnan merkitys sallitun toiminnan määrittelijänä korostui yhä esim. asevelvollisten luotettavuuden arvioijana.⁶⁰

Paikkakunnan työväenyhdistyksistä yhdistysrekisterissä olivat vuosina 1920-21 vielä Teuron, Portaan, Letkun, Liesjärven, Hykkilä-Lunkaan, Kalsun, Kojon, Mustialan, Riihivalkaman, Sukulan, Torron, Susikkaan ja Kaukjärven työväenyhdistykset. Yhdistysten toiminnan kannalta merkittävää oli, että kaikilla niillä oli käytössään oma toimitalo.⁶¹ Talojen ylläpitäminen omin varoin ja talkoovoimin vaati samanlaisia varoja tuottavia toimintamuotoja, mitä nuorisoseuratkin harrastivat, kuten esim. tanssit ja arpajaiset. Työväenyhdistysten taloista muodostuikin eräänlaisia kulttuuritaloja, joissa järjestettiin erilaisia, niin fyysisiä kuin henkisiäkin rentoja. Työväentalot olivat siis niin työväenyhdistyksien jäsenille kuin muullekin kylän väelle paljon muutakin kuin vain poliittisen toiminnan tyyssijoja. Esimerkiksi Teuron työväenyhdistyksen jo vuonna 1908 valmistunut toimitalo toimi kauan kylän ainoana kokoontumis- ja huvittelupaikkana.⁶²

Työväenyhdistykset Tammelassa menettivät kuitenkin jäseniään 1920-luvun kuluessa, eräs syy lienee ollut yksinkertaisesti se, että vuoden 1919 Kunnallislain mahdollistaessa työväestölle uuden vaikuttamisen kanavan kunnallispolitiikassa, yhdistystoiminnan kautta vaikuttamista ei ehkä koettu enää kovin tehokkaaksi⁶³. Työväenyhdistysten jäsenmäärän laskun syynä saattoi myös olla 1920-luvun puolivälissä perustetut pienviljelijäyhdistykset, joiden jäseniksi liittyi paljon väkeä työväenyhdistyksistä⁶⁴. Tammelan työväenyhdistyksissä olikin enää vuonna 1928 yhteensä vain 239 jäsentä kun vuonna 1919 heitä oli ollut vielä 439. Kuitenkin ainakin Teurolla työväenyhdistyksen toiminnan kuvataan olleen vielä 1920-luvullakin aktiivista. Työväenyhdistyksellä oli enää n. 20 jäsentä, mutta tansseja, juhlia, näytelmä- ja urheilutoimintaa ylläpidettiin vähäisestä jäsenmäärästä huolimatta. Teuron työväenyhdistyksellä oli myös oma kirjasto. Myös Hykkilä-Lunkaassa työväenyhdistys toimi aktiivisesti vielä 1920-luvullakin, yhdistyksellä oli mm. oma kirjasto sekä näytelmätoimintaa.⁶⁵

⁶⁰ Lehtonen 1999, s. 2.

⁶¹ Ojanen 1983, s. 314.

⁶² Pohjakallio 1999, s. 57; Teuron kylähistoriapiiri 2001, s. 136.

⁶³ Ojanen 1983, s. 221.

⁶⁴ Lehtonen 1999, s. 45.

⁶⁵ Ojanen 1983, s. 312; Teuron kylähistoriapiiri 2001, s. 137; Pohjakallio 1999, s. 84.

Vuoden 1918 huhtikuun lopussa punaisten valta Hämeessä päättyi ja silloin alettiin perustaa suojeluskuntia. Tammelaan Mustialan opistolaisten keskuuteen suojeluskunta oli perustettu jo vuonna 1917. Samana vuonna myös Tammelan Liesjärvelle oli perustettu suojeluskunta, tosin voimisteluseuran nimellä. Vuonna 1918 perustettuun Tammelan suojeluskuntaan kuului myös Forssan alue lähikylineen. Kuntajaon yhteydessä vuonna 1923 myös suojeluskunnan paikallisosasto jaettiin. Vuodesta 1923 lähtien Tammelan suojeluskunta koostui 12 kyläosastosta, joiden yhteinen jäsenmäärä oli 349 (vuonna 1923). Jäsenistä 65 oli Mustialan maanviljelysopiston oppilaita.⁶⁶

Tammelan suojeluskunnan perustivat talolliset ja virkamiehet, jotka punaisten ollessa vallassa olivat tunteneet itsensä uhatuksi ja ehkä myös joutuneet punaisten väkivallan ja uhkausten kohteiksi. 1920-luvun alussa suojeluskunnan rooli paikallisyhteisön poliittisena kontrolloijana hävisi, mutta suojeluskunnan antamat ei-julkiset lausunnot paikkakuntalaista muodostuivat viranomaisille tärkeiksi lähteiksi.⁶⁷

Suomen suojeluskuntajärjestö teetti syksyllä 1933 tutkimuksen jäsenistönsä ammatti- ja elinkeinorakenteesta ja silloin se oli Tammelan suojeluskunnan osalta seuraava⁶⁸:

Elinkeinoharjoittajat	77,4 %
Virkamiehet, virkailijat	4,1 %
Palveluskunta, työväki	15,9 %
Opiskelijat	2,6 %

Opiskelijoitten osuus jäsenistä lienee ollut kuitenkin jonkin verran suurempi, koska Mustialan maanviljelysopistossa opiskelevat jäsenet olivat kirjoillaan kotipaikkakuntiansa suojeluskunnissa, vaikka siis toimivatkin Tammelan suojeluskunnassa. Lisäksi konttoristit ja poliisit on laskettu palveluskuntaan ja työväkeen kuuluviksi, vaikka todellisuudessa he mitä luultavimmin laskivat itsensä virkamiehiksi. Joten palveluskunnan ja työväen osuus suojeluskunnan jäsenistä on todennäköisesti ollut hieman matalampi kuin mitä asetelma osoittaa.⁶⁹

Tammelan suojeluskunta onnistui muiden Lounais-Hämeen vasemmistoenemmistöisten kuntien tavoin erittäin hyvin aktivoimaan paikkakunnan porvarillisen väestönsä mukaan

⁶⁶ Myllyniemi 1994, s. 38, 362, 424.

⁶⁷ Lehtonen 1999, s. 77-78.

⁶⁸ Lehtonen 1999, s. 25.

⁶⁹ Lehtonen 1999, s. 25.

suojeluskuntatoimintaan. 1920-luvulla Tammelan porvarillisesta väestöstä 8,7 % oli jäsenenä suojeluskunnassa. Selitys aktiivisuudelle löytyy Lehtosen mukaan sisällissodan muistoista: punaisen Suomen valtaan jäänyt porvarillinen väestö koki vielä 1920-luvullakin asemansa vasemmistoenemmistöisissä kunnissa uhatuksi ja suojeluskuntatoiminta ehkä näyttäytyi heille mahdollisuutena estää mahdollinen uusi työväestön kapina. Työväestöäkin siis liittyi suojeluskuntaan jonkin verran, mutta liittymiselle oli usein muitakin kuin ideologisia syitä. Esimerkiksi Kaukolan kylän sahan omistaja Onni Jaakkola oli erittäin innokas suojeluskuntalainen, ja työn saamisen ehtona hänen sahallaan oli suojeluskuntaan liittyminen. Tämä työnsaantiedellytys ei ollut aivan merkityksetön, sillä Kaukolan saha oli merkittävä työllistäjä paikkakunnalla. Työmiehiä liittyi suojeluskuntaan enemmän kuitenkin vasta 1930-luvun lopulla.⁷⁰

Mikään varsinainen nuorisojärjestö suojeluskunta ei Tammelassa ainakaan jäsentensä ikävuosien perusteella ollut, vaikka suojeluskunnan jäseneksi saikin liittyä jo 17-vuotiaana. Tammelan suojeluskuntalaisista vuonna 1921 53,4 % oli iältään yli 30-vuotiaita, 24,8 % oli 20-30-vuotiaita ja 21,8 % oli alle 20-vuotiaita. Kuitenkin nuoria jäseniä Tammelan suojeluskuntaan kuului enemmän kuin muilla paikkakunnilla, tämä selittynee suojeluskuntaan kuuluneiden Mustialan maanviljelysopiston opiskelijoiden suurella määrällä. Varsinaista oravapoikatoiminnaksi kutsuttua nuorisotoimintaa Tammelan suojeluskunnassa kokeiltiin 1920-luvun alussa. Oravapoikaosastoon kuului 23 jäsentä, mutta koska toiminta oli organisoimatonta, se jäi kestoiltaan melko lyhyeksi.⁷¹

Suojeluskuntatoiminta Tammelassa keskittyi pääasiassa Mustialaan. Kaikki Mustialan maanviljelysopiston rehtorit olivat suojeluskunnan jäseniä ja näin ollen järjestö sai maksutta käyttää opiston tiloja. Tammelan suojeluskunta oli 1920-luvun loppupuolella menossa osakkaaksi hankkeilla olleeseen kuntaan, ns. Auran ja manttaalikunnan yhteiseen seurataloon. Hanke kuitenkin kariutui sekä Ns. Auran että kunnan vetäytyttyä siitä. Kunta piti seuratalon osakkaiden määrää liian suurena ja ajatteli tämän aiheuttavan vaikeuksia sekä talon käytössä että kustannusten jakamisessa. Oman talon suojeluskunta sai vasta 1930-luvulla.⁷²

Suojeluskunnissa ylläpidettiin arvosidonnaista yhteiskuntanäkemyksiä, valkoisen Suomen ideologiaa, jonka toteuttamiseksi pyrittiin vaikuttamaan ympäröivään paikallisyhteisöön. Suojeluskunnan mielestä maa oli vaarassa sekä ulko- että sisäpuolelta. Kommunismin

⁷⁰ Lehtonen 1999, s. 2, 26-27, 76.

⁷¹ Myllyniemi 1994, s. 119; Lehtonen 2000, s. 40.

⁷² Pohjakallio 2000, s. 103.

vastustaminen koettiin suojeluskunnissa pyyteettömäksi isänmaalliseksi toiminnaksi, ei politiikaksi. Suojeluskunnissa maanpuolustushenkeä pyrittiin lisäämään ja ylläpitämään paitsi ampuma- ja muilla sotilasharjoituksilla, myös valistustoiminnalla ja erilaisilla isänmaallisilla juhlilla. Vuosittain Tammelan suojeluskunta järjesti tai oli mukana järjestämässä itsenäisyyspäivänjuhlan ja Tammelan vapautusjuhlan. Lisäksi kyläosastot järjestivät omia ohjelmallisia isänmaallishenkisiä iltamiaan. Tammelan suojeluskunnalla oli oma kuoro sekä soittokunnat Letkulla, Teurolla ja Mustialassa.⁷³

1920-luvun suojeluskuntatoiminta Tammelassa ei ollut aivan ongelmatonta, puutetta oli niin varusteista, aseista, johtajista kuin rahastakin. Tammelan valtuuston sosialistienemmistöisyydestä johtuen avustusta kunnan puolesta ei suojeluskunta saanut koko 1920-luvun aikana. Todellisen rahoituskiista suojeluskuntaa kohtasi vuosina 1926-1928, kun kunnassa oltiin erimielisiä siitä, saiko manttaalikunta rahoittaa suojeluskunnan toimintaa. Manttaalikunnan tekemistä avustuspäätöksistä valitettiin maaherralle ja aina Korkeimpaan hallinto-oikeuteen asti. Avustusta Tammelan suojeluskunta sai kuitenkin Forssa Oy:ltä, ja muita tulonlähteitä olivat arpajaiset sekä maksulliset huvitilaisuudet, kuten iltamat.⁷⁴

Lotta-Svärdin⁷⁵ paikallisosasto perustettiin Tammelan Mustialaan ensimmäisten joukossa vuoden 1920 alussa. Vuonna 1924 perustettiin lottien kyläosasto myös Portaan ja Kaukolan kylien naisten keskuuteen. Työmuotona lotilla oli järjestössään aluksi ompeluillat, joissa valmistettiin suojeluskunnan kipeästi tarvitsemia varusteita. Lotat myös toimivat muonittajina suojeluskunnan tapahtumissa. Lotat antoivat suojeluskunnalle huomattavaa taloudellista tukea, kyläosastot mm. järjestivät kukin keskimäärin kolme iltamaa vuodessa, ja niiden tuotto lahjoitettiin Tammelan suojeluskunnalle. Lotat myös avustivat 1920-luvun lopulla paikkakunnan työttömiä ja muita heikompiosaisia. 17 vuotta oli muodollinen ikäraja Lottiinkin liityttäessä, mutta käytännössä jäsenenä oli tätä nuorempiakin tyttöjä. (Pikkulottatoiminta alkoi vasta 1930-luvulla.) Vuoden 1929 lopussa Lotta-Svärdin jäsenmäärä Tammelassa oli 108. Tammelan lottien johtajina 1920-luvulla toimineet Vieno Elonheimo ja Hilma Jaakkola olivat myös nuorisoseuran jäseniä.⁷⁶

Suojeluskunnan ja nuorisoseurojen toiminnassa oli paljon yhteisiä piirteitä. Esimerkiksi suojeluskunnan ja nuorisoseurojen illanviettojen tavoitteet olivat hyvin samanlaisia. Tarkoituksena molemmilla järjestöillä oli kerätä varoja toimintaansa varten, tehdä valistustyötä jäsentensä

⁷³ Lehtonen 1999, s. 75, 78, 80; Myllyniemi 1994, s. 424.

⁷⁴ Lehtonen 1999, s. 46-48, 75; Myllyniemi 1994, s. 151.

⁷⁵ Vuosina 1921-1941 järjestöstä käytettiin tätä tavuviivallista kirjoitusmuotoa (Lehtonen 2000, s. 141).

⁷⁶ Lehtonen 2000, s. 141, 144, 146, 152, 173-174, 201; Myllyniemi 1994, s. 199.

suojeluskunta- tai nuorisoseura-aatteen vahvistamiseksi sekä propagandaa ulkopuolisille jäseneksi liittymisen puolesta. Tavoitteena oli myös koota järjestön jäsenet yhteiseen ohjelmalliseen tapahtumaan. Juhlien ohjelma oli molemmille järjestöille tärkeä. Ohjelman piti olla tarpeeksi viihdyttävää ja korkeatasoista, jotta paikalle saapuisi runsaasti yleisöä.⁷⁷

Kuten nuorisoseuroille, tanssiminen oli ongelma myös suojeluskunnillekin. Tanssi oli perinteinen juhlien vetonaula, joka veti suojeluskuntaikäisiä nuoria miehiä ja naisia valistustilaisuuksiin, joita juhlien ja iltamien periaatteessa kuitenkin tuli olla. Pelkkien tanssitilaisuuksien järjestäminen oli suojeluskunnissa kielletty jo 1920-luvun alkupuolella, mutta yliesikunnan määräystä oli vaikea valvoa ja helppo kiertää. Tanssin epäsuora taloudellinen merkitys suojeluskuntien paikallis- ja kyläosastoille oli suuri, lisäsihän se lippujen ja puffetinkin myyntiä. Näin ollen useiden iltamien lopuksi oli yksi tunti tanssia.⁷⁸

Selén ja Pylkkänen arvioivat, että suojeluskuntien toiminta 1920-luvulla Suomessa oli tarmokkaampaa ja tarkemmin suunniteltua kuin muiden yhdistysten⁷⁹. Luulen tämän saattaneen johtua suojeluskuntaliikkeen muita järjestöjä ehkä organisoidummasta johdosta ja keskusjärjestön tiukemmasta ohjauksesta. Suojeluskuntien paikallisosastojen työ siis luultavasti oli keskusjärjestön toimesta tarkemmin säänneltyä kuin muiden yhdistysten. Suojeluskuntien jäsenkunta oli laaja ja jäsenet aktiivi-ikäisiä (jäsenistä pääosa alle 45-vuotiaita). Pylkkäsen ja Selénin mukaan heistä suuri osa oli jäsenenä myös muissa paikkakunnan yhdistyksissä, usein toimihenkilöinä⁸⁰. Tutkimieni Tammelan nuorisoseurojen jäsenistä kuitenkin vain alle 20 % kuului suojeluskunnan tai Lotta-Svärdin paikallisosastoon. Teuron Ns. Nousun jäsenistä suojeluskuntaan tai lottiin kuului 19 %, Portaan Ns:n jäsenistä 18 %, Ns. Auran jäsenistä 17,7 % ja Ns. Ahjon jäsenistä 14,9 %.⁸¹

Nuorisoseura oli monissa pitäjissä ollut ennen suojeluskunta-aatteen leviämistä paikkakunnan johtava valistusseura. Niinpä nuorisoseuralla ja suojeluskunnalla olikin usein kilpailua jäsenistä ainakin urheilutoiminnan ja valistusiltamien suhteen. Selénin ja Pylkkäsen mukaan suojeluskunnat

⁷⁷ Lehtonen 2000, s. 125.

⁷⁸ Selén & Pylkkänen 2004, s. 102.

⁷⁹ Selén & Pylkkänen 2004, s. 117.

⁸⁰ *ibid.*

⁸¹ Teuron Ns. Nousun jäsenkirja 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Portaan Ns:n jäsenkirja 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Ns. Auran jäsenkirja 1920-1925, Ns. Auran ark., Tammela; Lehtonen 2000, s. 224-232.

eivät yleensä kuitenkaan missään tukahduttaneet paikkakunnan muiden yhdistysten toimintaa.⁸² Arvioni mukaan Tammelassakaan ei näin tapahtunut, ainakaan vielä 1920-luvun aikana.

Tammelan ensimmäinen vapaaehtoinen palokunta perustettiin vuonna 1882 Forssa Osake Yhtiön omistajan, Wahrenin aloitteesta. Luonnollisesti VPK sijoittui Forssaan ja tehtaan yhteyteen. VPK-toiminta oli suosittua, alkuvaiheessa sen riveissä oli n. 300 jäsentä.⁸³ Vapaaehtoisia palokuntia toimi 1920-luvulla Tammelassa ainakin kirkonkylällä, Torrolla ja Riihivalkamassa. Teurolle VPK perustettiin vasta 1929. Sen perustajina monia, jotka toimivat myös nuorisoseura Nousun aktiivijäseninä.⁸⁴ Muita 1920-luvulla Tammelassa toimineita yhdistyksiä olivat Siipikarjan Ystävät, Tammelan Eläinsuojeluyhdistys ja Forssan seudun mehiläishoitajat⁸⁵.

Urheilua Tammelassa harrastettiin ennen 1920-lukua lähinnä työväenyhdistyksissä, nuorisoseuroissa ja suojeluskunnissa. Erityisesti suojeluskunnissa urheilua pidettiin tärkeänä ja urheiluharrastuksilla olikin niiden toiminnassa hyvin keskeinen asema. Vuonna 1921 perustettiin Tammelan ensimmäinen voimistelu- ja urheiluseura, Riihivalkaman Ryske. Työväen urheilujärjestöjä 1920-luvulla Tammelassa olivat Riihivalkaman Nousu ja Mustialan Toverit.⁸⁶

Vuonna 1889 Tammelaan oli perustettu Isäntäyhdistys. Sen toiminta kuitenkin jostain syystä tyrehtyi pian. Vuonna 1905 toimintaa heräteltiin uudelleen henkiin, tällä kertaa maamiesseurana. Vuosina 1909-1910 Tammelaan perustettiin kolme muutakin maamiesseuraa, mm. Etelä-Tammelaan ja Portaaseen. Letkulle maamiesseura perustettiin 1920-luvulla. Yhdistysten tarkoituksena oli edistää pitäjässä kunnallisia, taloudellisia, siveellisiä ja kansallisia asioita luentojen, kirjallisuuden ja neuvonnan avulla. Ne pitivät tavoitteenaan säästämiseen opastamista sekä suomalaisten teollisuustuotteiden käytön ja isäntien yhteisten konehankintojen neuvontaa. Maamiesseurat järjestivät valistustilaisuuksia ja omia näyttelyitä, joilla yritettiin innostaa maanviljelijöitä kehittämään ammattitaitoaan. Jäseninä maamiesseuroissa oli suurten tilojen omistajien lisäksi kirkon ja koulun väkeä sekä Mustialan maatalousinstituutin opettajia. Tammelan maamiesseurojen jäsenmäärä 1920-luvun lopussa oli 343. Omat seuratalot maamiesseuroilla olivat Letkulla ja Riihivalkamassa⁸⁷

⁸² Selén & Pykkänen 2004, s. 117.

⁸³ Marttila 1982, s. 5.

⁸⁴ Ojanen 1983, s. 283; Teuron kylähistoriapiiri 2001, s. 216.

⁸⁵ Ojanen 1983, s. 120.

⁸⁶ Ojanen 1983, s. 238, 315.

⁸⁷ Ojanen 1983, s. 120.

1920-luvun jälkipuoliskolla Tammelassa jäsenmääriltään suuria järjestöjä olivat juuri maamiesseurat, mutta myös pienviljelijäyhdistykset. Kun maamiesseuroja pidettiin lähinnä suurempien tilojen omistajien ja isäntien järjestönä, pienviljelijäyhdistykset puolestaan yleensä keräsivät jäsenensä itsenäistyneiden torppareiden ja entisten vuokratilajoiden piiristä. Tammelan ensimmäinen pienviljelijäyhdistys perustettiin Portaaseen vuonna 1927. Muita 1920-luvulla perustettuja pienviljelijäyhdistyksiä olivat Myllykylän ja Susikkaan pienviljelijäyhdistykset. Paikkakunnan järjestöelämän kannalta merkittävää oli, että pienviljelijäyhdistykseen liittyi jäseniksi väkeä, joka aiemmin oli toiminut aktiivisesti työväenyhdistyksissä. Seurauksena oli työväenyhdistysten jäsenmäärän väheneminen 1920-luvun loppua kohti.⁸⁸

Tutkimistani nuorisoseuroista Portaan Nuorisoseuralla voidaan sanoa olleen eniten ”kilpailijoita”. Kylällä toimivat niin työväenyhdistys, suojeluskunta, lotat, pienviljelijäyhdistys, kuin maamiesseurakin. Niillä kaikilla oli jossain määrin samantapaista toimintaa kuin nuorisoseuroilla. Ne esimerkiksi järjestivät esitelmätilaisuuksia, iltamia ja juhlia rahoittaakseen toimintaansa. Vuonna 1928 Portaan pienviljelijäyhdistyksen johtokuntaan kuuluvat henkilöt kuuluivat myös nuorisoseuran aktiiveihin. Kaikilla kylän seuroilla samantapaiset ongelmat, jäseniä olisi pitänyt saada seuraan enemmän, erityisesti sellaisia jäseniä, jotka osallistuisivat seuran toimintaan aktiivisesti eli ottaisivat osaa ohjelman järjestämiseen kokouksissa ja iltamissa.⁸⁹

3. Tammelan nuorisoseurojen toimijat

3.1 Enemmistönä ja aktiiveina talonpojat ja paikkakunnan herrasväki

Nuorisoseuraliikkeen syntysijoilla, Etelä-Pohjanmaalla, nuorisoseurat olivat perinteisesti olleet lähinnä talonpoikaisnuorison toimintayhteisöjä. Talollisten pojat ja tyttäret muodostivat siellä jäsenistön pääosan, minkä lisäksi mukana saattoi olla heidän opintiellä olevia sisaruksiaan, seminaarilaisia, lyseolaisia, ylioppilaita ja paikkakunnan kansakoulunopettajia. Varsinkin maaseudulla Savossa ja Etelä-Pohjanmaalla varsinainen virkamiehistö ja säätyläistö muodostivat vain pienen osan nuorisoseurojen jäsenistä. Hämeessä, Uudellamaalla sekä Varsinais-Suomessa nuorisoseurojen jäsenistö sitä vastoin koostui kuitenkin useimmiten ylemmistä yhteiskuntaluokista.

⁸⁸ Ojanen 1983, s. 311-312.

⁸⁹ Klasi 1998, s. 10.

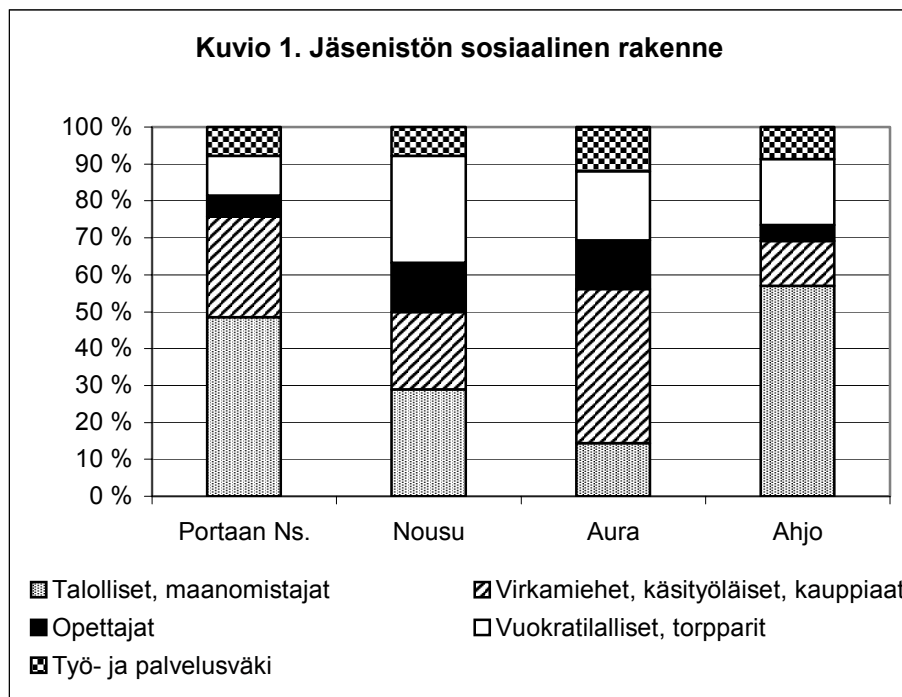
Nämä alueelliset erot jäsenistössä johtuivat ensinnäkin siitä, että niillä alueilla, missä talonpoikaiston asema oli perinteisesti vahva, olivat nuorisoseuratkin heidän hallussaan. Osaltaan eroihin vaikutti sattumanvaraisempana seikkana se, mikä yhteiskuntaluokka milläkin paikkakunnalla innostui nuorisoseura-aatteesta.⁹⁰

TAULUKKO 1: TAMMELAN NUORISOSEUROJEN
JÄSENISTÖN SOSIAALINEN RAKENNE

	Portaan Ns. %	Nousu %	Aura %	Ahjo %
Talolliset, maanomistajat	48,5	28,9	14,3	57,1
Virkamiehet, käsityöläiset, kauppiat	27,2	21,1	41,8	12,1
Opettajat	5,8	13,3	13,2	4,3
Vuokratilalliset, torpparit	10,7	28,9	18,7	17,9
Työ- ja palvelusväki	7,8	7,8	12	8,6
Yht.	100	100	100	100
n =	205	90	91	140

Lähteet: Portaan Ns:n jäsenkirja 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jäsenkirja 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Ns. Auran jäsenkirja 1920-1925, Ns. Auran ark., Tammela; Tammelan srk:n rippikirjat 1921-1930: mikroortit 350-354, 360-362, 370-382, 386-398, Tammelan srk:n ark., Tammela. Taulukon tiedoissa on mukana 62% Ns. Auran jäsenistä, 95% Portaan Ns:n jäsenistä, 96% Teuron Ns. Nousun jäsenistä ja 99,3% Ns. Ahjon jäsenistä.

⁹⁰ Numminen 1961, s. 404-405.

Lähteet: Portaan Ns:n jäsenkirja 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jäsenkirja 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Ns. Auran jäsenkirja 1920-1925, Ns. Auran ark., Tammela; Tammelan srk:n rippikirjat 1921-1930: mikrokortit 350-354, 360-362, 370-382, 386-398, Tammelan srk:n ark., Tammela.

Kuten Hämeessä muuallakin, myös Tammelassa nuorisoseurojen jäsenistön pääosan muodostivat talolliset ja maanomistajat sekä virkamiehet, käsityöläiset ja kauppiaat. Teuron Nuorisoseura Nousu oli tämän suhteen poikkeus sikäli, että Teurolla nuorisoseuran jäsenissä oli yhtä paljon talollisia ja maanomistajia kuin torppareita ja vuokratilallisiakin. Tämä saattaisi käsitykseni mukaan johtua yksinkertaisesti siitä, että seuran perustamisen aikaan vuonna 1925 nuorisoseuratoimintaa ei ehkä enää pidetty niin puhtaasti talollistaustaisen väen harrastuksena kuin aiemmin. Mahdollista on myös, että Teurolla nuorisoseuran jäseniä rekrytoitiin aivan tietoisestikin vuokratilallisväen piiristä.

Tammelan kirkonkylällä toimineessa Nuorisoseura Aurassa peräti 41,8% jäsenistä kuului sosiaaliselta taustaltaan virkamiehiin, käsityöläisiin ja kauppiaisiin. Tämä vaikuttaa luonnolliselta ottaen huomioon, että kirkonkylällä ja sen läheisyydessä asuneista ihmisistä suurin osa luultavasti kuului tähän sosiaaliryhmään. Ns. Aurassa talollisia ja maanomistajia oli jäsenistössä huomattavasti muita Tammelan nuorisoseuroja vähemmän. Tämä ehkä johtui osaksi siitä, että kirkonkylällä oli enemmän harrastusmahdollisuuksia kuin kauempana sijaitsevissa kylissä, joten Nuorisoseura Aura joutui ehkä kilpailemaan talollistaustaisista jäsenistä muiden yhdistysten ja seurojen kanssa aivan toisella tapaa kuin kirkonkylän ulkopuolella toimineet seurat. Tammelan nuorisoseuroista Hykkilä-

Lunkaan kylässä toiminut Ns. Ahjo vaikuttaisi jäsenistön sosiaalisen rakenteen perusteella olleen eniten tyyppillinen talonpoikainen nuorisoseura.

Suomessa vuosisadan vaihteen tienoilla ylivoimaisesti suurin ryhmä, joka perusti nuorisoseuroja, olivat kansakoulunopettajat. Opettajan ammattia ei pidetty pelkkänä virkana ja ansiotyönä vaan kutsumustehtävänä, joka ei rajoittunut vain opetustoimeen. Opettajat halusivat yleensä muillakin tavoin herättää ja tukea ympäristönsä kansansivistyspyrkimyksiä. Tavallisesti kansakoulunopettaja kylään tultuaan ryhtyi ennen pitkää kokoamaan nuorisoa yhteistoimintaan. Usein tämä tapahtui nuorisoseuran perustamisen muodossa, mutta toiminta saattoi saada alkunsa myös näytelmäesityksen, laulukuoron tai muun harrastus- tai valistustoiminnan merkeissä ja muuttui vähitellen nuorisoseuraksi.⁹¹

Opettajia oli perinteisesti pidetty tietynlaisina mallikansalaisina, joiden esimerkillisyyttä pyrittiin vaalimaan ainakin ideaalitasolla. Opettajien haluttiin edustavan juuri nuorisoseuraliikkeenkin ihannetta: hyviä ihmisiä ja kunnan kansalaisia. Opettajien odotettiin olevan juuri sellaisia, millaisiksi kansalaisiakin haluttiin kasvattaa; raittiita, nuhteettomia, ahkeria, vaatimattomia, esivallalle uskollisia, hurskaita, siveitä ja tunnollisia. Opettajien oikeudeksi ja velvollisuudeksi nähtiin siis osoittaa kansalaisiksi kasvatettaville esikuvallinen elämäntyyli, sivistyksellisesti ja kulttuurisesti tärkeät ja oppimisen arvoiset oppisisällöt, tavat, toimintamuodot ja rituaalit.⁹²

Edelleen 1900-luvun kuluessa opettajilla oli keskeinen rooli nuorisoseuroissa, jollei niiden perustajina niin ainakin aktiivisina jäseninä. Tämä ilmiö näkyi myös Tammelassa. Opettajat olivat nimittäin selvästikin suurin yksittäinen ammattiryhmä, joka oli nuorisoseuratoiminnassa mukana. Jokaisessa Tammelan neljässä nuorisoseurassa oli koko 1920-luvun ajan kerrallaan ainakin yksi oman kylän kansakoulun opettaja mukana, vähintäänkin tavallisena rivijäsenenä. Tavallisesti opettajat kuitenkin toimivat nuorisoseuroissa jonkin toiminta-alueen ohjaajana tai johtajana. Erityisesti Teurolla ja kirkonkylän nuorisoseurassa opettajilla oli merkittävä rooli.⁹³ Esim. Teuron kansakoulun opettaja Edvart Inkilä toimi Portaan Nuorisoseuran johtokunnassa koko 1920-luvun ajan, rahastonhoitajana hän vastasi seuran taloudenpidosta.

⁹¹ Numminen 1961, s. 295.

⁹² Rinne 1986, s. 9, 198, 206-208.

⁹³ Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Portaan Ns:n jäsenkirja 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

Tilalliset, virkamiehet, käsityöläiset, kauppiat ja opettajat olivat usein myös Tammelassa nuorisoseurojen aktiivijäseniä. Aktiivijäsen oli jossakin vaiheessa jäsenyyttään mukana seurana johtokunnassa ja/tai jossakin toimikunnassa tai osoitti aktiivisuuttaan esittämällä seuran kokouksissa jotakin ohjelmaa. Erityisesti johtokunnan jäsenet kuuluivat jokaisessa seurassa lähes aina ylempiin sosiaaliryhmiin.

Nuorisoseurojen perustamishankkeet yleensäkin lähtivät liikkeelle harvoin torpparien tai maata omistamattoman väen piiristä. Alkuinnostuksen vallitessa nuorisoseuroja perustettaessa seuran kuitenkin tavallisesti liittyi mukaan kaikkien yhteiskuntapiirien edustajia säätyläisväestä palkollisiin, mutta seuran toiminnan jatkuessa huomattiin, että kaikki eivät viihtyneetkään saman seuran piirissä ja näin toiminta jäi jonkin yhteiskuntapiirin hoidettavaksi. Nummisen mukaan palvelusväki ja työväestö olivat enimmäkseen syrjässä nuorisoseurojen toiminnasta jo 1900-luvun alussa. Nuorisoseuraliikkeen johdossa tätä pidettiin huomattavana puutteena, sillä Santeri Alkion kehittämään nuorisoseuraliikkeen yhteiskunnalliseen ohjelmaan kuului erittäin keskeisenä osana juuri säätyrajoituksen poistaminen. Asiaa pyrittiinkin korjaamaan erilaisin keinoin, mm. sanomalehtikirjoituksin ja esitelmin sekä myös järjestämällä erityisiä palvelusväelle tarkoitettuja tilaisuuksia, joiden avulla heitä yritettiin saada mukaan toimintaan. Muutamilla nuorisoseuroilla oli myös halvempi jäsenmaksu palkollisille. Myös nuorisoseurojen tilaisuuksien ajankohdan (joillakin seuduilla tilaisuudet olivat uskonnollisista syistä aina arkisin) katsottiin joskus estävän palkollisväen osanottoa seuratoimintaan.⁹⁴

Myös jokaisessa Tammelan neljässä nuorisoseurassa torppareista, vuokratilallisista ja työ- sekä palvelusväestä koostunut joukko näyttää olleen nuorisoseuroissa vähemmistönä. Kuten kuviosta 1 ilmenee, eniten vuokratilallisia sekä työ- ja palvelusväkeä oli Teuron Nuorisoseura Nousun jäsenissä. Vähiten näitä alempien sosiaaliryhmien edustajia oli Portaan Nuorisoseurassa. Vuokratilallisia sekä työ- ja palvelusväkeä oli Tammelan nuorisoseurojen jäsenistössä seuraavasti:

Portaan Ns.	18,5 %
Ns. Nousu	36,7 %
Ns. Aura	30,7 %
Ns. Ahjo	26,5 %

⁹⁴ Numminen 1961, s. 213, 404 ja 408.

Erot alempiin sosiaaliryhmiin kuuluvien jäsenien määrässä Tammelan nuorisoseurojen välillä saattoivat johtua yksinkertaisesti siitä, että toisilla nuorisoseuroilla rekrytointipohja oli luonnostaan laaja ja koostui alemmistakin yhteiskuntaluokista. Toisissa seuroissa jäseniksi saatettiin haluta aivan tietoisestikin väkeä juuri alemmista sosiaaliryhmistä. Alempien sosiaaliryhmien asenteetkin nuorisoseuratoimintaa kohtaan saattoivat 1920-luvun kuluessa muuttua siten, että toimintaa ei välttämättä enää pidetty yhtä ”herraskaisena” kuin aiemmin. Toisaalta asiaan lienee vaikuttanut myös kylän työväenyhdistyksen aktiivisuus, toisissa kylissä työväen oma järjestö ehkä piti jäsenistään tiukemmin kiinni yrittämällä järjestää houkuttelevampaa ohjelmaa kuin nuorisoseurat. Tammelan historiaa tutkineen Eeva Ojasen mukaan erityisesti Hämeessä nuorisoseuroista kehittyikin työväenyhdistysten rinnakkaisliikkeitä⁹⁵.

Missään neljässä Tammelan nuorisoseurassa ei 1920-luvun aikana ryhdytty erityisiin toimiin palkollisten ja tilattomien houkuttelemiseksi mukaan toimintaan. Näistä väestöryhmistä oli kuitenkin jäseniä jonkin verran, joten ehkä tilannetta ei seuroissa nähty millään tavalla ongelmallisena. (Myöskään seurojen pöytäkirjoista ei ilmene viitteitä tästä.) Jäsenmaksu oli kaikille jäsenille ammatista tai sosiaalisesta asemasta riippumatta sama ja tilaisuudetkin pidettiin yleensä sunnuntaisin, jolloin työ- ja palvelusväelläkin oli mahdollisuus osallistua niihin.⁹⁶

Tammelan nuorisoseurojen jäsenten sosiaalisen rakenteen perusteella nuorisoseurat olivat pitäjässä varsin keskiluokkaisen väen toimintayhteisöjä. Ainakin tässä suhteessa Tammelan nuorisoseurat olivat siis tyypillisiä hämäläisiä nuorisoseuroja. Nuorisoseurojen keskiluokkaistuminen selittyy pitkälti sillä, että keskiluokka alkoi entistä voimakkaammin tiedostaa yhteiskunnallisen asemansa juuri niihin aikoihin kun nuorisoseuroja aktiivisimmin perustettiin. Nuorisoseuraliikkeen liian yleinen linja puolue- ja yhteiskunnallisissa kysymyksissä vaikutti siihen, ettei se kuitenkaan erityisesti vedonnut mihinkään yhteiskuntaluokkaan. Missään päin Suomea ei myöskään päästy siihen ihannelanteseen, että nuorisoseuroissa olisi ollut tasaisesti jäseniä kaikista yhteiskuntaluokista.⁹⁷

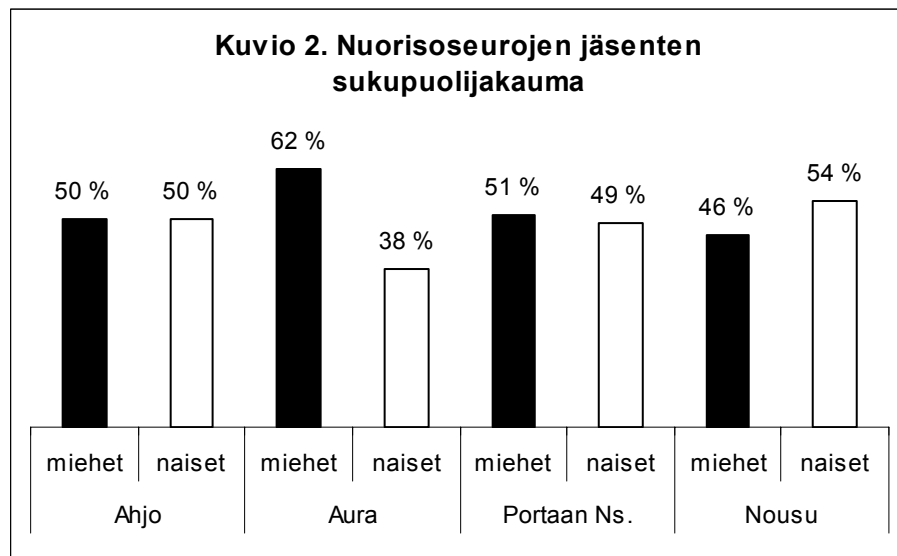
⁹⁵ Ojanen 1983 s. 221-222.

⁹⁶ Ns. Auran kkpk:t 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Portaan Ns:n kkpk:t 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela, Teuron Ns. Nousun kkpk:t 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon kkpk:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA.

⁹⁷ Johansson 1999, s. 29.

3.2 Jäsenten ikä ja sukupuoli sekä jäsenyyden edellytykset

Nuorisoseuraliikkeen alkuvaiheessa Pohjanmaalla naisia ja miehiä oli jäseniä yhtä paljon, mutta muualla Suomessa miehiä oli nuorisoseurojen toiminnassa mukana naisia enemmän. Myös vuosina 1918-1925 Hämeen Nuorisoseurain Liiton alaisissa seuroissa - joihin kuuluivat myös Tammelan alueen seurat - oli jäseninä miehiä hiukan enemmän kuin naisia⁹⁸.

Lähteet: Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela.

Ns. Ahjossa ja Portaan Ns:ssa miehiä ja naisia oli jäseninä lähes yhtä paljon, mutta Ns. Aurassa miesten osuus jäsenistöstä oli suurempi kuin naisten. Tämä saattaa selittyä yksinkertaisesti sillä, että Ns. Auran jäsenissä oli paljon oppilaita Tammelan maanviljelysinstituutista ja veistokoulusta, ja nämä luonnollisesti olivat yleensä miehiä. Teuron Ns. Nousussa taas naisia oli jäsenistä pieni enemmistö. Lievästi yleistäen voidaan todeta, että Tammelan nuorisoseurojen jäsenistön sukupuolijakauma ns. Auraa lukuun ottamatta oli melko tasainen, ehkä hiukan tasaisempi kuin HNL:n alueella keskimäärin⁹⁹.

⁹⁸ Numminen 1961, s. 400-401; Rajamaa 1926, s. 75.

⁹⁹ Rajamaa 1926, s. 75.

HNL:n mallisääntöjen (vuodelta 1920) nuorisoseurojen jäseniä koskeva 4 § kuului näin:

Seuran jäseneksi hyväksytään jokainen 16 vuotta täyttänyt seuran tarkoitusperää harrastava hyvämaineinen kansalainen. Uusien jäsenten vastaanottamisen toimittaa seuran johtokunta harkintansa mukaan.

Jäsenyyttä nuorisoseurassa rajoitti sääntöjen mukaan siis paitsi ikä, myös maine. Se, oliko jäseneksi pyrkivä tarpeeksi hyvämaineinen, oli johtokunnan päätettävissä. Käytännössä kuitenkin ilmeisesti kaikki nuorisoseuraan pyrkivät hyväksyttiin jäseneksi ilman mitään erikoisempaa tutkintaa asianomaisen taustoista. Jäsenyyttä uhkaavia ongelmia nuorisoseuran jäsenelle saattoi tulla vasta hänen ollessaan mukana nuorisoseuran toiminnassa, mikäli käytös ei ollut toivottavaa. Pelkkä hyvä käytös ja raittius yksistään eivät kuitenkaan riittäneet vaan jäseneltä vaadittiin myös muuta. Nuorisoseurassa jäsen ei mallisääntöjen mukaan voinut olla mukana vain yleisönä, muiden järjestämään toimintaan osallistuvana tai ns. passiivisena rivijäsenenä, vaan jäseniltä edellytettiin aktiivisuutta. Mallisääntöjen 4 §:n mukaan nimittäin

Seuran tarkoitusperää, sen yleisiä toimia ja valmistuksia on sen jokainen jäsen velvollinen edistämään sekä tunnollisesti täyttämään hänelle määrätyt tehtävät. Jäsenen, joka käyttäytyy sopimattomasti, laiminlyö velvollisuutensa tai toimii seuran tarkoitusta vastaan eikä ota johtokunnan varoituksesta parantuakseen, voi johtokunta erottaa seurasta joko määrääjäksi tai ainaiseksi asianhaarain mukaan.

Tammelan nuorisoseuroista ei jäseniä erotettu huonon tai passiivisen käytöksen vuoksi. Sen sijaan jäsenmaksun laiminlyönti saattoi johtaa jäsenen erottamiseen. Jäsenmaksun maksamatta jättämisen syynä tuskin oli jäsenen köyhyys (jäsenmaksu oli vain 50 penniä tai 1 mk), vaan useimmiten jäsen itse halusi erota seurasta ja siten jätti jäsenmaksun maksamatta tai muutti toiselle paikkakunnalle ja yksinkertaisesti unohti ilmoittaa tästä seuran jäsenkirjurille. Tällöin jäsenkirjaan saatettiin merkitä jäsen erotetuksi maksamatta jääneen jäsenmaksun vuoksi.¹⁰⁰

Nuorisoseurojen jäsenistön ikärakenne maan eri osissa vaihteli siten, että niillä seuduilla, missä nuorisoseurojen johto oli talonpoikaisnuorison hallussa ja missä seurojen jäsenistö koostui valtaosaltaan talollisten pojista ja tyttäristä, oli seurojen jäsenistö paljon nuorempaa kuin niillä seuduilla, missä seurojen johto oli muitten yhteiskuntapiirien käsissä. Varsinkin Pohjanmaalla

¹⁰⁰ Portaan Ns:n jäsenkirja 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jäsenkirja 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran jäsenkirja 1920-1925, Ns. Auran ark., Tammela; Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA.

nuorisoseurojen jäsenet olivat siis nuoria. Tavallisimmin Pohjanmaalla nuorisoseuraan liitettiin 17-18-vuotiaana ja siihen kuuluttiin kunnes menttiin naimisiin. Aviopuolisot saattoivat kyllä vielä kuulua jäseninä nuorisoseuraan ja suorittaa jäsenmaksut, ehkä osallistua juhlatilaisuuksiinkin, mutta varsinaisesta aktiivisemmasta toiminnasta he yleensä jättäytyivät pois. Kuitenkin niillä seuduilla, missä seurojen johto oli virkamiehistön ja säätyläisten käsissä oltiin aktiivitoiminnassa mukana vanhemmallakin iällä. Selvää tilastollista kuvaa nuorisoseurojen jäsenten keski-ikästä on Nummisen mukaan mahdotonta saada. Vuoteen 1905 mennessä jäsenten keski-ikä asettautui kuitenkin n. 20-22 ikävuosien välille, Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla se oli jonkin verran alhaisempi, muualla Suomessa taas hiukan korkeampi.¹⁰¹

TAULUKKO 2: TAMMELAN NUORISOSEUROJEN JÄSENTEN KESKI-IKÄ

	Portaan Ns.	Nousu	Ahjo
Jäsenten keski-ikä liittyttäessä seuraan	23	24	20,3
Jäsenten keski-ikä 1925	27	24	30,3
n =	170	89	131

Lähteet: Portaan Ns:n jäsenkirja 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jäsenkirja 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA. Tammelan srk:n rippikirjat 1921-1930: mikrokortit 350-354, 360-362, 370-382, 386-398, Tammelan srk:n ark., Tammela. Ns. Auran jäsenkirjamerkinnot olivat niin puutteelliset, ettei jäsenten keski-ikää pystynyt laskemaan.

TAULUKKO 3: TAMMELAN NUORISOSEUROJEN
JÄSENTEN IKÄJAKAUMA LIITYTTÄESSÄ SEURAAAN

Ikä	Portaan Ns. %	Nousu %	Ahjo %
Alle 16	18,3	0	7,6
16-20	36,7	42,8	45,8
21-30	23,7	44,9	28,2
31-40	13	5,6	11,5
41-50	5,9	4,5	0,8
Yli 50	2,4	2,2	6,1
Yht.	100	100	100
n =	170	89	131

Lähteet: Portaan Ns:n jäsenkirja 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jäsenkirja 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA. Tammelan srk:n rippikirjat 1921-1930: mikrokortit 350-354, 360-362, 370-382, 386-398, Tammelan srk:n ark., Tammela.

¹⁰¹ Numminen 1961, s. 401-404.

Eniten Tammelan nuorisoseuroissa oli 16-30 vuotiaita. Portaan Ns:ssa ja Ns. Ahjossa 16-20-vuotiaita oli eniten, kun taas Teuron Ns. Nousussa 21-30-vuotiaiden joukko oli suurin. Ns. Ahjoon liittyttiin keskimäärin nuorempana kuin muihin Tammelan nuorisoseuroihin, mutta sen jäsenten keski-ikä kuitenkin oli Tammelan nuorisoseuroista korkein Ns. Auraa lukuun ottamatta. Tämä selittynee sillä, että Ns. Ahjon jäsenistä 6,1 % oli yli 50-vuotiaita, ja mukana oli myös muutamia aivan vanhuksia, jotka luonnollisesti nostivat keski-ikää. Kaiken kaikkiaan Tammelan nuorisoseurojen jäsenten keski-ikä vaikuttavat mielestäni melko korkeilta, ottaen huomioon senkin, että yli 25-vuotiaita tuskin pidettiin 1920-luvulla enää varsinaisena nuorisona. Tammelan nuorisoseurat mitä ilmeisimmin olivatkin nimestään huolimatta pikemminkin aktiivisessa työiässä olevan väestön toimintayhteisöjä kuin nuorten alle 20-vuotiaitten harrastuspiirejä, mitä ne vielä vuosisadan alussa olivat monin paikoin varsinkin nuorisoseura-aatteen syntysijoilla olleet.

Jäsenten keski-ikään vaikuttava tekijä on myös se, että melko usein Tammelan nuorisoseuroihin samasta perheestä liittyi jäseneksi useampia sisarusia, joskus myös toinen vanhemmista.¹⁰² Nuorisoseurojen jäsenten keski-ikänsä sijoittuminen reilusti yli 20 vuoden saattaisi tulkintani mukaan kertoa mm. siitäkin, että ehkä kylillä nuorisoseuratoiminnan miellettiin sopivan paremmin vasta hieman vanhemmille, varsinkin jos jo alkuvaiheessa osattiin odottaa toimintaan liittyvän paljon iltamien kaltaisia huvitilaisuuksia. Toisaalta nuorisoseuratoimintaa ollaan saatettu erityisesti markkinoidakin vain yli 20-vuotiaille ja jos nämä nuorisoseuratoiminnan puolestapuhujat ovat itsekin olleet yli 20-vuotiaita on varsin loogista, että seuratoiminta kiinnostikin enemmän vasta vähän vanhempia nuoria. Mahdollista on myös, että nuorisoseuraliikkeen ideologia itsessäänkin kosketti paremmin vasta yli 20-vuotiaita.

3.3 Jäsenmäärät ja niiden kehitys 1920-luvulla

Jäsenmääriltään Suomen nuorisoseurat saattoivat poiketa suurestikin toisistaan. Keskimääräinen jäsenluku SNL:n nuorisoseuroissa oli vuonna 1919 56 henkilöä. Hämeen Nuorisoseurain Liiton alaisissa seuroissa keskimääräinen jäsenluku oli samana vuonna myös 56 henkilöä,¹⁰³ joten hämäläiset nuorisoseurat ovat 1920-luvun alussa ainakin jäsenmääriensä perusteella olleet suhteellisen tyypillisiä nuorisoseuroja.

¹⁰² Ns. Auran jäsenkirja 1920-1925, Ns. Auran ark., Tammela; Portaan Ns:n jäsenkirja 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jäsenkirja 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA.

¹⁰³ Numminen 1961, s. 411; Smeds 1987, s. 156; Rajamaa 1926, s. 75.

Nuorisoseurojen piti ilmoittaa jäsenmääränsä vuosittain keskusseuralle lähetettävässä vuosikertomuksessa. HNL:lle lähetetyissä vuosikertomuksissa ilmoitetut jäsenmäärät eivät kuitenkaan aina välttämättä täysin vastanneet todellisuutta. Esim. Ns. Aura ilmoitti keskusseuralle lähettämässään toimintakauden 1920-1921 vuosikertomuksessaan seuransa jäsenmääräksi 107. Seuran omaan pöytäkirjaan liitettyssä vuosikertomuksessa kuitenkin harmitellaan seuran toiminnan lamaantumista ja todetaan jäseniä olevan vain 14. Saattaa tietenkin olla, että tällä tarkoitettiin vain aktiivisesti toimivien jäsenten joukkoa, kun keskusseuralle taas todennäköisesti ilmoitettiin myös kaikki passiivisetkin rivijäsenet. Joka tapauksessa tiedot tämän alaluvun asetelmassa ja kuviossa kuvatuista seurojen jäsenmääristä on otettu niiden HNL:lle lähettämistä vuosikertomuksista, sillä mitään muutakaan edes jollakin tavalla vertailukelpoista tietoa jäsenmääristä ei ollut saatavissa.

Keskimääräinen jäsenluku vuosittain 1920-luvun aikana Tammelan nuorisoseuroissa oli seuraava:

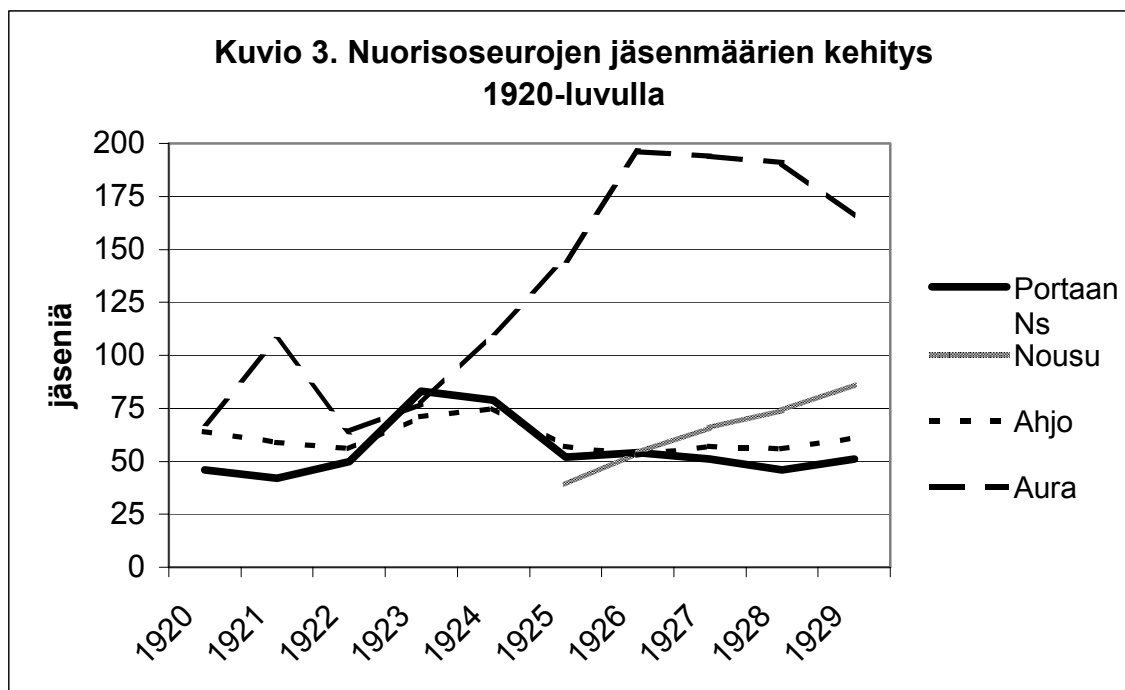
Portaan Ns.	55 jäsentä
Ns. Nousu	64 jäsentä
Ns. Aura	127 jäsentä
Ns. Ahjo	61 jäsentä
SNL:n jäsen seurassa keskimäärin	54 jäsentä ¹⁰⁴

Portaan Ns., Ns. Nousu ja Ns. Ahjo vaikuttavat olleen jäsenmääriensä suhteen melko tyypillisiä nuorisoseuroja. Ns. Aurassa jäseniä sen sijaan oli poikkeuksellisen paljon, paitsi muihin Tammelan nuorisoseuroihin verrattuna, myös valtakunnallisestikin. Tämä saattoi johtua yksinkertaisesti siitä, että Ns. Aura saattoi laskea jäsenekseen myös jokaisen jäsenkirjaan nimensä merkinneen, mahdollisesti vain kerran iltamissa käyneen henkilön. Ns. Auran pöytäkirjoista ei kuitenkaan ilmene, että seuran iltamiin osallistumisen edellytyksenä olisi ollut jäseneksi liittyminen.

Ns. Aurassa jäsenten vaihtuvuuskin todennäköisesti oli suurempaa kuin muissa Tammelan nuorisoseuroissa, olihan Ns. Auran jäseninä paljon esim. Mustialan maanviljelysinstituutin oppilaita. Ns. Auran suurta jäsenmäärää selittää myös sen toiminta-alueen laajuus, Ns. Auran kyläpiirejä toimi kirkonkylän lisäksi Myllykylässä, Mustialassa ja Kaukjärvellä. Ns. Auran

¹⁰⁴ Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela, Ns. Ahjon kpk:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Hästesko 1931, s. 259,276.

jäsenmäärä lähti voimakkaaseen kasvuun vuonna 1924, kuten seuraava Tammelan nuorisoseurojen jäsenmäärien kehitystä kuvaava kuvio 3 osoittaa.

Lähteet: : Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Ns. Ahjon kkpk:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA.

1920-luvun aikana Ns. Ahjon jäsenmäärä pysyi vuosittain tasaisimpana, jäsenmäärän vaihdella n. 50 ja 75 jäsenen välillä. Myöskään Portaan Ns:n jäsenmäärät eivät vaihdelleet kovinkaan radikaalisti vuosittain. Mielenkiintoista on havaita, että Ns. Ahjon ja Portaan Ns:n jäsenmäärien suhteen ”hyvät vuodet” osuvat samaan ajankohtaan, vuosiin 1923-1924. Mitään selvää selitystä näihin vuosiin ajoittuneeseen jäsenmäärien kasvuun ei pöytäkirjoista tai vuosikertomuksista löydy. Keskusseuran neuvoja kuitenkin vieraili molemmissa seuroissa vuonna 1922, joten ohjeita ja intoa uusien jäsenten houkuttelemiseksi on saattanut tulla hänen toimestaan¹⁰⁵. Vuonna 1925 toimintansa aloittaneen Teuron Ns. Nousun jäsenmäärän kehitys oli jatkuvasti kasvavaa, pienestä 39 jäsenen seurasta kasvoi 1920-luvun loppuun mennessä lähes 90 jäsenen nuorisoseura.

¹⁰⁵ Ns. Ahjon kkpk:t 1922, Ns. Ahjon ark., LHMA; Portaan Ns:n vuosikertomus 1922, Portaan Ns:n ark., Tammela.

TAULUKKO 4: JÄSENYYPDEN KESTOT TAMMELAN
NUORISOSEUROISSA 1920-LUVULLA (% JÄSENISTÄ)

	Portaan Ns. %	Nousu %	Ahjo %
Jäsenenä vähintään 3 vuotta	49	59	56
Jäsenenä vähintään 5 vuotta	32	40	40
n =	216	94	141

Lähteet: Portaan Ns:n jäsenkirja 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jäsenkirja 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA. Ns. Auran jäsenten jäsenyysaikoja ei pysty vertailemaan muiden nuorisoseurojen kanssa, sillä Ns. Auran jäsenkirjan merkinnät päättyvät vuoteen 1925.

Tammelan nuorisoseuroista Teuron Ns. Nousussa peräti melkein 60% viihtyi jäsenenä vähintään kolme vuotta. Tästä voidaan päätellä nuorisoseuran alkuvaiheen toiminnan olleen ainakin kohtuullisesti jäseniä tyydyttävää. Taulukosta voidaan myös havaita, että useimmiten nuorisoseuran jäsenyys kesti kuitenkin vain alle 5 vuotta.

4. Nuorisoseuratoiminnan työmuodot Tammelassa

4.1 Nuorisoseurojen johtokunnat toiminnan organisoijina

Nuorisoseurojen toiminnan johtamisesta vastasivat jäsenten keskuudestaan valitsevat johtokunnat. Nuorisoseuratyön oppaan mukaan seurojen johtokuntiin tuli valita ”kasvatuskysymyksiä harrastavia, aloitekykyisiä, täsmällisyyttä ja järjestystä rakastavia henkilöitä”¹⁰⁶. Johtokunnan jäsenten vaalia suositeltiin toimitettavaksi suljetuin lipuin. Johtokunnan tehtävänä oli kunkin toimintakauden alussa laatia seuralle työohjelma, jotta vuoden toiminta tuli tarkkaan suunniteltua. Johtokunnan tehtävänä oli myös jakaa tehtäviä ja vastuuta kokousten ohjelman järjestämisestä seuran jäsenille. Johtokuntaan tuli saada mukaan aina myöskin vanhempia ja kokeneempia seuran jäseniä, mutta myös muutamia nuoria uusia jäseniä. Tärkeintä oli, että johtokunnassa oli vaihtuvuutta.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 30.

¹⁰⁷ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 30-31.

HNL:n mallisäännöissä johtokunnan tehtäviä ei kovin yksityiskohtaisesti eritelty. Mallisääntöjen 6 §:n mukaan:

Seuran hallituksena on johtokunta, johon kuuluu vuosittain valittava esimies ja 8 jäsentä, joista puolet vuosittain ja vuorotellen eroavat. Johtokunta valitsee keskuudestaan varaesimiehen, kirjurin, varakirjurin, rahastonhoitajan ja taloudenhoitajan. Johtokunnan velvollisuus on valvoa seuran sääntöjen ja päätösten noudattamista ja raha-asiain, talouden ja omaisuuden hoitoa, josta se on kokonaisuudessaan vastuussa seuralle, pitää huolta järjestyksen valvomisesta seuran toimeenpanemissa tilaisuuksissa, valmistella tarpeen mukaan seurassa esitettäviä asioita, panna vireille uusia tarpeellisia aloitteita ja toimittaa vuosikokoukseen vuosi- ja tilikertomus kuluneelta toimintavuodelta. Johtokunta kokoontuu yleensä ainakin kerran kuukaudessa.

Nuorisoseuratyön oppaassa johtokuntia verrattiin valtiota johtavaan hallitukseen opastaen johtokuntien jäseniä nuorisoseuratöiden eri vastualueiden jakamiseen siten, että ” kullakin ”ministerillä” olkoon oma salkkunsu hoidettavana”. Korostettiin myös, että nuorisoseuran johtokunnassa tulisi olla puheenjohtajan, kirjurin ym. käytännöllisten tehtävien hoitajien lisäksi myös kasvatuksellisesta työstä vastuussa olevat toimihenkilöt, kuten esim. raittiustyöstä, siveellisyydestä, urheilusta, näytelmätoiminnasta ja musiikista vastaavat henkilöt.¹⁰⁸ Myös kaikissa Tammelan nuorisoseuroissa valittiin 1920-luvulla toimintaa johtamaan johtokunnat, mutta kaikilta osin ne eivät toimineet aivan HNL:n mallisääntöjen ja Nuorisoseuratyön oppaan ohjeitten mukaisesti. Ensinnäkään johtokunnan kokouksia ei pidetty niin usein kuin kerran kuukaudessa. Kaikissa nuorisoseuroissa tähän kuitenkin pyrittiin, esim. Ns. Ahjon vuosikokouksessa 1920 päätettiin, että johtokunta kokoontuu kerran kuussa, aina viikkoa ennen seuran kuukausikokousta¹⁰⁹.

Nuorisoseurojen johtokunnat pitivät 1920-luvulla kokouksiaan keskimäärin vuodessa seuraavasti:

Portaan Ns.	6,2 kokousta
Ns. Nousu	7,2 kokousta
Ns. Aura	8,8 kokousta
Ns. Ahjo	?
SNL:n jäsen seurassa keskimäärin	6,4 kokousta ¹¹⁰

¹⁰⁸ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 32.

¹⁰⁹ Ns. Ahjon vuosikokouksen pöytäkirja 4.10.1920, Ns. Ahjon ark., LHMA.

¹¹⁰ Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Hästesko 1931, s. 259, 276. Ns. Ahjon johtokunnan kokousten määristä ei ole tietoa, sillä Ns. Ahjon arkistosta ei löytynyt vuosikertomuskaavakkeita eikä johtokunnan kokousten pöytäkirjoja.

Mielenkiintoista on havaita, että Teuron Ns. Nousun ja Ns. Auran johtokunnat kokoontuivat aktiivisemmin kuin keskimääräinen SNL:n jäsenseura. Tämä saattoi johtua monestakin syystä, esim. johtokunnan merkittävästä roolista seurassa tai yksinkertaisesti siitä, että kyseisten nuorisoseurojen johtokuntien jäsenet ehkä asuivat suhteellisen lähellä toisiaan, jolloin kokoontuminen todennäköisesti oli melko vaivatonta.

Ns. Aurassa johtokunnan jäsenet jakoivat toisilleen Nuorisoseuratyön oppaan mukaisesti seuratyön eri vastuualueet niin, että jokaiselle tuli jokin nuorisoseuratoiminnan erikoisala hoidettavaksi. Yksi johtokunnan jäsenistä määrättiin johtamaan musiikkia, toinen näytelmien harjoittelua, kolmas leikki- ja tanhuharrastuksia, neljäs puolestaan lukupiiritoimintaa jne.¹¹¹ Muissa tutkimissani nuorisoseuroissa johtokunnan jäsenillä ei ainakaan virallisesti ollut puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin ja rahastonhoitajan tehtävien lisäksi muita erikoisaloja huolehdittavanaan.

Johtokunnilla oleva valta päättää seuran asioista vaihteli nuorisoseurasta riippuen. Esim. Ns. Aurassa hyvin monista asioista päättäminen oli jätetty seuran jäsenten väliselle kuukausikokoukselle, ja johtokunta vain ilmaisi kantansa ja teki esityksiä kuukausikokoukselle. Johtokunta kuitenkin päätti mm. nuorisoseuran harjoiteltaviksi otettavista näytelmistä ja jakoi myös näytelmien roolit. Teuron Ns. Nousussa taas johtokunnalla oli valta määrätä, kuka seuran jäsenistä milloinkin esitti ohjelmaa seuran kuukausikokouksessa. Iltamatoimikunnat, eli iltamien ohjelmasta vastanneet henkilöt valittiin kaikissa neljässä nuorisoseurassa niiden kuukausikokouksissa.¹¹²

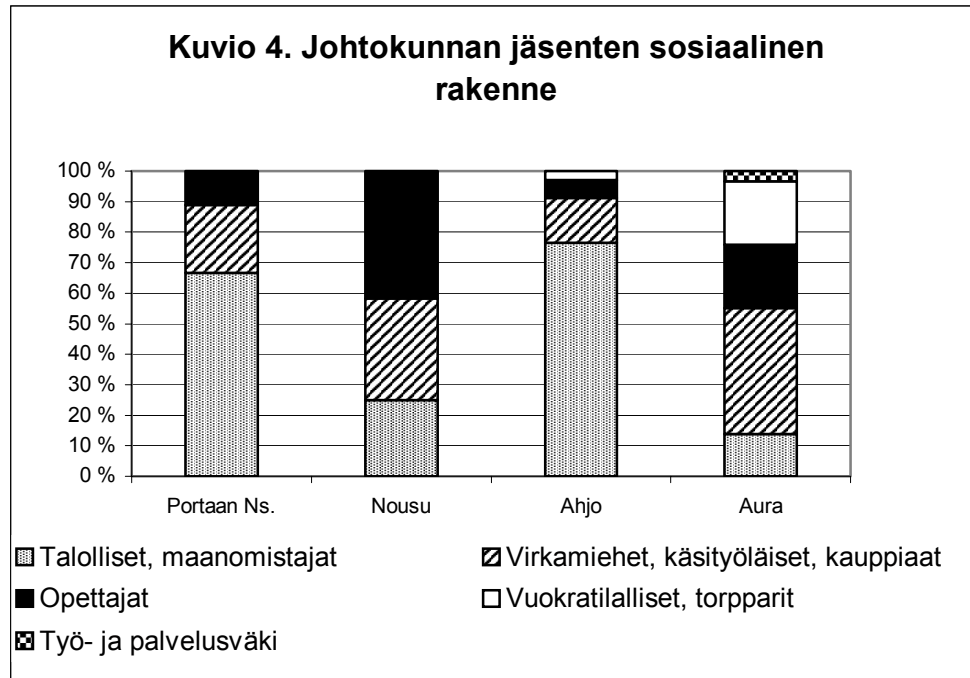
Nuorisoseuratyön oppaassa annettiin tarkkoja ohjeita sekä myös konkreettisia esimerkkejä johtokunnan vastuulla olleen seuran työohjelman laatimiseen. Korostettiin, että työohjelma on välttämätön, jotta seuran toiminta tulee suunniteltua ja että seuran toiminnan vastuualueet tulee jaettua tasapuolisesti jäsenten kesken.¹¹³ Työohjelmia Tammelan nuorisoseuroista laativat muut paitsi Teuron Ns. Nousu, mutta eivät suinkaan joka vuosi. Työsuunnitelmat olivat yleensä hyvin ylimalkaisia, lueteltiin mm. vain suunniteltujen tapahtumien lukumääriä. Vasta vuonna 1928 Ns. Ahjonkin työsuunnitelmassa on tarkempia mainintoja esim. kuukausikokousten ohjelman

¹¹¹ Ns. Auran jkpk:t esim. 10.9.1920, 25.10.1921 ja 1.10.1923, Ns. Auran ark., Tammela.

¹¹² Ns. Auran jkpk:t 1920-28, Ns. Auran ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jkpk:t ja kpk:t 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Portaan Ns:n kpk:t 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Ns. Ahjon kpk:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA.

¹¹³ Ripsaluoma & Mäki 1919, s.133-140.

järjestämisestä.¹¹⁴ Johtokuntien jäsenet valittiin kaikissa tutkimissani Tammelan nuorisoseuroissa niiden vuosikokouksissa. Vaalitivasta pöytäkirjoista ei kuitenkaan löydy tarkempaa selostusta.

Lähteet: Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Aaltonen 1978, s. 28-29; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Tammelan srk:n rippikirjat 1921-1930: mikrokortit 350-354, 360-362, 370-382, 386-398, Tammelan srk:n ark., Tammela.

Portaan Ns:ssa ja Ns. Ahjossa talollisilla ja maanomistajilla oli merkittävä asema johtokunnissa kun Teuron Ns. Nousun johtokunnassa taas opettajia oli muihin ammattiryhmiin verrattuna suhteellisen paljon. Työ- ja palvelusväkeä tai vuokratilallisia ei johtokuntiin juurikaan valittu lukuun ottamatta Ns. Auraa, jonka johtokunnassa heillä oli jopa enemmän kuin talollisia ja maanomistajia. Verrattaessa nuorisoseurojen johtokuntien sosiaalista rakennetta seurojen jäsenistön sosiaaliseen rakenteeseen, selvimpänä tulee esiin ehkä se, että johtokunnan jäsenten sosiaaliset taustat olivat eniten yhdenmukaisia jäsenistön sosiaalisen taustan kanssa Ns. Aurassa. Ainakaan Ns. Auran pöytäkirjojen mukaan tähän ei johtokuntaa valittaessa mitenkään tietoisesti pyritty, mutta toisaalta saattoihan seurassa kuitenkin olla jonkinlainen epävirallinen käytäntö tai kirjoittamaton sääntö, että johtokuntaan tuli saada jäseniä mahdollisimman monesta yhteiskuntaluokasta.

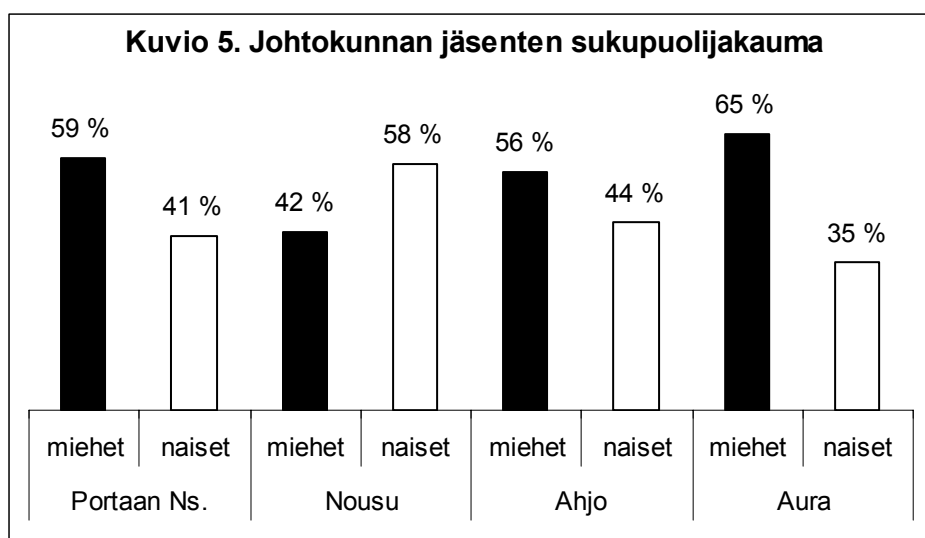
¹¹⁴ Ns. Ahjon työsuunnitelmat 1923-1928, Ns. Ahjon ark., LHMA; Portaan Ns:n työsuunnitelmat 1920-1923, Portaan Ns:n ark., Tammela; Ns. Auran työsuunnitelmat 1926-1929, Ns. Auran ark., Tammela.

Toinen merkittävä havainto jäsenistön ja johtokuntien sosiaalisen rakenteen vertailussa on se, että vuokratilalliset ja torpparit sekä työ- ja palvelusväki olivat täysin nuorisoseurojen johtokuntien ulkopuolella Teuron Ns. Nousussa ja Portaan Ns:ssa, vaikka kyseisten seurojen jäsenistössä heitä oli mukana ja molemmissa seuroissa jopa enemmän kuin esim. opettajia, joiden rooli johtokunnissa taas oli huomattava. Tilanne kertoo käsitykseni mukaan paitsi alempien yhteiskuntaluokkien asemasta myös opettajien statuksesta ja heiltä odotetusta yhteiskunnallisesta aktiivisuudesta maalaiskylissä. Toisaalta torppareilla, vuokratilallisilla sekä työ- ja palvelusväellä ei välttämättä edes ollut kovinkaan suurta kiinnostusta pyrkiä johtokuntiin, mikäli he eivät niiden itseään yläluokkaisempia jäseniä ja toimintaa kovinkaan hyvin tunteneet.

Pohdittaessa alempien sosiaaliryhmien edustajien puuttumista nuorisoseurojen johtokunnista, tulee ottaa huomioon myös se, että työväellä oli Tammelassa lukuisia omia yhdistyksiään, joiden riveihin ja johtokuntiin järjestötoiminnasta kiinnostunut työ- ja palvelusväki todennäköisesti hakeutui innokkaammin kuin nuorisoseuroihin. Alempien sosiaaliryhmien puuttumiseen nuorisoseurojen johdosta vaikutti ehkä jollakin tavalla sekin, että vuokratilallisilla sekä palvelus- ja työväellä oli vielä 1920-luvulla esim. opettajia ja muita virkamiehiä huomattavasti vähemmän vapaa-aikaa käytettävänään työn ja kodin ulkopuoliseen toimintaan.

Johtokuntien jäsenten enemmistö oli tutkimissani Tammelan nuorisoseuroissa Ns. Nousua lukuun ottamatta miehiä. Nuorisoseurojen jäsenistäkin enemmistö oli miehiä, joten johtokuntien sukupuolijakaumaa ei voi pitää siihen suhteutettuna kovinkaan erikoisena. Vielä 1920-luvullakin nuorisoseurojen johtokuntien jäsenyyttä saatettiin joissain seuroissa pitää enemmän miehille kuin naisille sopivana tehtävänä. Todennäköisempää käsitykseni mukaan ehkä kuitenkin oli se, että miehet yksinkertaisesti hakeutuivat hiukan naisia innokkaammin kodin ulkopuolisiin luottamustoimiin. Miehiä oli eniten Ns. Auran johtokunnassa, mikä on erikoista, sillä Ns. Auran puheenjohtajana, sihteerinä sekä rahastonhoitajana toimivat olivat vuosina 1925-1929 naisia¹¹⁵. Ehkä katsottiin, että koska naiset olivat nuorisoseurassa keskeisissä tehtävissä, tuli vastapainoksi muun johtokunnan koostua miehistä.

¹¹⁵ Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela.

Lähteet: Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Aaltonen 1978, s. 28-29; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela.

Tammelan nuorisoseurojen johtokuntien jäsenten keski-ikä oli seuraava:

Portaan Ns.	28 vuotta
Ns. Nousu	26,5 vuotta
Ns. Aura	31,6 vuotta
Ns. Ahjo	28 vuotta ¹¹⁶

Tammelan nuorisoseurojen johtokuntien jäsenten keski-ikää ei valitettavasti voi verrata keskimääräiseen SNL:n jäsenseuraan, sillä tietoja seurojen johtokuntien jäsenten iästä ei paikallisseuroilta vuosikertomuskaavakkeissa kerätty eikä niitä siten ole tilastoitu. Teuron Ns. Nousun johtokunnan jäsenet olivat keskimäärin 5,1 vuotta nuorempia kuin Ns. Auran johtokunnan jäsenet. Kuitenkin johtokuntien jäsenten keski-ikä kaikissa tutkimissani nuorisoseuroissa oli yllättävän samaa luokkaa. Vaikka johtokuntiin valittiin usein myös nuoria alle 20-vuotiaita jäseniä, oli niissä aina mukana myös joitakin yli 50-vuotiaita jäseniä, joten iältään mikään kovin yhtenäinen joukko ei johtokunta yhdessäkään Tammelan nuorisoseurassa ollut. Toisaalta tämä saattoi olla suoranainen tavoitekin. Johtokuntien jäsenet olivat keskimäärin myös melko samanikäisiä, korkeintaan muutaman vuoden vanhempia kuin jäsenet keskimäärin.

¹¹⁶ Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Aaltonen 1978, s. 28-29; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Tammelan srk:n rippikirjat 1921-1930: mikrokortit 350-354, 360-362, 370-382, 386-398, Tammelan srk:n ark., Tammela.

Johtokunnan jäsenyyttä ei välttämättä koettu aivan kevyeksi tehtäväksi, eivätkä kaikki aina suostuneet johtokunnan jäseniksi. Esim. Teuron Ns. Nousun sihteerinä toiminut opettaja Oskari Langenoja ilmoitti vuonna 1926 seuralle kirjallisesti jo ennen vuosikokousta, ettei hän tulevana toimintakautena ole käytettävissä mihinkään virkailijan tehtävään¹¹⁷. Ottaen huomioon myös opettajien osuuden Teuron Ns. Nousun johtokunnan jäsenistä (ja rivijäsenistäkin) voisi päätellä Teurolla opettajilla olleen ehkä muita Tammelan kyliä suurempi kirjoittamaton velvollisuus osallistua paikallisen nuorisoseuran toimintaan.

Johtokuntiin liittyen halusin tutkia myös sitä, istuivatko Tammelan nuorisoseurojen johtokunnissa vuodesta toiseen samat henkilöt vai tapahtuiko johtokunnan kokoonpanossa vaihtuvuutta. Alla olevassa asetelmassa on kuvattu, kuinka monta prosenttia nuorisoseurojen jäsenistä toimi johtokunnissa 1920-luvulla:

Portaan Ns.	13 %
Ns. Nousu	13 %
Ns. Aura	21 %
Ns. Ahjo	24 % ¹¹⁸

Keskimäärin johtokunnan jäsenyys kesti seuraavasti:

Portaan Ns.	3,5 vuotta
Ns. Nousu	3,8 vuotta
Ns. Aura	3,5 vuotta
Ns. Ahjo	2,5 vuotta ¹¹⁹

Johtokuntien jäsenten vaihtuvuudessa ei kovinkaan suuria eroja ollut Tammelan nuorisoseurojen välillä. Ns. Ahjossa johtokuntien jäsenten vaihtuvuus vaikuttaa kuitenkin olleen hieman suurempaa kuin muissa seuroissa. Tämä saattaisi johtua siitä, että johtokuntien vakiojäseninä yleisesti pidettyjä opettajia ja virkamiehiä oli Ns. Ahjon jäsenistössä vähemmän kuin muissa seuroissa. Tosin Ns. Ahjossakin jotkut talollisetkin saattoivat istua johtokunnassa useita vuosia peräkkäin, esim.

¹¹⁷ Oskari Langenajan kirje Teuron Ns. Nousun vuosikokoukselle 26.9.1926, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

¹¹⁸ Portaan Ns:n jäsenkirja ja vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jäsenkirja ja vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran jäsenkirja 1920-1925 ja vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Ns. Ahjon jäsenkirja 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Aaltonen 1978, s. 28-29.

¹¹⁹ *ibid.*

nuorisoseuraa aikoinaan perustamassa ollut talollinen Nuutti Sipilä kuului nuorisoseuran johtokuntaan vuosina 1918-1930. 29-vuotiaasta (vuonna 1920) Sipilää voi pitää tyypillisenä nuorisoseuran johtokuntalaisena paitsi ikänsä puolesta, myös sen tähden, että hän osallistui nuorisoseuran kaikkeen toimintaan hyvin aktiivisesti ja otti vastuuta tapahtumien järjestelyistä, oli esim. jäsenenä seuran arpajaistoimikunnassa ja rakennustoimikunnassa.¹²⁰

Teuron Ns. Nousun johtokunnan jäsenen toimikauden keskimääräinen muita seuroja pidempi aika 3,8 vuotta saattaisi viitata siihen, että seuran toiminnan ollessa vasta aivan alkuvaiheessa ei vastuuhenkilöitä ehkä koettu järkeväksi vaihtaa kovin usein, vaan haluttiin enemmänkin hakea seuran toimintaan tietynlaista jatkuvuutta. Mitään ”eläkevirkoja” tai paremminkin vuosikymmeniä jatkuneita vapaaehtoispestejä eivät nuorisoseurojen johtokuntien jäsenyydet yleensä Tammelan nuorisoseuroissa olleet, muutamia poikkeuksiakin tosin varmasti oli.

Nuorisoseuratyön oppaan mukaan puheenjohtaja oli seuran tärkein ”virkamies”, ja siksi hänen valitsemiseensa tuli kaikkien seuran jäsenten saada vaikuttaa. Nuorisoseuratyön oppaassa puheenjohtajaa verrataan toimitusjohtajaksi, ”joka panee koko koneiston käymään ja valvoo, että kaikki täyttävät tehtävänsä”¹²¹. Puheenjohtajan tärkeimpiin tehtäviin kuului kutsua johtokunta kokoon ja seuran jäsenet yleisiin kokouksiin ja toimia niissä puheenjohtajana. Puheenjohtajan ikään ja kokemukseen Nuorisoseuratyön oppaassa ei oteta erityistä kantaa, mutta korostetaan kuitenkin sitä, että hänen on siveellisyytensä ja täsmällisyytensä puolesta kelvattava muiden jäsenten esikuvaksi sekä oltava esimerkillinen nuorisoseuralainen mm. kotiopintojen suorittamisessa.¹²² Tammelan nuorisoseuroissa puheenjohtajat valittiin Nuorisoseuratyön oppaan mukaisesti vuosikokouksissa. Puheenjohtajan toimikausi 1920-luvulla kesti pisimmillään Ns. Aurassa viisi vuotta, Ns. Ahjossa neljä vuotta ja Portaan Ns:ssa kolme vuotta. Teuron Ns. Nousulla puheenjohtajana oli seuran perustamisvuodesta 1925 lähtien koko 1920-luvun loppuun asti sama henkilö.¹²³

Ns. Auran puheenjohtajana toimi vuodesta 1925 lähtien (aina vuoteen 1945 asti) kunnallisneuvoksetar Alma Laiho. Tullessaan seuran puheenjohtajaksi hän oli 46-vuotias. Ns. Auran johtokunnassa hän oli vaikuttanut jo vuodesta 1917 lähtien. 1920-luvulla hän toimi myös

¹²⁰ Aaltonen 1978, s. 7, 10, 28-29.

¹²¹ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 33.

¹²² Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 32-35.

¹²³ Teuron Ns. Nousun vuosikokousten pk:t 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikokousten pk:t 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Aaltonen 1978, s. 28-29; Portaan Ns:n vuosikokousten pk:t, Portaan Ns:n ark., Tammela.

HNL:n yhden kiertokirjaston hoitajana. Alma Laihoa kutsuttiin nuorten keskuudessa Mimmiksi. Hänen kerrotaan olleen mukana jokaisessa nuorisoseuran tilaisuudessa pitäen tapanaan istua iltamissakin aivan tanssien loppuun saakka. Vaikka nuoret ehkä toivoivat Alma Laihon jo poistuvan, jo hänen läsnäolonsa sai nuoret käyttäytymään kunnolla.¹²⁴

Tammelan nuorisoseurojen muutkaan luottamustehtävät eivät vaihtuneet kovinkaan usein. Teuron Ns. Nousussa samat henkilöt hoitivat varapuheenjohtajan ja rahastonhoitajan tehtäviä 1925-1929. Portaan Ns:ssa varapuheenjohtajan pisin kausi 1920-luvulla oli kolme vuotta, sihteerin seitsemän vuotta ja rahastonhoitajan kuusi vuotta. Ns. Aurassa sihteerin pisin kausi 5 vuotta ja rahastonhoitajan 6 vuotta. Myös Ns. Ahjossa toimihenkilöt olivat useiden vuosien ajan samoja, mm rahastonhoitajan pesti kesti pisimmillään seitsemän vuotta.¹²⁵

4.2 Kokoukset ja iltamat

Käytännössä nuorisoseuratoiminnalla oli kaksi päämuotoa; seuran jäsenten keskinäiset kokoukset sekä yleisten maksullisten iltamien järjestäminen. Nuorisoseuratyön oppaan mukaan nuorisoseuran tuli pitää omien jäsentensä seurustelu- ja kasvatustilaisuuksiksi tarkoitettuja kokouksia kerran kuukaudessa. Kokoukset tuli järjestää mieluiten sunnuntai-iltoina ja niiden ohjelmallinen osuus sai kestää korkeintaan kaksi tuntia. Ohjelman tarkkaa ja huolellista johtokunnan vastuulla olevaa etukäteissuunnittelua korostettiin. Ohjelman tuli olla herättävää ja kasvattavaa ja sitä valittaessa piti myös muistaa, että kokouksien tuli olla samalla myös nuorten jäsenten esiintymisharjoitustilaisuuksia, joten ohjelmanesitysvuoroja tuli jakaa mahdollisimman monelle nuorisoseuran jäsenelle. Ohjelmaan piti kuulua laulu-, lausunto- ja soittoesityksiä sekä seuralehden lukua. Myös keskustelukysymykset, kuvaelmat ja yhteislaulut olivat ohjelmassa mahdollisia. Kokouksissa tuli aina myös olla ohjelmaa, johon kaikki läsnäolijat pystyivät osallistumaan, esim. piirileikit olivat tällaisia. Varsinaista tanssia ei Nuorisoseuratyön oppaan mukaan tullut ”sen kiihottavan ominaisuuden vuoksi” harrastaa kokoustilaisuuksissa.¹²⁶

¹²⁴ Kohonen 2005, s. 14.

¹²⁵ *ibid.*

¹²⁶ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 39-42.

Tutkimani Tammelan nuorisoseurat pitivät jäsentensä välisiä kokouksia 1920-luvulla keskimäärin vuodessa seuraavasti:

Portaan Ns.	8,7
Ns. Nousu	8,8
Ns. Aura	8,3
Ns. Ahjo	7,3
SNL:n jäsenseurassa keskimäärin	6,9 ¹²⁷

Yhdessäkään Tammelan nuorisoseuroista ei päästy siihen, että kokouksia olisi pystytty järjestämään Nuorisoseuratyön oppaan ohjeen mukaisesti kerran kuukaudessa. Tämä johtui luultavasti siitä, että usein kesäkuukausina pidettiin kokousten pitämisessä taukoa. Huomionarvoista kuitenkin on, että kaikki Tammelan nuorisoseurat pitivät kokouksiaan SNL:n keskimääräistä jäsenseuraa hieman useammin. Portaan Ns. ja Ns. Nousu pitivät kokouksiaan ahkerimmin, mutta yleisesti ottaen aktiivisuus kokousten suhteen näyttää olleen Tammelan nuorisoseuroilla hyvin samaa luokkaa.

Ohjelmakin Tammelan nuorisoseurojen kokouksissa oli suunnilleen samanlaista ja Suomen Nuorison Liiton ohjeiden mukaista; yhteislauluja, runoja, puheita, esitelmiä, leikkejä sekä edellisen kokouksen pöytäkirjan ja seuralehden lukua. Erityisesti Teuron Ns. Nousun kokouksissa musiikilla, sekä yksin-, kuoro-, että yhteislaululla oli merkittävä asema. Usein nuorisoseurojen kokouksissa valittiin myös tulevia iltamia varten iltamatoimikunta, järjestysmiehet ja lippujenmyyjät ja päätettiin iltamien ajankohdasta. Kahvitarjoilua oli myös usein kokousten ohjelmassa ja tanssiakin joskus, ainakin Teuron Ns. Nousun ja Ns. Ahjon kokouksissa. Usein kokoukset päätettiin jollakin isänmaallisella laululla.¹²⁸

¹²⁷ Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Ns. Ahjon kkpk:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Portaan Ns:n vuosikertomukset, Portaan Ns:n ark., Tammela; Hästesko 1931, s. 259, 276.

⁷⁵ Teuron Ns. Nousun kkpk:t 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran jkpk:t 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Ns. Ahjon kkpk:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Portaan Ns:n kkpk:t 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

Esimerkiksi Teuron Ns. Nousun 24.5.1925 pidetyn kuukausikokouksen ohjelma oli seuraava:

Alkusoitto – neiti Ester Laurila
Kaunissisältöinen tervehdyspuhe – neiti Aili Leikkala
Duettolaulua – opettajatar Anni Utriainen ja neiti Elsa Laurila
Suorasanaista lukemista – Lempi Virta
Väliaika ja kahvitarjoilu
Yhteislauluna Hämmäläisten laulu
Kokouksen virallinen osuus
Yhteislauluna Olet maamme armahin Suomenmaa
Runo – neiti Tyyne Kokkinen
Yksinlaulua – opettajatar Anni Utriainen
Istumaleikkejä
*Yhteislauluna Mä oksalla ylimmällä*¹²⁹

Iltamatkin olivat Nuorisoseuratyön oppaan mukaan pohjimmiltaan valistustilaisuuksia, joiden kautta yritettiin vaikuttaa suureen yleisöön. Iltamat olivat nuorisoseuroille myös tärkeitä rahankeräystilaisuuksia. Iltamien maksullisuudesta johtuen Nuorisoseuratyön opas neuvoi niiden huolelliseen valmisteluun kiinnitettävän erityistä huomiota ja paras tapa tähän oli valita jokaista iltamaa varten iltamatoimikunnat. Nuorisoseuratyön oppaan mukaan iltamatoiminta oli kuitenkin yksipuolista jättäessään suurimman osan jäsenistä syrjään iltamavalmisteluista ja suunnitteluista.¹³⁰

Nuorisoseuratyön oppaan mukaan iltamista piti ilmoittaa sanomalehtien välityksellä, mutta näissä ilmoituksissa ei saanut olla ”sellaisia houkutuskeinoja, jotka vetoavat nuorison alhaisempiin huvitteluvaistoihin”. Puhuminen hyvästä tanssimusiikista ym. ei siis ollut nuorisoseuran arvon mukaista. Tavallisempia ohjelmanumeroita iltamissa olivat puheet, esitelmät, soitto-, laulu-, lausunto-, kansantanssi-, kuvaelma-, ja näytelmäesitykset. Nuorisoseuratyön oppaassa kuitenkin myönnettiin, että tanssi oli epäilemättä suosituin ohjelma iltamatilaisuuksissa ja oppaan mukaan sitä saikin olla ohjelmassa iltamien lopussa korkeintaan 1,5 tuntia. Kokousten ja iltamien järjestämiseen liittyen Nuorisoseuratyön oppaassa korostettiin erityisesti, että tilaisuuksien piti alkaa täsmällisesti ilmoitettuihin aikoihin ja ohjelmissa tuli olla vaihtelevuutta, jottei tilaisuuksista muodostunut jäsenistölle ja yleisölle kaavamaista kuvaa.¹³¹

¹²⁹ Teuron ”Nousu” -nuorisoseuran historiikki, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

¹³⁰ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 43-44.

¹³¹ Ripsaluoma & Mäki 1919, s.43-47.

Tammelan nuorisoseuroissa iltamia ja juhlia järjestettiin 1920-luvulla keskimäärin vuodessa seuraavasti:

Portaan Ns.	6,5
Ns. Nousu	5
Ns. Aura	7,2
Ns. Ahjo	7,5
SNL:n jäsenseurassa keskimäärin	6,9 ¹³²

Tammelan nuorisoseuroista erityisesti Ns. Ahjon toiminnassa korostui iltamien järjestäminen. Tämä saattaa selittyä osaksi sillä, että seurantaloon rakentamista varten otettua lainaa piti maksaa pankille takaisin, ja tätä varten haluttiin järjestää melko usein tuottavia iltamatilaisuuksia. Iltamatilaisuuksiin keksittiin välillä myös joitain erityisteemoja, esim. joka syksy Ns. Ahjo järjesti kukkailtamat. Näiden iltamien ideana oli varojen keruu seuralle siten, että tytöt toivat mukanaan kukkavihon, jotka sitten huutokaupattiin pojille.¹³³ Teuron Ns. Nousun muita vähäisempi iltamien ja juhlien järjestäminen saattaa selittyä yksinkertaisesti sillä, että toiminnan ensimmäisinä vuosina nuorella seuralla ei välttämättä vielä ollut kovin paljoa voimavaroja järjestää erilaisia tilaisuuksia.

Usein iltamia pidettiin jonkin tietyn nuorisoseuran oman toimintalohkon tai jonkin ulkopuolisen yhteisön hyväksi. Tavallisesti nuorisoseurat tiedottivat iltamistaan ja juhlistaan paikkakunnalla ilmestyvässä Forssan Lehdessä, mutta kuukausikokouksista tiedotettiin vain seinä tai tolppailmoituksilla julkisilla liikepaikoilla. Yleensä iltamat pidettiin lauantai- tai sunnuntai-iltaisina.¹³⁴

Iltamien ohjelma oli pitkälti samanlaista kuin kuukausikokouksissakin, iltamissa tosin korostuivat ns. esitettävät ohjelmat kuten näytelmät, kun kokouksissa taas ohjelma oli enemmän sellaista, johon yleisökin pystyi osallistumaan (esim. keskustelut ja yhteislaulut). Esitelmiä iltamatilaisuuksissa pidettiin harvemmin, mutta tanssia oli kaikkien neljän nuorisoseuran iltamien ohjelmassa lähes aina n. tunti illan lopussa. Iltamalippujen hinnat vaihtelivat 4-8 mk:n välillä. Jotkut seuramat myivät

¹³² Ns. Ahjon kkp:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Hästesko 1931, s. 259, 276.

¹³³ Ns. Ahjon kkp:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA.

¹³⁴ Esim. Ns. Auran kkp 14.3. 1920, Ns. Auran ark., Tammela; Portaan Ns:n vuosikokouksen pk 28.9.1919, Portaan Ns:n ark., Tammela; Ote Teuron Ns. Nousun ilmoituksesta yhdistysrekisteriin 9.6.1925, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

erikseen istuma- ja seisomapaikkalippuja. Usein iltamissa pidettiin myös puffettia, ja tätä varten luonnollisesti oli valittu oma toimikuntansa. Iltamia järjestettiin usein myös ns. vierailuiltamina, jolloin matkustettiin naapurikylän tai –kunnan nuorisoseuran vieraaksi ja pidettiin iltamat siellä.¹³⁵

Nuorisoseuroissa vietettiin monenlaisia juhlia erilaisin teemoin, Tammelan nuorisoseurat viettivät 1920-luvun aikana juhlia mm. valtakunnallisena nuorisoseurapäivänä 25.3. ja Kalevalan päivänä. Pidettiin myös Itsenäisyysjuhlia, äitienpäiväjuhlia sekä kotiseutujuhlia. Kaikissa nuorisoseuroissa vietettiin myös kesäjuhlia, joissa yleensä päivällä järjestettiin pihajuhla arvokkaalla ohjelmalla (puheita, lausuntaa, torvisoittoa, kuorolaulua jne.) sekä urheilukilpailut, ja illalla pidettiin iltamat tansseineen. Päiväjuhlassa vieraili usein puhujia ja musiikinesittäjiä seuran ulkopuoleltakin, esim. Ns. Ahjon kesäjuhlassa vuonna 1923 oli puhujana maisteri Esko Aaltonen Forssasta ja musiikkia esittämässä Forssan suojeluskunnan soittokunta. Kesäjuhlia varten valittiin nuorisoseuroissa tavallisesti jäsenistä juh latoimikunta, urheilukilpailut järjestävä toimikunta sekä puffetista huolehtinut ravintolatoimikunta.¹³⁶

TAULUKKO 5: ESITETYT NÄYTELMÄT JA KUVAELMAT SEKÄ PUHEET JA ESITELMÄT KESKIMÄÄRIN VUODESSA 1920-LUVULLA

	Portaan Ns.	Nousu	Aura	Ahjo	SNL:n jäsenseura keskimäärin
Näytelmät ja kuvaemat / vuosi	4,5	3	7,9	4	4,8
Puheet ja esitelmät / vuosi	8	10,4	21,1	?	10,3

Lähteet: Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Hästesko 1931, s. 260, 276. Ns. Ahjon pöytäkirjoihin ei tehty säännöllisesti merkintöjä pidetyistä puheista ja esitelmistä, joten niiden määrää ei pystynyt laskemaan.

Tilaisuuksissaan esitetystä ohjelmastakin piti paikallisseurojen tehdä selkoa vuosikertomuksissaan. Tammelan nuorisoseuroista Ns. Aura oli sekä näytelmien ja kuvaelmien että puheiden ja esitelmien innokkain esittäjä. Myös verrattuna keskimääräiseen SNL:n jäsenseuraan Ns. Aura oli tässä suhteessa todella aktiivinen. (Toisaalta voi olla mahdollista, että Ns. Aurassa laskettiin puheiksi

¹³⁵ Ns. Ahjon iltamapöytäkirjat 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Ns. Auran jkpk:t 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Portaan Ns:n jkpk:t 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jkpk:t 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

¹³⁶ Portaan Ns:n kpk:t 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun kpk:t 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran jkpk:t 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Ns. Ahjon kesäjuhlien ohjelma 1923 ja Ns. Ahjon kpk:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA.

myös kaikki pienimmätkin tervetuloitovotukset seuran tilaisuuksissa, joten myös laskutavan erilaisuus saattoi vaikuttaa vuosikertomuksissaan seurojen ilmoittamiin tietoihin.) Tammelan nuorisoseuroista Portaan Ns. ja Ns. Ahjo häviävät hiukan esitettyjen näytelmien, kuvaelmien, puheiden ja esitelmien määrässä keskimääräiselle SNL:n jäsenesuralle. Esitettyjä näytelmiä olivat Portaan Nuorisoseurassa mm. Roinilan talossa, Tukkijoella, Anna-Liisa, Pohjalaisia, Murtovarkaus, Vieraan kirjoissa ja Syntipukki¹³⁷.

TAULUKKO 6: TAMMELAN NUORISOSEUROISSA TOIMIKUNTIEN
JÄSENINÄ TOIMINEET JA OHJELMAN ESITYKSEEN OSALLISTUNEET
(% JÄSENISTÄ)

	Portaan Ns. %	Nousu %	Aura %	Ahjo %
Toimikunnan jäsenenä	41	67	59	67
Esittänyt ohjelmaa	29	54	?	23
n =	216	94	147	141

Lähde: Ns. Ahjon kkp:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Ns. Teuron kkp:t 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Portaan Ns:n kkp:t 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela. Ns. Auran pöytäkirjoissa ei ohjelmansuorittajia nimetty.

Erityisen mielenkiintoista oli tutkia nuorisoseurojen jäsenten aktiivisuutta seuran kokousten, iltamien ja juhlien järjestämisessä ja ohjelman esittämisessä. Teuron Ns. Nousu ja Ns. Ahjo vaikuttavat jakaneen eniten tilaisuuksien järjestelyvastuita jäsenten kesken. Teuron Ns. Nousussa jäseniä saatiin eniten mukaan myös ohjelman esittämiseen. Tämä saattoi olla sen ansiota, että asiaan kiinnitettiin seurassa paljon huomiota ja tietoisesti valittiin ohjelmatoimikuntiin uusia henkilöitä. Ns. Ahjossa ohjelmien esitysvastuita ruvettiin jakamaan jäsenille systemaattisemmin vasta vuonna 1928, jolloin ensimmäisen kerran nuorisoseuran työsuunnitelmassa mainitaan, että kuukausikokousten ohjelman suoritus annetaan aina kolmelle jäsenelle, jotka valitaan edellisessä kokouksessa.¹³⁸

Ns. Auran ja Portaan Ns:n johtokuntien pöytäkirjojen mukaan 1920-luvun ensimmäisinä vuosina johtokunnan jäsenet tavallisesti vastasivat kuukausikokousten ohjelmasta ja jäsenistö oli vain

¹³⁷ Portaan Nuorisoseuran 50-vuotiskertomus, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹³⁸ Teuron Ns. Nousun kkp:t 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon työsuunnitelma 1928, Ns. Ahjon ark., LHMA.

yleisönä¹³⁹. Vuonna 1924 Ns. Auran toiminta-alue ja jäsenet jaettiin kolmeen toimintapiiriin kyläkunnittain. Kyläpiireistä ensimmäisen muodostivat kirkonkylä, Hevoniemi ja Kytö, toisen Kaukjärvi ja Mustiala ja kolmannen Myllykylä ja Pihtikoski. Tarkoitus oli, että kukin kyläpiiri vuorollaan olisi vastannut kuukausikokousten pitopaikasta ja ohjelmasta sekä seuralehden tekemisestä. Suunnitelma ei kuitenkaan toiminut aivan ongelmitta, kyläpiirit nimittäin välillä luistivat velvoitteistaan. Vuosikertomuksen mukaan piirijako kuitenkin vilkastutti seuran toimintaa.¹⁴⁰

Kaikissa tutkimissani Tammelan nuorisoseuroissa jäsenillä todennäköisesti oli mahdollisuuksia halutessaan ottaa osaa tilaisuuksien ja ohjelman järjestämiseen. Toisissa seuroissa tämä ehkä saattoi kuitenkin vaatia jäseneltä suurempaa oma-aloitteisuutta kuin toisissa. Ongelmaksi muodostui toisinaan myös se, ettei näitä halukkaita ohjelmanesittäjiä tahtonut löytyä. Kynnys erityisesti puheiden ja esitelmien pitämiseen saattoi olla korkea, tästä kertoo esim. se, että Portaan Ns:ssa puheiden ja esitelmien pitäjiksi päätyivät vain opettajat, jotka luonnollisesti työnsä kautta olivat jo muutoinkin harjaantuneet esiintymiseen isommankin yleisön edessä.¹⁴¹

Portaan ja Ahjon nuorisoseuroissa ohjelmasta vastasivat käytännössä lähes aina samat henkilöt vuodesta toiseen, vaikka ohjelmatoimikuntiin muodollisesti usein nimettiin uusia jäseniä. Ohjelmatoimikunnat eivät välttämättä aina olleet kovin motivoituneita tehtäväänsä eivätkä hoitaneet sitä asianmukaisesti.¹⁴² Toimikunnan jäsenyydestä ei kuitenkaan päässyt tehtäviään laiminlyömällä kovin helposti luistamaan, tästä kertoo esim. Portaan Ns:n kuukausikokouksen pöytäkirja 4.5.1924: ” Kokoukselle valittu ohjelmatoimikunta ei ollut varannut ohjelmaa, joten se valittiin uudelleen seuraavalle kokoukselle.”

¹³⁹ Ns. Auran jkpk:t 1920-1923, Ns. Auran ark., Tammela; Portaan Ns:n jkpk:t 1920-1923, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹⁴⁰ Ns. Auran työsuunnitelma 1924-1925, jkpk 7.12.1924 ja vuosikertomus 1924-1925, Ns. Auran ark., Tammela.

¹⁴¹ Teuron Ns. Nousun historiikki, s. 4-5, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Portaan Ns:n jkpk esim. 21.7.1922, Portaan Ns:n ark., Tammela;

¹⁴² Portaan Ns:n kkpk:t 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Ns. Ahjon kkpk:t, Ns. Ahjon ark., LHMA.

4.3 Alaosastot, opintotoiminta ja seuralehdet

Alaosastot

Alaosastoja, eli erilaisten harrastusten ympärille syntyneitä kerhoja, oli nuorisoseuroissa ollut jo aivan nuorisoseuraliikkeen alkuvaiheista lähtien. Nuorisoseurojen yleisimpiä alaosastoja olivat mm. raittiusosastot, keskusteluseurat ja puhujaosastot, urheilu- ja voimisteluosastot, laulu- ja soittokunnat sekä ompeluseurat. Alaosastot pääsivät yleensä esittelemään osaamistaan seuran yhteistilaisuuksissa. Lukemista pidettiin nuorisoseuraliikkeessä erittäin tärkeänä ja tämän harrastuksen ympärille muodostui kotiopintotoimintaa, opintopiirejä sekä lukukerhoja. Joissakin seuroissa tehtiin omaa seuralehteä ja ylläpidettiin omaa kirjastoa.¹⁴³ Nuorisoseuratyön oppaassa paikallisseuroja neuvottiin toimintavuoden alussa tekemään suunnitelma eri harrastusalojen työskentelystä ja päättämään, mitä alaosastoja seuraan perustetaan. Korostettiin, että alaosastot eivät olleet taloudellisesti itsenäisiä vaan niiden tulot ja menot piti hyväksyä nuorisoseuran yleisessä kokouksessa tai vähintäänkin johtokunnan kokouksessa. Nuorisoseuratyön oppaassa seuraa verrattiin jopa perheeseen, ”...jossa kukin alaosasto perheen jäsenenä suorittaa tehtävänsä yhteistä pesää rakentaen”.¹⁴⁴

1920-luvulla raittiusosastojen määrä Suomen nuorisoseuroissa väheni. Tämä johtui Hästeskon mukaan siitä, että oli aiheetonta ylläpitää erillistä raittiusasiaan keskittyntä alaosastoa, kun kaikkien nuorisoseuran jäsenten tuli olla raittiita jo kieltolainkin nojalla. Raittiustyötä kyllä tehtiin edelleen nuorisoseuroissa, mutta sitä varten usein asetettiin vain muutaman jäsenen toimikuntia, jotka pitivät huolen siitä, että seuran tilaisuuksissa esiinnyttiin raittiina. Raittiustoimikuntien kaltaisia muutaman jäsenen toimikuntia asetettiin nuorisoseuroissa 1920-luvulla yhä lisääntyvässä määrin muitakin seuran harrastusaloja varten, ja tästä johtuen varsinaisten alaosastojen määrä väheni. HNL:n jäsenseuroista vuonna 1925 19%:lla oli laulukuoro, 9%:lla soittokunta, samoin 9%:lla urheiluosasto, 22%:lla käsityöosasto. Raittius- tai keskusteluosastoa ei ollut yhdelläkään HNL:n paikallisseuralla.¹⁴⁵

¹⁴³ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 66-68 ja 53-62.

¹⁴⁴ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 66-68.

¹⁴⁵ Hästesko 1931, s. 255, 282; Rajamaa 1926, s. 75-76.

Erilaisia alaosastoja Tammelan nuorisoseuroissa oli 1920-luvulla keskimäärin yhtä vuotta kohden seuraavasti:

Portaan Ns.	0,2
Ns. Nousu	1,2
Ns. Aura	1,3
Ns. Ahjo	0,3
SNL:n jäsen seurassa keskimäärin	0,5 ¹⁴⁶

Kaikkiin SNL:n jäsen seuroihin suhteutettuna Ns. Auralla ja Teuron Ns. Nousulla alaosastotoiminta vaikuttaa olleen hieman keskimääräistä aktiivisempaa. Ns. Aurassa ei tosin 1920-luvun alussa ollut lainkaan erillisiä alaosastoja vaan työohjelman mukaan seura toimi ”ilman osastojakoa yhtenäisenä joukkona johtokunnan johtaessa myös erikoisalojen tehtäviä”¹⁴⁷. Ns. Auran toiminnan muutenkin piristyessä vuosikymmenen puolivälissä seurassa alkoi toimia vuosittain 2-4 alaosastoa, näitä olivat käsityöosasto, laulukuoro, näytelmä- ja urheiluosastot. Erityisesti käsityöosasto oli suosittu, jäseniä siinä oli parhaimmillaan jopa 50. Erilaisia muutaman jäsenen vahvuisia toimikuntia Ns. Aurassa toimi useita vuodesta 1925 lähtien, mm. kotiseutu-, järjestys-, ja rakennustoimikunta. Sekä alaosastoja että toimikuntia johtivat tavallisesti seuran johtokunnan jäsenet.¹⁴⁸

Teuron Ns. Nousu alkoi perustaa alaosastoja heti toisena toimintavuotenaan. Seuraan perustettiin vuonna 1926 voimisteluosasto ja laulukuoro, jotka tosin toimivat vain vuoden verran. Vuonna 1927 perustettiin käsityöosasto, josta tulikin Teuron Ns. Nousun suosituin ja pitkäikäisin alaosasto. Jäseniä oli parhaimmillaan 40. Toimikuntia Teuron Ns. Nousulla oli 1920-luvun aikana vain yksi, kotiseututoimikunta.¹⁴⁹

Ns. Ahjolla oli ompeluseura toiminnassa ainakin vuosina 1922 ja 1923, mutta tämän jälkeen ei siitä mainita seuran asiakirjoissa mitään. Seurassa ilmeisesti oli myös halua musiikkiharrastuksen virittelemiseen, sillä vuonna 1924 suunniteltiin torvisoittokunnan ja vuonna 1928 laulukuoron perustamista. Näiden kummankaan toiminnasta ei pöytäkirjoissa kuitenkaan ole kerrottu mitään, joten alaosastot lienevät jääneen vain suunnittelun asteelle. Erillistä urheilu- ja voimisteluosastoa

¹⁴⁶ Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Ns. Ahjon kkp:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Hästesko 1931, s. 260,282.

¹⁴⁷ Ns Auran jkpk:t 10.9.1920 ja 12.9.1923, Ns. Auran ark., Tammela.

¹⁴⁸ Ns. Auran vuosikertomukset 1925-1929, Ns. Auran ark., Tammela.

¹⁴⁹ Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

seurassa ei ollut, mutta esim. jokaista kesäjuhlaa varten valittiin urheilutoimikunta, jonka tehtävänä oli suunnitella ja järjestää kesäjuhlien urheilukilpailut. Urheilutoimikunta valittiin myös muutaman kerran kun nuorisoseura järjesti hiihtokilpailut. Alaosastoja Ns. Ahjossa ei siis ollut montaakaan yhtäaikaa toiminnassa ja niiden muutamienkin toiminta vaikuttaisi pöytäkirjojen antaman kuvan perusteella olleen hyvin lyhyttä, pienimuotoista ja katkonaista.¹⁵⁰

Portaan Ns:lla alaosastoja oli Tammelan nuorisoseuroista vähiten. Nuorisoseurassa ei toiminut muita alaosastoja tai kerhoja kuin laulukuoro vuosina 1924 ja 1927.¹⁵¹ Portaan Nuorisoseurassakin ilmeisesti kuitenkin olisi ollut kiinnostusta alaosastotoimintaan, ainakin 1920-luvun lopulla, jolloin eräässä kuukausikokouksessa pohdittiin, miten saada nuorisoseuratoimintaa elävämmäksi ja ehdotettiin, että nuorisoseuraan voitaisiin perustaa esim. lukukerhoja¹⁵². Toisaalta Portaan Ns:ssa esim. esitettiin joka vuosi useampiakin näytelmiä,¹⁵³ joten samanlaista perinteistä nuorisoseuratoimintaa sillä oli kuin muillakin paikkakunnan nuorisoseuroilla, toimintaa ei vain oltu jostain syystä haluttu organisoida alaosastomuotoon.

Opintokerhot

Syksyllä 1920 HNL oli huolestunut siitä, että kotiopintoja suoritettiin keskusseuran alueella kovin vähän, vain 9 paikallisseurassa 60:stä oli suoritettu opintoja. Tästä johtuen keskusseura kehottikin paikallisseuroja perustamaan opintotoimikuntia organisoimaan opintokerhotoimintaa.¹⁵⁴ Nuorisoseuroja kannustettiin kovasti perustamaan opintokerhoja myös mm. Kansanvalistusseuran nuorisoseuroille lähettämässä kiertokirjeissä. Esim. syyskuussa 1921 Kansanvalistusseura lähetti nuorisoseuroille kiertokirjeen, jossa seurojen toimihenkilöitä neuvottiin, miten eduskunnan opintokerhoille myöntämää valtionapua saattoi hakea.¹⁵⁵ Pyrkijässä julkaistiin säännöllisesti luetteloita opintokerhoille soveltuvista oppikirjoista.

HNL:n kiertokirjeissä luvattiin, että ohjausta ja mallisääntöjä opintokerhon perustamista varten saisi tarvittaessa keskusseuran sihteeriltä. Paikallisseuroissa oli kuitenkin huutava pula opintokerhojen vetäjistä. HNL:n mielestä syynä tähän oli, että opintokerhojen ja lukupiirien ohjaajat eivät saaneet minkäänlaista korvausta työstään. Keskusseuran mielestä korvausta olisi pitänyt maksaa julkisista –

¹⁵⁰ Ns. Ahjon kkp:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA.

¹⁵¹ Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹⁵² Portaan Ns:n kkp 3.2.1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹⁵³ Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹⁵⁴ HNL:n kiertokirje nro 50, 9/1920, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹⁵⁵ Kansanvalistusseuran kiertokirje Teuron Ns. Nousulle syyskuussa 1921, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

joko kunnan tai valtion - varoista.¹⁵⁶ Kiertokirjeessään joulukuussa 1925 HNL ehdotti, että nuorisoseuran johtokunta anois kunnanvaltuustolta, että opintokerhon johtajalle maksettaisiin kunnan varoista palkkiota esim. 50 mk kokousta kohden. HNL:n mielestä nuorisoseuratyö saisi näin velvoittavamman luonteen ja tulokset itsekasvatustyöstäkin olisivat paremmat. HNL kehotti seuroja olemaan sitkeitä avustuspyyntössään: ”Anokaa niin kauan että saatte”¹⁵⁷.

Opintokerhojen määrä Tammelassa noudatteli valtakunnallisesti yleistä linjaa, Ns. Aura oli jopa keskimääräistä SNL:n jäsenseuraa aktiivisempi, sillä oli lukukerho vuodesta 1925 lähtien. Teuron Ns. Nousulla, Ns. Ahjolla ja Portaan Ns:lla opintokerho oli kullakin 1920-luvun aikana toiminnassa vain yhden vuoden ajan. HNL:n alueella yleisestikään ei tilanne opintolukujen suhteen parantunut yhtään 1920-luvun alun tilanteesta, vuonna 1925 paikallisseuroista vain 7:llä oli opintokerho tai lukupiiri.¹⁵⁸ Valtionapua opintokerholleen haki Tammelan nuorisoseuroista ainakin Teuron Ns. Nousu¹⁵⁹.

Syitä laimeaan opintotoimintaan Tammelan nuorisoseuroissa varmasti oli useita, mutta yhtenä syynä lienee ollut juuri opintotoiminnan ohjaajan puuttuminen. Esim. syksyllä 1925 Ns. Aurassa päätettiin perustaa heti opintokerho jos vain saataisiin jostakin sille ohjaaja¹⁶⁰. Luettavien kirjojen puutteesta opintokerhojen puuttuminen tuskin johtui. HNL:ltä seurat saivat lainata kiertokirjastoja ja useilla nuorisoseuroilla oli myös omat pienet kirjastot. Tammelan nuorisoseuroista Auralla oli oma pieni kirjasto vuodesta 1926 lähtien. Teuron Ns. Nousu sai heti perustamisvuotenaan 1925 Teuron kirjaston kannatusyhdistyksen aikaisemmin hoitaman 600 niteen kirjaston haltuunsa. Ns. Ahjolla oli ilmeisesti jonkinlainen ja kokoinen kirjasto, sillä vuonna 1925 Forssan Lehti lahjoitti seuralle 50 kirjaa¹⁶¹. Vuonna 1924 SNL:n paikallisseuroista 58%:lla oli oma kirjasto¹⁶².

Joskus syitä opintotoiminnan lamaantuneeseen tilaan etsittiin syitä myös seuran ulkopuolelta, esim. vuoden 1924 keväällä Ns. Aurassa seuran jäsenten kerrotaan olleen enimmäkseen ”liikkuvaa väestöä”, joten mahdollisesta lukukerhon perustamisesta ei haluttu päättää kun ei vielä tiedetty

¹⁵⁶ Rajamaa 1926, s. 47-48.

¹⁵⁷ HNL:n kiertokirje nro 77, 12/1925, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹⁵⁸ Rajamaa 1926, s. 48; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Ns. Ahjon kkpk:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA.

¹⁵⁹ Teuron Ns. Nousun kkpk 27.4.1928, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

¹⁶⁰ Ns. Auran jkpk 11.9.1925, Ns. Auran ark., Tammela.

¹⁶¹ Ns. Auran vuosikertomukset 1926-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomus 1925-1926, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon kkpk 28.5.1925, Ns. Ahjon ark., LHMA.

¹⁶² Häsesko 1931, s. 260.

syksyn jäsentilanteesta¹⁶³. Liikkuvalla väestöllä lienee tarkoitettu Tammelan maanviljelysinstituutin ja veistokoulun oppilaita, joista monet olivat opiskeluvuosiensa ajan Ns. Auran jäseninä. Ns. Auran vuosikertomuksessa 1926-1927 valitellaan, miten paikkakunnalla oli jo niin paljon erilaisia opintomuotoja, (kuten kansakoulun jatkokurssit ja maanviljelysinstituutti) ettei opintokerhoa pystytty seuran yhteyteen perustamaan.

Seuralehdet

Nuorisoseuratyön oppaassa kannustettiin seuroja toimittamaan omaa seuralehteä ja annettiin tarkkoja neuvoja sen tekemiseen. Tavoitteena pidettiin, että seuralehdet olisivat opettavia, virkistäviä ja hauskoja. Kirjoitusten tuli myös olla lyhyitä. Seuralehtiin kelpasivat aineistoiksi mm. runot, kotiseutu-aiheiset jutut ja tarinat, kirjaesittelyt ja kaunokirjalliset tarinat. Nuorisoseuratyön oppaassa suositeltiin, että seuralehden toimittajat eivät vaihtuisi jatkuvasti vaan että heidät valittaisiin tehtävänsä hieman pidemmäksi ajaksi, esim. puoleksi vuodeksi kerrallaan.¹⁶⁴ SNL:n jäsenseuroista 49%:lla oli seuralehti.

Tammelan nuorisoseuroissa seuralehtien numeroita ilmestyi 1920-luvulla keskimäärin yhtä vuotta kohti seuraavasti:

Portaan Ns.	0,5
Ns. Nousu	3,4
Ns. Aura	6,8
Ns. Ahjo	0,2
SNL:n jäsenseurassa keskimäärin	4,2 ¹⁶⁵

Portaan Ns:n seuralehti Valo ilmestyi ensimmäisen kerran jo vuonna 1905. 1920-luvun alussa se ei ilmestynyt ennen kuin jouluna 1922. Tämän jälkeen seuralehden kerrotaan eläneen useita vuosia,¹⁶⁶ mutta Portaan Ns:n vuosikertomuksissa ei seuralehdestä ole mainintoja eikä Portaan Ns:n arkistostakaan seuralehden numeroita löydy ennen vuotta 1929. Ehkäpä lehden tekemisessä todella olikin ollut jotain ongelmia, sillä vuoden 1929 alussa Portaan Ns:ssa päätettiin, että seuralehti

¹⁶³ Ns. Auran jkpk 1.4.1924, Ns. Auran ark., Tammela.

¹⁶⁴ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 61-64.

¹⁶⁵ Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Ns. Ahjon kpk:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Hästesko 1931, s. 260, 276.

¹⁶⁶ Portaan Ns:n 50-vuotiskertomus (kirj. Valvikki Kajarto), Portaan Ns:n arkisto, Tammela.

ilmestyisi vastaisuudessa vain joka toinen kuukausi. Jokaista numeroa varten päätettiin valita kaksi toimittajaa. 1929 Valo ilmestyi 5 kertaa ja sitä luettiin kuukausikokouksissa ääneen.¹⁶⁷

Syksyllä 1920 Ns. Ahjossa päätettiin alkaa tehdä omaa lehteä, jonka oli tarkoitus ilmestyä joka kuukausi seuran kokoukseen luettavaksi. Toimittajat päätettiin valita jokaista lehden numeroa varten erikseen.¹⁶⁸ Seuralehti, nimeltään ”Yritys” ilmestyi kuitenkin vasta vuonna 1921 ja silloinkin vain kahdesti¹⁶⁹. Tämän jälkeen ei seuran asiakirjoissa ole mainintoja seuralehdestä. Lehden tekemisen ongelmaksi saattoi muodostua se, että lehdestä vastuussa olevat henkilöt vaihtuivat liian usein tai että heitä ei yksinkertaisesti saatu värvättyä. Teuron Ns. Nousu alkoi tehdä omaa seuralehteä toisena toimintavuotenaan 1926. Erityisesti vuonna 1927 ”Sirpaleeksi” nimettyä lehteä toimitettiin ahkerasti ja se ilmestyikin peräti kahdeksan kertaa. Sirpale-lehteä tehtiin myös vuosina 1928-1929 ja sitä oli tapana lukea ääneen kuukausikokouksissa.¹⁷⁰

Ns. Aura vaikuttaa panostaneen Tammelan nuorisoseuroista eniten seuralehden tekoon, ja SNL:n keskimääräiseen jäsenseuraankin verrattuna se oli aktiivinen oman lehden toimittamisessa. Tuulahdus-nimisiä lehtiä on myös säilynyt seuran arkistossa useilta vuosilta kovakantisiksi kansioiksi sidottuina. Seuralehden kannet olivat todella näyttäviä, taidokkaasti tehtyjä akvarellimaalauksia. Lehden ulkonäköön selvästikin kiinnitettiin paljon huomiota ja sen haluttiin olevan näyttävä. Sivuja Tuulahduksessa oli tavallisesti 20-30. Vuodesta 1925 lähtien Tuulahdusta toimittivat vuorotellen seuran eri aluepiirit (Myllykylä, Kirkonkylä, Mustiala ja Kaukjärvi) ja se ilmestyi lähes säännöllisesti seuran kuukausikokoukseen.¹⁷¹

Toimittajat Tuulahdukselle valittiin joka numeroa varten uudet, mutta tämä ei ilmeisesti toimitustyötä ainakaan pahasti häirinnyt, sillä lehden sisältö säilyi numerosta toiseen hyvin samantyyllisenä. Tuulahduksessa oli mm. kaskuja, sananlaskuja, runoja sekä luonnon ja ympäristön kuvauksia. Moraalisia, kanta-aottavia ja yhteiskunnallisia kirjoituksia erilaisten asioiden puolesta ja niitä vastaan lehdessä oli todella runsaasti. Kirjoitusten otsikoita olivat esim. ”Mistä johtuu kansamme rikkinäisyys”, ”Säälikää kotieläimiä”, ”Miten nuorisoseurat suhtautuvat väkijuomiin” ja ”Miksi rakastaa Suomea”. Tuulahdus sisälsi melko paljon myös erilaisia pohdintoja filosofisista ja syvällisistä aiheista, kuten esim. nuoruuden ihanteista ja sydämen hyvinvyydestä. Tavallisesti

¹⁶⁷ Portaan Ns:n kkp 1.1.1929 ja 3.12.1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹⁶⁸ Ns. Ahjon vuosikokouksen pöytäkirja 4.10.1920, Ns. Ahjon ark., LHMA.

¹⁶⁹ Ns. Ahjon kkp 2.10.1921 ja 13.11.1921, Ns. Ahjon ark., LHMA.

¹⁷⁰ Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

¹⁷¹ Ns. Auran seuralehti Tuulahdus 1923-1929, Ns. Auran ark., Tammela.

kirjoittajat paljastivat nimensä, mutta varsinkin arkaluontoisemmista aiheista kirjoitettiin nimimerkillä.¹⁷² Ilmeisesti Ns. Auran Tuulahdus todella oli muiden seurojen lehtiin verrattuna hyvä, sillä vuonna 1927 Ns. Aura voitti HNL:n järjestämän seuralehtikilpailun¹⁷³.

4.4. Kokoontumispaikat ja talous

Ennen kuin nuorisoseuroilla Suomessa alkoi olla omia taloja, ne kokoontuivat kouluilla, muiden yhdistysten taloissa ja jäsenten kodeissa. Oma nuorisoseurantalo oli kuitenkin monen seuran haaveena ja tavoitteena. Varsin yleistä oli, että nuorisoseurat ostivat sopivan vanhan rakennuksen seurantaloksi. Useimmin taloa ryhdyttiin kuitenkin rakentamaan itse talkootyönä. Tontti ja rakennustarvikkeita saatiin monesti lahjoituksena. Vuonna 1924 oma talo olikin jo 58%:lla nuorisoseuroista. Nuorisoseuratyön oppaassa annettiin seuroille muutamia yleisluonteisia neuvoja, millaisia nuorisoseuratalojen piti olla. Sisustuksen osalta korostettiin mm. siisteyttä, yksinkertaisuutta ja valoisuutta.¹⁷⁴ Oma talo oli paitsi nuorisoseuroille, myös muillekin edistysseuroille tärkeä asia ja seurataloja verrattiin jopa kirkkoihin. Ajateltiin, että kun uskonnollinen tahto oli pystyttänyt kirkot, samalla tavalla yhteiskunnallinen tahtokin nostatti yhdistyksille ”oman kodin” tarpeen.¹⁷⁵

Ennen oman talon valmistumista vuonna 1923 Ns. Ahjon kokouksia pidettiin yleensä johtokunnan jäsenten luona ja iltamia vietettiin työväentalolla. Ns. Ahjossa päätös oman talon rakentamisesta oli tehty jo heti toisena toimintavuotena 1919. Tontti Hykkilän kylätien varresta oli saatu vuokralle erään nuorisoseuran jäsenen isältä 150mk:n vuosivuokralla. Talohanketta varten perustettiin rakennustoimikunta ja 10 isäntää hankki takuullaan säästöpankista 20 000 mk:n lainan. Monet nuorisoseuran ulkopuolisetkin kyläläiset auttoivat rakennushankkeessa ollen mukana lukuisissa hirs- ja ajotalkoissa. Nuorisoseuran talo otettiin heti valmistumisensa jälkeen syksyllä 1923 ahkeraan käyttöön ja sitä vuokrattiin myös muille lähikylien seuroille ja yhdistyksille. Keväällä 1925 seurataloon hankittiin sähkövalo.¹⁷⁶

Portaan Ns:lla oma talo oli ollut jo vuodesta 1912 lähtien. Seuratalo ei ilmeisesti ollut kovin hyvässä kunnossa, sillä 1920-luvulla nuorisoseurassa keskusteltiin usein ”talon saattamisesta

¹⁷² Ns. Auran seuralehti Tuulahdus 1923-1929, Ns. Auran ark., Tammela.

¹⁷³ Pyrkijä 1/1928.

¹⁷⁴ Numminen 1961, s. 419-429; Hästesko 1931, s. 259, 261; Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 25-26.

¹⁷⁵ Smeds 1989, s.232.

¹⁷⁶ Ns. Ahjon kkp 8.4. 1919 ja 1.10.1923, Ns. Ahjon ark., LHMA; Aaltonen 1978, s. 7-11.

ajanmukaiseen kuntoon”. Portaan Ns. vuokrasi taloan ahkerasti muille yhdistyksille ja myös yksityisille ihmisille, mm. kiertävälle raittiuspuhujalle, hämeenlinnalaiselle teatteriseurueelle ja maatalousneuvojan pitämille keittokursseille.¹⁷⁷

Teuron Ns. Nousulla ei ollut omaa taloa, joten se kokoontui aluksi pääasiassa jäsenten kodeissa. Kesäjuhlia järjestettiin puimahuoneilla ja iltamia pidettiin kansakoulun lisäksi mm. työväentalolla ja talojen makasiineilla. Joitakin tilaisuuksia pidettiin myös Teuron srk-talolla. Kokoontumistilojen vuokrasta aiheutui nuorisoseuralle merkittäviä menoeriä, esim. Srk-talosta Ns. Nousu joutui maksamaan 25mk vuokraa jokaiselta kokouskerralta. Ns. Teuron vuosikertomusten mukaan oman talon puute hättäsikin merkittävästi nuorisoseuran toimintaa. 1920-luvun lopulla ryhdyttiinkin suunnittelemaan oman talon rakentamista. 1929 nuorisoseuraan perustettiin rakennusrahasto ja päätettiin pitää arpajaiset rahaston kartuttamiseksi.¹⁷⁸

Nuorisoseura Aurallakaan ei ollut omaa taloa. Ns. Auran kuukausikokoukset pidettiin tavallisesti Mustialan tai kirkonkylän alakansakouluilla tai Mustialan maatalousopistolla. Toisinaan kokoonnuttiin myös jonkun jäsenen kotona. Ensisijaisesti pyrittiin kuitenkin saamaan kokoushuone jostakin koululta. Iltamiaan Ns. Aura piti mm. Mustialan työväenyhdistyksen Honkamökillä ja maamiesopistolla.¹⁷⁹ Vuoden 1920 vuosikertomuksen mukaan oman talon puuttuminen hättäsi ja hidastutti seuran toimintaa, tosin ”auralaiset” arvelivat toimintansa jähmeyteen olevan ehkä myös muitakin syitä:

*Saadaan kolkutella ihmisten oville kuin kulkurit ainakin, siksipä kesä- ja syysjuhlahommammekin saivat rauveta. Jospa kerran vielä Aurankin kurkihirsi kohoaisi, silloin ei kai tammelalaisuutemmeakaan enää seuramme toimintaa nukuttaisi.*¹⁸⁰

Haavetta omasta seuratalosta alettiin tehdä todemmaksi budjetoimalla vuosittain varoja seuran rakennusrahastoon, esim. vuonna 1920 sinne talletettiin jo 950 mk. Ajatusta seuratalon rakentamisesta pidettiin Ns. Aurassa esillä koko 1920-luvun ajan ja yritettiin sinnikkäästi saada hankkeeseen yhteistyökumppaneitakin mukaan. 1922 herätettiin ajatus talon rakentamisesta yhdessä

¹⁷⁷ Portaan Ns:n kkpk 4.3.1923 ja 6.5. 1923, jkpk 19.10.1923, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹⁷⁸ Teuron Ns. Nousun kkpk:t ja vuosikertomukset 1925-1929, anomus maaherralle arpajaislupaa varten 20.7.1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

¹⁷⁹ Ns. Auran jkpk:t 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela.

¹⁸⁰ Ns. Auran vuosikertomus 1920, Ns. Auran ark., Tammela.

Tammelan Maamiesseuran kanssa. Asiaa eteenpäin viemään koottiin Auran jäsenistä rakennustoimikuntakin, mutta maamiesseura ei talohankkeesta innostunut.¹⁸¹

Vuonna 1923 Ns. Aura vuokrasi valtiolta 0,5 hehtaarin suuruisen tontin Mustialan sotilasvirkataloon kuuluvalta alueelta Tammelan kirkon läheisyydestä seuratalon rakentamista varten. Vuokraa Ns. Aura maksoi tontista 200mk vuodessa. Vuonna 1924 Ns. Aura ehdotti Tammelan kunnanvaltuustolle, että rakennettaisiin yhteinen kunnallistalona (sellainen puuttui Tammelasta vielä) ja seuratalona toimiva rakennus tälle nuorisoseuran vuokraamalle tontille. Rakennushanketta varten Aura ehdotti perustettavaksi osakeyhtiötä, jonka osakkeista kunnalle olisi tullut 75%, ns:lle 20% ja muille yksityisille olisi myyty 5%.¹⁸² Valtuusto ei kuitenkaan asiasta innostunut, eikä rakennushanketta aloitettu. Jälleen 1920-luvun lopulla Tammelassa suunniteltiin seuratalon rakentamishanketta, tällä kertaa yhdessä Ns. Auran, Tammelan manttaalikunnan, Kansallis-Osake-Pankin, paikallisen suojeluskunnan ja Lotta Svärd-yhdistyksen kanssa. Ns. Aura kuitenkin päätti luopua tästä seurojen yhteisestä rakennushankkeesta HNL:n suosituksesta.¹⁸³

Oma talo oli nuorisoseuroille tärkeä ja tavoittelemisen arvoinen asia. Se merkitsi nuorisoseuralle tietynlaista riippumattomuutta kylän ja paikkakunnan muista toimijoista. Seuratalon myötä toimintaan tuli tietynlaista varmuutta, enää ei tarvinnut toimintaa suunnitellessa pohtia, saatiinko kokoushuonetta jostakin vuokratuksi vai ei. Oman talon myötä seuran toiminnan tulevaisuuden suunnittelu helpottuikin merkittävästi. Voidaankin sanoa, että oma talo ikään kuin ”itsenäistyi” nuorisoseuroja. Omasta talosta oli nuorisoseuralle myös merkittävää taloudellista hyötyä, sillä muiden seurojen ja yhdistysten maksamista huoneenvuokrista muodostui tärkeä osa sen vuotuisista tuloista.

TAULUKKO 7: NUORISOSEUROJEN TULOT JA MENOT KESKIMÄÄRIN VUODESSA 1920-LUVULLA

	Portaan Ns.	Nousu	Aura
Tulot keskimäärin vuodessa	8 491 mk	2 437 mk	6 380 mk
Menot keskimäärin vuodessa	5 245 mk	1 161 mk	4 747 mk

Lähteet: Portaan Ns:n vuosikertomukset 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela. Ns. Ahjon tiedot puuttuvat, koska seuran asiakirjoissa ei ole merkintöjä sen talousluvuista.

¹⁸¹ Ns. Auran vuosikokouksen pk 6.10.1920 ja jkpk 5.3.1922, Ns. Auran ark., Tammela.

¹⁸² Ns. Auran ehdotus kunnanvaltuustolle 12.10.1924, Ns. Auran ark., Tammela.

¹⁸³ Ote HNL:n johtokunnan pk:sta 25.8.1929, Ns. Auran ark., Tammela; Pohjakallio 2001, s. 68.

Tuloja Tammelan nuorisoseuroilla oli keskimäärin selvästi enemmän kuin menoja, mikä tietenkin kertoo hyvästä taloudenpidosta. Eniten tuloja oli Portaan Nuorisoseuralla, tämä todennäköisesti johtui sen saamista suurista vuokratuloista. Tosin menotkin Portaan Ns:lla olivat muita nuorisoseuroja suuremmat, joten talon ylläpito ja kunnostus lienevät vaatineet jonkin verran rahaa. Ns. Aurallakin tulot olivat kohtuullisen suuret, tämä saattoi johtua siitä, että Ns. Aurassa kerättiin 1920-luvun lopulla runsaasti varoja rakennusrahastoon. Teuron Ns. Nousun talousluvut olivat pienimmät, nuorena seurassa taloudenhoitoa lienee vasta harjoiteltu 1920-luvulla eikä varsinaista merkittävämpää varojen keräämistä vielä harjoitettu tai mitään laajempia investointeja tehty.

Tuloja Tammelan nuorisoseurat saivat mahdollisen oman seuratalonsa vuokratulojen lisäksi jäsenmaksuista sekä iltamien pääsylipputulosta ja iltamissa pidetystä puffetista. Ns. Ahjo ja Ns. Aura järjestivät myös erittäin hyvällä menestyksellä arpajaisia varojen keräämiseksi seuralle. Menoja nuorisoseuroille aiheutui mm. kokous- ja iltamahuoneiden vuokrista, ostetuista laulu- ja näytelmäkirjoista, kurssimaksuista, keskusseuralta tilatusta materiaalista (esim. mallisäännöistä), jäsenmaksusta keskusseuralle, sähköstä, kokousten tarjoiluista, matkakulujen korvaamisesta ja Pyrkijän tilaamisesta.¹⁸⁴

SNL:n vuosikokouksessa 1923 annettiin nuorisoseuroille ohjeeksi, että niiden tuli luopua kokonaan vain ansaitsemistarkoituksessa toimeenpantavista tilaisuuksista ja että seurataloa sai vuokrata vain sellaisiin tarkoituksiin, jotka olivat sopuosinnussa nuorisoseuratyön kanssa. Koska nuorisoseurat kuitenkin tarvitsivat varoja toimintansa ylläpitämiseen, ehdotettiin vuosikokouksen kannanottona, että nuorisoseurat voisivat perustaa itselleen erityisiä kannatusyhdistyksiä, jotka taloudellisesti auttaisivat niitä.¹⁸⁵ Tutkimani Tammelan nuorisoseurat järjestivät SNL:n kannanotoista huolimatta iltamia todennäköisesti juuri ansaitsemistarkoituksessa. Ohjelmaa iltamissa oli aina muutakin kuin pelkkää tanssia, joten tilaisuudet kuitenkin olivat nuorisoseurahenkisiä. Tammelan nuorisoseurat eivät ainakaan vielä 1920-luvulla perustaneet itselleen kannatusyhdistyksiä taloustilannettaan turvaamaan.¹⁸⁶

¹⁸⁴ Teuron Ns. Nousun kassakirja ja kkpk:t 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran jkpk:t 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Ns. Ahjon kkpk:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA; Portaan Ns:n kkpk:t 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹⁸⁵ Hästesko 1931, s. 254.

¹⁸⁶ Ns. Auran jkpk:t 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun kkpk:t 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Portaan Ns:n kkpk:t 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela; Ns. Ahjon kkpk:t 1920-1929, Ns. Ahjon ark., LHMA.

4.5 Nuorisoseurojen yhteistyö paikkakunnan muiden yhdistysten kanssa

Nuorisoseuraliikkeen piirissä katsottiin, että periaatteessa nuorisoseurojen yhteistyö muiden edistysliikkeiden kanssa oli hyvä asia. Alkion kasvatusohjelman mukaisesti nuorisoseurojen piti kuitenkin pyrkiä ohjaamaan erilaiset siveelliset harrastukset alaisuuteensa. Katsottiin, ettei tarvetta erillisille musiikki-, teatteri-, urheilu-, käsityö-, raittius- ym. yhdistyksille ollut. Esim. raittiusseuroihin liittyen Nuorisoseuratyön oppaassa vuodelta 1919 todetaan, että nuorisoseurat ovat oikeastaan raittiusseuroja ja jos raittiusseurat aikoivat toteuttaa tarkoituksensa, täytyy niiden omaksua samat harrastukset ja toimintamuodot, jotka nuorisoseuraliike on valinnut.¹⁸⁷ Nuorisoseuraliikkeen piirissä oli siis vahva usko oman kasvatusohjelman ja -menetelmien toimivuuteen.

Nuorisoseuratyön oppaassa korostettiin, että voimistelu- ja urheiluseurojen tuli tehdä nuorisoseurojen kanssa tiiviimpää yhteistyötä, sillä urheiluelämän ei pitänyt päästä kokonaan eristäytymään henkisistä harrastuksista. Oppaan mukaan voimailuharrastukset myös pyrkivät kulkemaan omia teitään heikontaen sitä yhteistä valistusrintamaa, jonka nuorisoseuraliike tahtoi muodostaa.¹⁸⁸ Nuorisoseuraliikkeen piirissä todennäköisesti oltiin kuitenkin eniten huolestuneita siitä, että suojeluskunnat sekä voimistelu- ja urheiluseurat toiminnallisempien ohjelmiensa avulla veisivät jäseniä enemmän henkisen sivistyksen viljelyyn keskittyneiltä nuorisoseuroilta. Yhteistyö maamies- ja maanviljelysseurojen kanssa nähtiin nuorisoseuraliikkeessä erityisen tärkeänä, sillä olihan liikkeen kasvatusohjelma tunnettu maaseudun yksinkertaisten ja vaatimattomien olojen ihannoimisestaan¹⁸⁹.

Nuorisoseurojen ja suojeluskuntien yhteistyö- ja kilpailutilanne vaihteli suurestikin kunnittain. Jopa saman kunnan sisällä saatettiin nuorisoseuralaisten keskuudessa suhtautua suojeluskuntaan eri tavoin.¹⁹⁰ Lehtosen mukaan Tammelan suojeluskunnan suhde pitäjän nuorisoseuroihin ei ollut kovinkaan läheinen, mitä voidaan hänen mukaansa pitää valtakunnallisesti ajatellen melko poikkeuksellisena. Olihan nuorisoseuratoiminnan tavoite hyvinkin lähellä suojeluskunnan isänmaallista kasvatustavoitetta.¹⁹¹ Tutkimieni neljän nuorisoseuran pöytäkirjoista voi kuitenkin huomata, että yhteistyötä suojeluskunnan kanssa oli kaikilla nuorisoseuroilla jonkin verran.

¹⁸⁷ Smeds 1987, s. 154; Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 158-159.

¹⁸⁸ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 158.

¹⁸⁹ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 160; Numminen 1961, s. 214.

¹⁹⁰ Selén & Pylkkänen 2004, s. 82, 119.

¹⁹¹ Lehtonen 1999, s. 46.

Hykkilä-Lunkaan Ns:lla oli yhteistyötä suojeluskunnan kanssa ehkä eniten, Ns. Auralla taas vähiten. Ehkä kilpailutilanne aktiivisista jäsenistä toi joitakin jännitteitä järjestöjen välille.

Paikkakunnan työväenyhdistysten kanssa kaikki tutkimistani nuorisoseuroista Ns. Auraa lukuun ottamatta tekivät yhteistyötä. Esim. Portaan Ns. vuokrasi taloan työväenyhdistyksille ja piti itsekin iltamia esim. Liesjärven työväentalolla. Samoin Ns. Ahjo vieraili ahkerasti työväentaloilla – mm. Teuron, Liesjärven, Mustialan ja Hykkilän työväentaloilla - ennen oman seuratalon valmistumista.¹⁹²

Yhteistyötä nuorisoseurat tekivät myös Forssassa toimineen Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen kanssa. Kotiseutu- ja Museoyhdistys lähetti vuonna 1926 kaikille lähiseudun edistysseuroille kirjeen, jossa näitä pyydettiin keräämään varoja Tammelaan Kaukolanharjulle pystytettävää näkötornia varten. Varoja yhdistys ehdotti kerättäväksi iltamia järjestämällä. Yhdistys myös lupasi auttaa edistysseuroja iltamien ohjelman toteuttamisessa. Tutkimistani nuorisoseuroista Ns. Ahjo, Portaan Ns. ja Ns. Aura pitivät iltamat, joiden tulot luovuttivat näkötornihanketta varten.¹⁹³ Kotiseutu- ja Museoyhdistys myös kutsui nuorisoseurojen edustajia Forssassa pidetyille Kotiseutupäiville¹⁹⁴. Ns. Aura sai myydä Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen kesäjuhlista omia arpojaan ja vastapalvelukseksi nuorisoseuralaiset autoivat kesäjuhlan lipunmyynnissä¹⁹⁵.

Portaan Ns. teki yhteistyötä muiden yhdistysten kanssa vuokraamalla seurataloan näiden käyttöön. Portaan nuorisoseuran taloa vuokrasivat 1920-luvulla mm. Portaan suojeluskuntaosasto, Etelä-Tammelan Lotat, Riihivalkaman Lotat, Mustialan Lotat, Pajulan Pienviljelijäyhdistys, Torron Työväenyhdistys, Portaan Maamiesseura ja Maalaisliitto. Portaan Ns. piti usein puffettia muiden seurojen nuorisoseuratalolla järjestämissä iltamissa. Vuokraa järjestöiltä perittiin eri määriä, esim. vuodesta 1923 lähtien Maamiesseura sai talon ilmaiseksi käyttöönsä. Vastapalvelukseksi Maamiesseura tarjoutui hankkimaan nuorisoseuralle talkoilla pärepuita.¹⁹⁶ Vuodesta 1925 lähtien Portaan Ns. päätti periä talostaan vuokraa seuraavasti; toiselta paikallisseuroilta 100 mk, muista kunnista tulevilta seuroilta 125 mk ja kiertueilta (esim. teatteriseurueelta) 200 mk¹⁹⁷.

¹⁹² Portaan Ns:n kkpk 5.7.1925, Portaan Ns:n ark., Tammela; Ns. Ahjon kkpk esim. 2.3.1921, Ns. Ahjon ark., LHMA.

¹⁹³ Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen kirje Teuron Ns. Nousulle 3.2.1926, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Portaan Ns:n jkpk 8.11.1925, Portaan Ns:n ark., Tammela; Ns. Auran jkpk 4.4.1926, Ns. Auran ark., Tammela.

¹⁹⁴ Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen kirje Teuron Ns. Nousulle 1.10.1928, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

¹⁹⁵ Ote Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen jkpk:sta 9.6.1927, Ns. Auran ark., Tammela.

¹⁹⁶ Portaan Ns:n kkpk 26.2.1923, jkpk 26.2.1924, kkpk 5.7.1925, kkpk 4.3.1923 ja kkpk 13.1.1924, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹⁹⁷ Portaan Ns:n kkpk 1.8.1925, Portaan Ns:n ark., Tammela.

Joissakin tapauksissa Portaan Ns. kieltäytyi kuitenkin vuokraamasta taloan. Esimerkiksi helluntailaisille ei haluttu seuratalosta vuokrata huonetta, perusteluna ns:n johtokunnan mukaan oli, että ”lahkolaisuus ei yleensä ole paikkakunnalle eduksi”¹⁹⁸. Johtokunta siis teki päätökset seuratalon vuokraamisesta, joten johtokunnan jäsenille voidaan katsoa kertyneen melkoista valtaa sen määrittelemisessä, millaista toimintaa kylällä oli ylipäänsä mahdollista järjestää. Montaa sopivaa kokouspaikkaa kun nuorisoseuratalon lisäksi ei kylältä löytynyt. Mielenkiintoista on myös havaita, että johtokunnan jäsenet eivät esim. tässä helluntaisten tapauksessa ajatelleet pelkästään oman seuransa taloudellista etua (olisihan seura saanut vuokraamisesta tuloja), vaan koko kylän etua.

Teurolla toimi 1920-luvulla nuorisoseuran lisäksi ainakin työväenyhdistys, suojeluskunta ja maamiesseura. Teuron nuorisoseura Nousu teki yhteistyötä kylän työväenyhdistyksen ja maamiesseuran sekä Mustialan suojeluskunnan kanssa. Nuorisoseura sai pitää iltamiaan työväentalolla. Maamiesseura ja nuorisoseura pitivät yhteisen esitelmätilaisuuden ja nuorisoseuralaiset esittivät ohjelmaa Maamiesseuran tilaisuuksissa. Mustialan suojeluskunnan torvisoittokunta kävi esiintymässä nuorisoseuran iltamissa ja kesäjuhlissa.¹⁹⁹ Teuron Kylähistoriapiirin tutkimusten mukaan nuorisoseura Nousu ei saavuttanut Teurolla merkittävää asemaa, vaan se toimi kylällä muiden seurojen puristuksessa ja oli lähinnä nuorison seurustelun peitejärjestö.²⁰⁰ Tätä on vaikea uskoa, sillä nuorisoseuran pöytäkirjoista muodostuu kuva varsin aktiivisesti toimineesta yhdistyksestä.

Kirkonkylällä ja sen läheisyydessä Mustialassa toimi Ns. Auran lisäksi ainakin työväenyhdistys, suojeluskunta, lotat, maamiesseura ja VPK. Yhteistyötä niiden kanssa Ns. Aura teki mm. järjestäen talvisin Tammelan edistysseurojen väliset hiihtokilpailut²⁰¹. 1920-luvun alussa Ns. Aurassa mietittiin seuratalon rakentamista ja pyydettiin Tammelan maamiesseuraa mukaan hankkeeseen²⁰². Maamiesseura ei ilmeisesti kuitenkaan lähtenyt hankkeeseen mukaan, sillä seurataloa ei alettu rakentaa. Ns. Aura teki yhteistyötä myös Mustialan maanviljelysopiston Toveriliiton (eli oppilaskunnan) kanssa mm. viettämällä yhteisiä kotiseutupäiviä. Mustialan maanviljelysopiston oppilaiden ja Ns. Auran yhteistyöllä oli pitkät perinteet, yhteisiä tapahtumia oli järjestetty jo aivan

¹⁹⁸ Portaan Ns:n jkpk 23.4.1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

¹⁹⁹ Teuron Ns. Nousun iltamapk 14.11.1926 ja 28.6.1925, vuosikertomukset 1927-29 ja jkpk 2.12.1927, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

²⁰⁰ Teuron kylähistoriapiiri 2001, s. 140.

²⁰¹ Ns. Auran vuosikertomukset 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela.

²⁰² Ns. Auran rakennustoimikunnan pöytäkirja 9.3.1922, Ns. Auran ark., Tammela.

Ns. Auran perustamisesta lähtien.²⁰³

Jälleen 1920-luvun lopulla Ns. Aurassa suunniteltiin seuratalon rakentamishanketta. Tällä kertaa yhdessä Tammelan manttaalikunnan, Kansallis-Osake-Pankin, suojeluskunnan ja Lotta Svärd-yhdistyksen kanssa. Talon rakentamista ja sen ylläpitämistä varten nämä yhdistykset perustivat Tammelan Seuratalo Osakeyhtiö-nimisen osakeyhtiön. Seuratalo oli tarkoitus rakentaa Ns. Auran vuokraamalle tontille (lähelle kunnan keskustaa, kirkolta Mustialaan vievän tien varrelle) ja Ns. Aura luovuttikin vuonna 1928 tontin vuokraoikeutensa Tammelan Seuratalo Osakeyhtiölle 1000 mk:n hinnasta.²⁰⁴ Hämeen Nuorisoseurain Liitolla oli keskusseuran sääntöjen mukaan kuitenkin oikeus puuttua paikallisseurojen omaisuutta koskeviin päätöksiin ja HNL:n johtokunta kehottikin Nuorisoseura Auraa vetäytymään seuratalohankkeesta, sillä HNL:n mukaan kokemukset tällaisista vastaavista yhteistaloista eivät yleensä olleet kovin hyviä ja tontin vuokraoikeuden luovutushintakin oli HNL:n kannan mukaan aivan liian pieni.²⁰⁵ Ainakaan tässä suhteessa keskusseura ei siis halunnut tukea paikallisseurojen yhteistyötä muiden paikallisten edistysseurojen kanssa. HNL:n suositusten mukaisesti Ns. Aura vetäytyikin seuratalohankkeesta.

Hykkilä-Lunkaassa toimivia järjestöjä olivat nuorisoseuran lisäksi suojeluskunta sekä työväenyhdistys. Ns. Ahjo teki yhteistyötä näiden sekä seudun ja paikkakunnan muidenkin yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Yhteistyö oli usein käytännössä oman nuorisoseuratalon vuokraamista.²⁰⁶ Vuokraa seuratalostaan nuorisoseura peri vuodesta 1924 lähtien 100 mk. Tiettyjä järjestöjä pidettiin vuokranmaksun suhteen erityisasemassa, esim. lotille ja suojeluskuntalaisille vuokrattiin omaa nuorisoseurataloa hiukan halvemmalla kuin muille ja Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistys sai talon käyttöönsä ilmaiseksi²⁰⁷. Tämä selittyy sillä, että yhteistyötä näiden toimijoiden kanssa tehtiin muutenkin. Suojeluskunnan soittokunta esiintyi nuorisoseuran kesäjuhlissa ja Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen väki – joka usein oli paikkakunnan sivistyneistöä – kävi pitämässä puheita ja esitelmiä nuorisoseuran tilaisuuksissa.²⁰⁸

Kaikki neljä tutkimaani Tammelan nuorisoseuraa tekivät yhteistyötä paitsi toistensa, myös alueen muiden nuorisoseurojen kanssa. 1920-luvun alussa Tammelan kunnan alueella toimineita ja

²⁰³ Ns. Auran jkpk 22.3.1923, Ns. Auran ark., Tammela; Kohonen 2005, s. 9.

²⁰⁴ Ns. Auran ja Tammelan Seuratalo Oy:n välinen vuokraoikeuden siirrosta tehty sopimus ja vuokrakirja 5.11.1928, Ns. Auran ark., Tammela.

²⁰⁵ Ote HNL:n johtokunnan pöytäkirjasta 25.8.1929, Ns. Auran ark., Tammela.

²⁰⁶ Esim. Ns. Ahjon kpk 18.8.1923 ja 12.10.1924, Ns. Ahjon ark., LHMA.

²⁰⁷ Ns. Ahjon kpk 12.10.1924, 11.5.1929 ja 20.9.1931, Ns. Ahjon ark., Tammela.

²⁰⁸ Esim. ilmoitus Ns. Ahjon kesäjuhlasta 12.8. 1923, Ns. Ahjon ark., LHMA.

HNL:oon kuuluneita nuorisoseuroja olivat tutkimieni seurojen lisäksi Forssan Nuorisoseura, Kojon Ns., Torron Ns., ja Etelä-Tammelan Ns.²⁰⁹ Tammelan nuorisoseurat järjestivät mm. retkiä toisen nuorisoseuran iltamiin ja kävivät pitämässä omiakin vierailuitamia muiden kylien nuorisoseurojen taloilla. Nuorisoseurat olivat usein solidaarisia toisilleen, ja seuratalo saatettiin antaa toisen nuorisoseuran käyttöön ilmaiseksi, varsinkin jos vastavuoroisesti itsekin saatiin käyttää tämän toisen seuran taloa ilman vuokraa. Tällaista yhteistoimintaa oli varsinkin Ns. Ahjon ja Portaan nuorisoseurojen välillä, molemmilla kun oli seuratalo käytössään²¹⁰. Myös HNL kannusti nuorisoseuroja yhteistyöhön, esim. esitelmänpitäjiä vaihtamalla seurojen välillä²¹¹.

Tutkimistani nuorisoseuroista tiiviimmin yhteistyössä olivat Ns. Aura, Ns. Ahjo ja Portaan Ns. Teuron Ns. Nousunkin kanssa oltiin tekemisissä (varsinkin Ns. Aura), mutta ainakaan vielä 1920-luvulla muiden nuorisoseurojen yhteistyö teurlaisten kanssa ei muodostunut perinteeksi. Tämä saattoi johtua yksinkertaisesti siitä, että Ns. Nousu oli vielä 1920-luvulla uusi seura seudun nuorisoseurapiireissä ja sen yhteistyöverkostotkin olivat siten vasta muodostumassa.

Keväällä 1921 Forssan nuorisoseura lähetti kirjeen muille tammelalaisille nuorisoseuroille, jossa se ehdotti näille tiiviimmän yhteistyön aloittamista paikkakunnan nuorisoseurojen kesken. Ns. Aurassa yhteistyöajatuksista innostuttiin ja ryhdyttiin jo suunnittelemaan Tammelan nuorisoseurojen aluepiirin perustamista. Ns. Auran mukaan yhteistoiminnalla saavutettaisiin monenlaisia etuja, voitaisiin esim. järjestää suurempia juhlia. Muiksi aluepiirin toimintamuodoiksi kaavailtiin mm. yhteisiä reki-, ja huvimatkoja, yhteisiä kursseja, runonlausunta-, puhe-, esitelmä-, ja kirjoituskilpailujen järjestämistä, sekä erilaisten urheilukilpailujen toimeenpanemista.²¹² Myöhemmissä Ns. Auran johtokunnan pöytäkirjoissa asiasta ei kuitenkaan enää ole mitään mainintoja, eikä muidenkaan nuorisoseurojen kokouksissa pöytäkirjojen mukaan asiasta puhuttu, joten asia lienee jäänyt ainakin vielä 1920-luvulla suunnittelun asteelle.

²⁰⁹ HNL:n kiertokirje nro 50, 9/1920, Ns. Auran ark., Tammela.

²¹⁰ Portaan Ns:n vuosikokouksen pöytäkirja 9.10.1921 ja jkpk 8.11.1925, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²¹¹ HNL:n kiertokirje nro 52, 2/1921, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²¹² Ns. Auran kpk 10.5.1921, Ns. Auran ark., Tammela.

5. Osana Suomen nuorisoseuraliikettä

5.1 Tukea toiminnalle Suomen Nuorison Liitolta ja Hämeen Nuorisoseurojen Liitolta

Suomen Nuorison Liitto oli perustettu nuorisoseurojen valtakunnalliseksi keskusjärjestöksi jo vuonna 1897 Tampereella. Maakunnalliset keskusseurat linkeiksi SNL:n ja paikallisseurojen välille perustettiin vuonna 1907.²¹³ Uusia nuorisoseuroja kehoitettiin liittymään haaraosastoina alueillaan toimiviin keskusseuroihin. Aluksi Hämeen alueella toimi keskusseurana Pohjois-Hämeen Nuorisoseurain Liitto, mutta jo vuodesta 1920 lähtien sen nimenä oli Hämeen Nuorisoseurain Liitto. HNL:llä oli paikallisseuroja jäseninään vuonna 1920 60 ja vuonna 1925 74.²¹⁴ Kaikki tutkimani Tammelan nuorisoseurat kuuluivat Hämeen Nuorisoseurain Liittoon ja olivat kukin aikanaan hyväksyneet HNL:n mallisäännöt²¹⁵. HNL:n johtokunnassa ei 1920-luvun aikana ollut jäseniä Portaan Ns:sta, Teuron Ns. Noususta, Ns. Aurasta tai Ns. Ahjosta, mutta Etelä-Tammelan Nuorisoseurasta johtokunnassa istui vuosina 1919-25 maanviljelijä Aukust Nikula²¹⁶.

Suomen Nuorison Liitto ja maakunnalliset keskusseurat yrittivät ohjata paikallisseurojen toimintaa monin tavoin. SNL laati mallisääntöjä, järjesti erilaisia kursseja, ja liitosta myös lähetettiin paikallisseuroille kiertokirjeitä, joissa oli erilaisia ohjeita toimintaan liittyen. SNL myös julkaisi nuorisoseurakirjallisuutta sekä esitelmiä paikallisseurojen tilaisuuksia varten.²¹⁷ Tarkkoja ohjeita ja neuvoja nuorisoseuran toimintaan tarjosi vuonna 1919 ilmestynyt Nuorisoseuratyön opas, jonka olivat kirjoittaneet SNL:n sihteeri Aukusti Ripsaluoma ja neuvoja M.E. Mäki. Paikallisseurojen toimintaan lienee SNL kuitenkin vaikuttanut enimmäkseen vain välillisesti, keskusseurojen kautta.

Maakunnalliset keskusseurat järjestivät mm. kursseja, esitelmärenkaita ja luentopäiviä. Keskusseuroilla oli kiertäviä neuvoja, jotka kävivät paikallisseuroissa opastamassa, millaista nuorisoseuratoiminnan tuli olla.²¹⁸ Keskusseuran rooli oli tärkeä tietojen välittäjänä. HNL lähestyi paikallisseuroja kiertokirjeillä ja työohjelmilla, jotka kertoivat, mihin seikkoihin nuorisoseuroissa

²¹³ Pohjakallio 2001, s. 46.

²¹⁴ Rajamaa 1926, s. 6-7, 75.

²¹⁵ Esim. Ns. Auran kkp 14.3.1920, Ns. Auran ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jkpk 18.6.1925, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

²¹⁶ Rajamaa 1926, s. 19.

²¹⁷ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 127-128.

²¹⁸ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 121-124.

milloinkin oli kiinnitettävä huomiota ja mitä nuorisoseura-aatteelle tärkeitä juhlia ja keräyksiä tuli järjestää. Nuorisoseuralehti Pyrkijän lisäksi juuri kiertokirjeet vaikuttavat olleen tärkein paikallisseuroille tietoa jakava lähde.

Kiertokirjeitä ja kiertäviä neuvoja

Sekä HNL:n että SNL:n kiertokirjeissä patistettiin paikallisseuroja aktiivisempaan toimintaan. Kiertokirjeissä toistuvat usein samat teemat; työohjelma tulisi laatia, opintokerhoja perustaa ja nuorisoseurakursseille lähettää edustajia. Myös kaikenlaisista juhlapäivistä, kuten esim. Kalevalan päivästä, vuosittain 25.3. vietettävästä Nuorisoseurapäivästä, Aleksis Kiven päivästä ja kirjallisuusviikosta muistutettiin nuorisoseuroja ahkerasti ja kehoitettiin viettämään niitä järjestäen juhlallinen illanvietto arvokkaalla ohjelmalla. Erilaisia toimintaohjeita kiertokirjeissä oli todella paljon, ja ne olivat hyvin selkeitä ja yksityiskohtaisia. Ohjeitten tekijät - SNL:n sekä HNL:n puheenjohtajat ja sihteeri - lienevätkin ymmärtäneen, etteivät ohjeiden vastaanottajat ehkä aina olleet kovin syvällisesti perehtyneitä nuorisoseura-aatteeseen.

HNL:n kiertokirjeiden ja työohjelmien sävy oli yleensä neuvova tai kehottava, mutta toisinaan hyvinkin käskevä. Esim. työohjelmassa toimintavuodelle 1921-1922 nuorisoseuroja *velvoitetaan* ottamaan ohjelmaansa raittiusasian ja kotiseutututkimuksen. Samaisessa työohjelmassa HNL:n mukaan jokaiseen seuraan on raittiusasian eteenpäin viemiseksi myös *asetettava* raittiustoimikunta. Mielenkiintoista olisikin tietää, miten paljon keskusseuran käyttämä kieli tiedotteissaan liittyi ajan yleiseen retoriikkaan vai oliko todellakin kyse siitä, että HNL oletti paikallisseuroille käskevään sävyyn kirjoitetun ohjeistuksen tuottavan parhaan tuloksen. Joka tapauksessa HNL:n kiertokirjeistä saa sen hyvin vahvasti sen vaikutelman, että nuorisoseurat eivät Hämeen alueella keskusseuran mielestä toimineet ollenkaan tarpeeksi aktiivisesti.

Sekä SNL:n että HNL:n kiertokirjeitä luettiin ja niistä keskusteltiin Portaan Ns:n, Teuron Ns. Nousun ja Ns. Auran johtokuntien kokouksissa. Ns. Aurassa kiertokirjeitä luettiin myös kuukausikokouksessa. Usein johtokunnan kokouksissa kuitenkin todettiin, etteivät kiertokirjeessä selostetut asiat aiheuta toimenpiteitä tai että ne jätetään myöhempään aikaan.²¹⁹ Tuskin nuorisoseuroissa kuitenkaan vastustettiin HNL:n toimintaehdotuksia, kyse lienee ollut ehkä

²¹⁹ Ns. Auran jkpk:t 1920-1929, Ns. Auran ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jkpk:t 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Portaan Ns:n jkpk:t 1920-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela. Ns. Ahjon johtokunnan pöytäkirjojen puuttumisen vuoksi ei ole tietoa, käsiteltiinkö kiertokirjeitä seuran johtokunnassa.

enemmänkin siitä, ettei yksinkertaisesti riittänyt tarpeeksi aikaa, tarmoa ja toimijoita toteuttamaan kaikkia keskusseuran ohjeita.

HNL:n paikallisseuroihin kohdistama neuvonta tapahtui 1920-luvulla kiertokirjeiden lisäksi kiertävien neuvojien avulla. Neuvojen tehtävänä oli kunkin nuorisoseuran johtokunnan kanssa arvioida seuran jäsentilannetta ja toimintaa sekä antaa ohjeita toiminnan parantamiseksi. HNL:n neuvoina toimivat 1920-luvun alussa mm. Suomen Nuoriso-opistossa opiskelleet ja nuorisoseuratoimintaan syvällisemmin perehtyneet henkilöt, kuten mm. Herman Kalistaja ja Sivi Kovanen. 1920-luvun lopussa HNL:n sihteeri oli palkattu kokoaikaiseksi, joten hänkin suoritti neuvontamatkoja. Kunkin paikallisseuran, jonne neuvoja tuli vierailemaan, tuli järjestää neuvojalle asunto, ruoka sekä kyyti seuraavaan nuorisoseuraan.²²⁰

Yhteensä 1920-luvun aikana HNL:n neuvoja vieraili Tammelan nuorisoseuroissa niiden pöytäkirjojen ja vuosikertomusten mukaan seuraavasti:

Portaan Ns.	8 kertaa
Ns. Nousu	3 kertaa (vuodet 1925-1929)
Ns. Aura	5 kertaa
Ns. Ahjo	6 kertaa

HNL järjesti neuvontakierron alueittain, joten neuvojan vieraillessa Lounais-Hämeessä, hän todennäköisesti tarjoutui käymään kaikissa alueen nuorisoseuroissa. Neuvojan käyntiä ei kuitenkaan välttämättä aina kirjattu pöytäkirjaan, joten vierailukäyntejä on mahdollisesti ollut useamminkin kuin mitä pöytäkirjoista ilmenee.

Tammelan nuorisoseurojen toiminnan aktiivisuuteen ei neuvojan käymisellä tai käymättömyydellä ollut kovin suurta merkitystä. Joitakin uusia ideoita neuvojalta kuitenkin toisinaan omaksuttiin. HNL:n neuvojan vieraillessa Portaan Ns:ssa syksyllä 1922 hän oli sitä mieltä, että seuran toiminta oli liian yksipuolista niinkin laajassa kylässä kuin Porras. Neuvoja kehottikin seuraa perustamaan alaosastoja. Portaan Ns. päätti perustaa opintokerhon, tosin sen toiminta-aika lienee ollut melko lyhyt, sillä vuosikertomuksissa ei ole mitään mainintoja opintokerhosta.²²¹ Neuvojan vierailut olivat

²²⁰ HNL:n kiertokirje nro 95, 9/1929, Ns. Auran arkisto, Tammela.

²²¹ Pöytäkirja HNL:n neuvojan vierailusta Portaan Ns:ssa 25.9.1922, Portaan Ns:n kkp 15.10.1922, Portaan Ns:n vuosikertomus 1922-23, Portaan Ns:n ark., Tammela.

todennäköisesti kuitenkin tärkeitä paikallisseuroille, sillä keskusseuran ohjausta olisi kaivattu enemmän mitä HNL pystyi järjestämään²²².

HNL järjesti usein neuvontakäynnin yhteydessä esitelmätilaisuuksia, jotka olivat avoimia muillekin kuin nuorisoseuran jäsenille. HNL:n alaiset paikallisseurat alkoivat pyytää 1920-luvun kuluessa hyvinkin usein keskusseuraltaan esitelmätoimijoita ja puhujia tilaisuuksiinsa. Koska neuvojien käyntinsä yhteydessä pitämiä esitelmätilaisuuksia oli suhteellisen harvoin, alkoi keskusseura vuonna 1924 koota erityistä esitelmäengasta. Neuvojien tehtäväksi annettiin kerätä tietoa esitelmän pitoon kykenevistä henkilöistä liiton alueella. Esitelmäengasta saatiinkin mukaan 18 henkilöä, näistä maanviljelijä A. Nikula ja opettaja J. Toivonen olivat tammelalaisia ja Etelä-Tammelan Nuorisoseuran jäseniä. Paikallisseurat eivät kuitenkaan jostain syystä hyödyntäneet perustettua esitelmäengasta, esim. vuonna 1925 liiton seuroista vain 6 oli pyytänyt esitelmäengasta puhujaa. Näiden joukossa ei ollut Tammelan nuorisoseuroja.²²³

Kurssitoimintaa

HNL järjesti ensimmäiset nuorisoseuratoiminnan opastuskurssit vuonna 1919. 1920-luvulla keskusseuran tai sen ja SNL:n yhdessä järjestämiä opastuskursseja pidettiin Hämeen alueella vuosina 1921, 1923 ja 1926-1929.²²⁴ Kurssien ohjaajina toimivat tavallisesti mm. keskusseuran sihteeri. Ohjelmaan kuului yleensä luentoja liikuntakasvatuksesta, näyttelemisestä ja lausunnasta, keskusteluja, kertausesitelmää, työohjelmien laatimista sekä leikkejä ja lauluja. Kurseilla järjestettiin myös ns. mallijuhlia erilaisin teemoin, esim. kotiseutujuhlia ja pikkujoulujuhlia.²²⁵

Syksyllä 1921 SNL ja HNL järjestivät kuuden päivän pituiset opastuskurssit Hämeen etelä- ja lounaisosien nuorisoseuroille Forssassa. HNL kehotti kutakin lähialueen nuorisoseuraa lähettämään vähintään yhden edustajan kurseille. Portaans:sta lähetettiin 2 edustajaa, mutta muista seuroista ei pöytäkirjojen ja vuosikertomusten perusteella ketään. Kaikkiaan osallistujia kurssilla oli 18.²²⁶ SNL ei ollut lainkaan tyytyväinen kurssin osanottajamäärään ja Pyrkijässä tätä sekä paikkakuntaa arvosteltiin kovin sanoin:

²²² Esim. Ns. Auran vuosikertomus 1927-28, Ns. Auran ark., Tammela.

²²³ Rajamaa 1926, s. 44.

²²⁴ Äikäs 1981, s. 24-25; Pyrkijän vuosikerrat 1920-1929.

²²⁵ Esim. Pyrkijä 12/1920, s. 4.

²²⁶ HNL:n kiertokirje nro 55, 9/1921, Portaans:ns:n vuosikokouksen pk 9.10.1921, Portaans:ns:n arkisto, Tammela; Rajamaa 1926, s. 38.

*Seutu, jossa kurssit pidettiin, on liike- ja tehdaskeskus ja uudistui vanha kokemus, että sellainen seutu on epäkiitollinen paikka aatteelliselle opiskelulle. Osanotto tuli valitettavan pieneksi ympäristön seurain puolelta ja forssalaiset eivät ”joutaneet” mukaan. Paikkakuntaa leimaa aatteeton kuorisivistys ja ihanteelliset elämäntavat on alas painettu.*²²⁷

Syitä kurssin laimeaan osanottoon voi vain arvailla, mutta ehkä kustannukset ovat osasyynä, kurssit nimittäin eivät olleet ilmaisia ja matkaakin Tammelan perukoilta Forssaan kertyi kymmeniä kilometrejä. Nuorisoseurojen jäsenten keskuudessa ei ehkä ollut intoa lähteä kursseille jos seuralta ei saanut avustusta kustannuksiin. Kurssin ajankohtakaan (25.-30.10.) ei välttämättä ollut sopiva. (Kuitenkin Ns. Aurasta lähetettiin 1920-luvun alussa osallistujia HNL:n leikkikursseille Tampereelle ja seura maksoi osallistujien matkakustannukset, joten varojen puutteesta tuskin ainakaan Ns. Auran jäsenten poissaolo Forssan opastuskursseilta johtui²²⁸.) Vasta 1920-luvun lopulla Tammelasta osallistuttiin nuorisoseurakursseille hieman aktiivisemmin, esim. vuoden 1929 opastuskursseilla oli Teuron Ns. Noususta ja Ns. Ahjosta molemmista yksi jäsen ja Portaan Ns:sta peräti kolme jäsentä²²⁹.

HNL tarjosi leikkikursseja ja näytelmäohjaajakursseja paikallisseurojen järjestettäväksi siten, että kouluttajat tulisivat keskusseurasta, mutta muutoin paikallisseura huolehtisi (kurssilaisten osallistumismaksuja vastaan) kurssin paikasta, majoituksesta ja ruuasta. Ns. Aura olisi ottanut järjestettäväkseen HNL:n leikkikurssit kesällä 1923, mutta koska ohjaajaa ei keskusseura saanut mistään, jäi kurssi pitämättä²³⁰. HNL:n leikki- ja urheilukurssit Aura sai kuitenkin järjestettäväkseen uudelleen Mustialassa kesällä 1925. Kursseilla oli yhteensä 100 osallistujaa. Tammelan nuorisoseuroista osallistujia oli ainakin Teurolta ja Portaasta.²³¹

Etelä-Pohjanmaan nuorisoseuroissa jo varhain aloitettua iltakurssitoimintaa ryhdyttiin kokeilemaan Hämeen alueen nuorisoseuroissa vasta 1920-luvun lopulla. Vuonna 1929 HNL lupasi järjestää iltakurssin kaikkiin seuroihin, jotka niitä pyytävät. Iltakurssien pitäjälle oli nuorisoseuran varattava asunto ja ruokailupaikka. HNL:n iltakurssit pidettiin Teurolla talvella 1929 keskusseuran neuvojan

²²⁷ Pyrkijä 11/1921, s. 13.

²²⁸ Ns. Auran jkpk 3.4.1920, kpkp 10.5.1921, Ns. Auran ark., Tammela.

²²⁹ Teuron Ns. Nousun vuosikertomus 1928-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Ahjon kpkp 2.12.1928, Ns. Ahjon ark., LHMA; Portaan Ns:n jkpk 18.11.1928, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²³⁰ Ns. Auran jkpk 19.12.1923, Ns. Auran ark., Tammela.

²³¹ Ns. Auran vuosikertomus 1924-1925, Ns. Auran ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun jkpk 18.6.1925, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Portaan Ns:n kpkp 1.3.1925, Portaan Ns:n ark., Tammela.

Sivi Kovasen toimesta.²³²

HNL ylläpiti 1920-luvulla kaikkiaan kahdeksaa kiertokirjastoa, joissa oli sekä tieto- että kaunokirjallisuutta sekä tietenkin nuorisoseura-aatteeseen liittyviä kirjoja. Nuorisoseurat saivat lainata keskusseuralta näitä kirjastoja itselleen. Kiertokirjaston hoitajana toimi vuonna 1929 Ns. Aurasta Alma Laiho.²³³ HNL:n kiertokirjasto oli luettavana Tammelan nuorisoseuroista ainakin Teuron Ns. Nousulla toimintavuosina 1925-1926, 1926-1927 ja 1928-1929²³⁴.

Paikallisseurojen oikeudet ja velvollisuudet suhteessa keskusseuraan

SNL oli aikoinaan määritellyt nuorisoseuraliikkeessä toimintavuoden alkavaksi lokakuussa ja päättyväksi seuraavan vuoden syyskuun loppuun. Tätä sykliä noudattivat myös kaikki HNL:n alaiset seurat 1920-luvulla. HNL:n sääntöjen mukaan paikallisseurojen tuli pitää syyskuun aikana vuosikokouksensa, jossa oli valittava virkailijat seuraavalle toimintavuodelle sekä laadittava seuralle työsuunnitelma. Koska sekä SNL että HNL halusivat pitää tarkkoja tilastoja nuorisoseuratoiminnan tilasta maassa, ja ne vaativat paikallisseuroja lähettämään vuosittain lokakuun aikana vuosikertomuksensa keskusseuralle. Tätä varten nuorisoseuran tuli täyttää vuosikertomuskaavake, jossa seuran toiminnasta ja taloudesta piti tehdä selkoa hyvinkin yksityiskohtaisesti. Kiertokirjeissään HNL usein moitti seurojen puheenjohtajia siitä, että monet näistä olivat laiminlyöneet velvollisuutensa lähettää keskusseuralle tiedot johtamansa seuran toiminnasta.²³⁵ Tammelan nuorisoseuroissa vuosikokoukset pidettiin ajallaan ja vuosikertomuskaavakkeetkin täytettiin, mutta työohjelmien laatiminen oli harvinaisempaa.

Paikallisseurat joutuivat maksamaan jäsenmaksua HNL:lle varojensa ja maksukykyensä mukaisesti, esim. toimintavuonna 1925-1926 maksu oli Ns. Auralta 300 mk ja Portaan Ns.:lta, Ns. Ahjolta ja Teuron Ns. Nousulta 200 mk. 1920-luvun lopulla esim. vuonna 1929 Ns. Auran jäsenmaksu oli 500mk, kuten kuuden muunkin HNL:n paikallisseuran. 9 paikallisseuraa maksoi jäsenmaksua 400 mk, Portaan Ns. oli yksi näistä.²³⁶ Aivan köyhimpien nuorisoseurojen joukossa eivät tammelalaiset nuorisoseurat siis 1920-luvulla olleet.

²³² HNL:n työsuunnitelma 1929-30, Teuron Ns. Nousun vuosikertomus 1928-29, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

²³³ Rajamaa 1926, s. 52; HNL:n kiertokirje nro 91, 4/1929, Ns. Auran ark., Tammela.

²³⁴ Teuron Ns. Nousun jkpk 19.10.1925, jkpk 10.10.1927 ja vuosikertomus 1928-29, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

²³⁵ HNL:n säännöt, HNL:n kiertokirjeet nro 50, 9/1920 ja nro 95, 9/1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²³⁶ HNL:n kiertokirjeet nro 79 ja nro 97, 12/1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

HNL kaipasi jäsenmaksujen lisäksi myös muuta taloudellista tukea paikallisseuroilta. Esim. vuonna 1921 paikallisseuroja pyydettiin lähettämään keskusseuralle 300 mk neuvontarahaston hyväksi. Varojen hankkimiseksi HNL kehotti nuorisoseuroja järjestämään esim. iltamat.²³⁷ Tammelan nuorisoseuroista Ns. Ahjo ja Ns. Aura noudattivat keskusseuran neuvoa ja järjestivät iltamat. Vuonna 1925 HNL:ssa suunniteltiin liiton sihteerin toimen vakinaistamista, ja tähän liittyen nuorisoseuroilta tiedusteltiin, voisivatko nämä maksaa liitolle ”lisäveroa”. Nuorisoseurojen luvattiin hyötyvän tästä siten, että vakinainen sihteeri toimisi seuroissa kiertävänä neuvojana.²³⁸ Muut Tammelan nuorisoseurat eivät pöytäkirjoissaan asiaa kommentoineet, mutta Ns. Ahjo päätti, ettei se maksa mitään ylimääräistä keskusseuralle²³⁹.

Jokainen paikallisseura oli oikeutettu lähettämään HNL:n vuosikokoukseen yhden edustajan jokaista alkavaa 20 jäsentä kohti²⁴⁰. Teuron Ns. Nousu lähetti vuosikokoukseen edustajat ainakin vuosina 1926 ja 1928. Kokoukseen lähtijöille maksettiin 50 mk matka-avustusta. Kokouksessa ollut edustaja kertoi myöhemmin nuorisoseuran kuukausikokouksessa HNL:n vuosikokouksessa käsitellyistä asioista, joten nuorisoseuran rivijäsenetkin lienevät saaneen jonkinlaisen käsityksen keskusseuran roolista paikallisseurojen toimintaa ohjaavana elimenä.²⁴¹ Ns. Aurakin myönsi HNL:n vuosikokoukseen lähtijöille matka-avustusta, mutta silti ei aivan joka vuosi edustajaa saatu lähtemään, melko useasti kuitenkin. Porras lähetti edustajat vuosikokoukseen vuosina 1922, 1925 ja 1929 ja myönsi myös lähtijöille matka-avustukset.²⁴²

Ns. Ahjo on siis ainoa, josta ainakaan pöytäkirjojen mukaan ei 1920-luvulla lähetetty edustajia keskusseuran vuosikokouksiin (vuonna 1925 Tammelassa pidettyä vuosikokousta lukuun ottamatta). Syynä ehkä oli innostuneiden edustajien puute - johtuen mahdollisesti nuorisoseuran haluttomuudesta maksaa matka-avustuksia. Talvella 1925 HNL:n vuosikokous pidettiin Tammelan Mustialassa ja Ns. Aura vastasi järjestelyistä. Ohjelmassa oli itse kokouksen lisäksi jumalanpalvelus Tammelan kirkossa, tutustuminen maatalousmuseoon sekä illanvietto. Kokouksessa oli edustus 14:sta HNL:n paikallisseurasta (yht. 32 henkilöä), lähiseuroista vuosikokoukseen osallistuivat Ns. Ahjo sekä Portaan Ns.²⁴³ SNL:n vuosikokouksiin Tammelan nuorisoseuroista osallistuttiin joskus,

²³⁷ HNL:n kiertokirje nro 52, 2/1921, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²³⁸ HNL:n kiertokirje nro 73, 2/1925, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²³⁹ Ns. Ahjon kkpk 25.3.1925, Ns. Ahjon ark., LHMA.

²⁴⁰ HNL:n säännöt 7 §, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁴¹ Teuron Ns. Nousun jkpk 22.3.1926 ja vuosikertomus 1928-29, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

²⁴² Ns. Auran jkpk 2.6.1923, Ns. Auran ark., Tammela; Portaan Ns:n vuosikokouksen pk 22.1.1922 ja jkpk 16.12.1928, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁴³ Pöytäkirja HNL:n vuosikokouksesta 6.1.1925 ja Portaan Ns:n kkpk 7.12.1924, Portaan Ns:n arkisto, Tammela; Ns. Ahjon kkpk 4.12.1924, Ns. Ahjon ark., LHMA.

esim. Ns. Aurasta vuonna 1926 ja Portaan Ns:sta vuosina 1923 ja 1924²⁴⁴.

HNL:n kesäjuhlilla paikallisseurat pääsivät näyttämään erilaisissa kilpailuissa taitojaan. Kesäjuhlia sai kukin paikallisseurat halutessaan anoa HNL:lta pidettäväkseen. Kesäjuhlien tuotosta järjestävä seura sai puolet ja puolet piti tilittää keskusseuralle.²⁴⁵ Kesällä 1926 HNL:n kesäjuhlat järjestettiin Lounais-Hämeessä Etelä-Tammelan Nuorisoseuran toimesta. Näissä kesäjuhlissa esiintyi Ns. Auran kansantanssiryhmä. Muiden Tammelan nuorisoseurojen osallistumista ei ainakaan niiden pöytäkirjoissa mainita.²⁴⁶ Muutoinkaan 1920-luvun aikana ei tutkimistani Tammelan nuorisoseuroista kovinkaan aktiivisesti osallistuttu HNL:n kesäjuhlille saatika järjestetty niitä. Juhlien järjestämisestä saatettiin pienissä nuorisoseuroissa yleensäkin pidättäytyä yksinkertaisesti sen vuoksi, että oli pulaa aktiivisista jäsenistä, jotka olisivat ottaneet tilaisuuksien järjestelyt vastuulleen.

SNL ylläpiti Mikkelissä Suomen Nuoriso-opistoa (SNO). Opiskelijaksi pääsivät vähintään 16-vuotiaat tytöt ja 17-vuotiaat pojat, jotka olivat käyneet kansanopiston, maamieskoulun, kaupakoulun, alakansakouluseminaarin tai hankkineet tarpeeksi vastaavia tietoja muutoin nuorisoseuratoiminnassa. Kansanopistoja HNL:n alueella oli kaksi, Sääksmäellä ja Orivedellä.²⁴⁷ Suomen Nuoriso-opistolla oli kannatusyhdistys, jonka jäseneksi paikallisseurat kehoitettiin liittymään 50 mk:n vuosimaksulla. Teuron Ns. Nousu ja Portaan Ns. liittyivät kannatusyhdistykseen vuonna 1925. Ainakin syksyllä 1928 Teuron Ns. Nousussa tämä Suomen Nuoriso-opiston kannatusmaksu suoritettiin käytännössä keräämällä jäseniltä 1mk:n ”vero”.²⁴⁸

1920-luvun aikana SNO:ssa opiskeli Tammelan nuorisoseuroista vain yksi henkilö, Anna-Stiina Norri Ns. Aurasta. Toimintavuonna 1925-1926. Norri sai HNL:lta 1500mk:n ja omalta seuraltaan 500 mk:n stipendin opiskeluaan varten. Stipendien velvoittamana hänen piti sitoutua kahden seuraavan vuoden ajan työskentelemään HNL:n neuvojana. Ns. Aura olisi mielellään lähettänyt muinakin vuosina jäseniään SNO:oon tai kansanopistoon ja myöntänyt heille 1000 mk:n stipendin, mutta halukkaita lähtijöitä ei ollut.²⁴⁹

²⁴⁴ Ns. Auran jkpk 7.3.1926, Ns. Auran ark., Tammela; Portaan Ns:n kpk 3.6. 1923 ja kpk 4.5.1924, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁴⁵ Johansson 1999, s. 85; HNL:n säännöt, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁴⁶ HNL:n kiertokirje nro 79, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomus 1926-27, Ns. Auran ark., Tammela.

²⁴⁷ HNL:n kiertokirje nro 95, 9/1929, Ns. Auran ark., Tammela.

²⁴⁸ Teuron Ns. Nousun jkpk 8.12.1925 ja kpk 17.10.1928, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Portaan Ns:n jkpk 8.11.1925, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁴⁹ Ns. Auran vuosikertomukset 1925-26 ja 1928-29, Norrin sitoumus 7.9.1925, Ns. Auran ark., Tammela.

SNO:n järjesti vuonna 1927 toimintansa rahoittamiseksi arpajaiset ja kehotti paikallisseuroja huolehtimaan arpojen myynnistä. Jokaisen nuorisoseuran tuli myydä 400 arpaa. SNO ehdotti arpoja myytäväksi ikään kuin iltamien pääsylippuina tai yksinkertaisesti kodista kotiin kiertäen. Ilmeisesti SNO:ssa tiedettiin monien paikallisseurojen heikko taloustilanne, sillä arpajaisista kertovassa kiertokirjeessä seuroja valistettiin: ” *Seuran omat arpajaiset ja oma taloudellinen tila ei saa olla esteenä. Yhteinen urakka on ensin täytettävä.*” SNO neuvoi nuorisoseuroja pitämään arpajaisillat ja lähetti niitä varten ohjelmavihkosenkin, jottei nuorisoseurojen olisi tarvinnut itse kehittää iltamaohjelmaa.²⁵⁰ Arpajaisiin osallistuivat ainakin Teuron Ns. Nousu ja Ns. Aura. Kaikki HNL:n paikallisseurat eivät kuitenkaan ottaneet osaa arpajaisillatalkoisiin, esim. Portaan Ns. lähetti arvat takaisin SNO:lle²⁵¹.

Pyrkijä – nuorisoseuraliikkeen äänenkannattaja

Nuorisoseuraliikkeen oma lehti, Pyrkijä, alkoi ilmestyä vuonna 1890. Vuoteen 1917 asti se ilmestyi Laihialla Santeri Alkion toimittamana. Lähes koko tämän ajan Alkio myös omisti Pyrkijän ja vastasi siis itse sen kustannuksista. Vuoden 1918 vaiheilla lehteä alettiin toimittaa Helsingissä Edistysseurojen Kustannus Oy:n kustantamana.²⁵² 1920-luvulla Pyrkijä ilmestyi 12 kertaa vuodessa, ja sivumäärä lehteä kohden oli n. 30. Tilaushinta 1920-luvun alkuvuosina oli 15 mk vuosikerralta, myöhemmin 20 mk. Pyrkijää toimittivat mm. Aukusti Ripsaluoma, Martti Alpiranta ja Santeri Alkio.

Pyrkijä oli suhteellisen monipuolinen lehti. Se sisälsi uutisia uusien paikallisseurojen perustamisesta, kuvauksia pidetyiltä nuorisoseurakursseilta, juttuja pyöreitä vuosia täyttävistä paikallisseuroista ja nuorisoseuraliikkeessä vaikuttaneista tärkeinä pidetyistä henkilöistä näiden merkkipäivinä, muistokirjoituksia kuolleista, erilaisia ohjeita nuorisoseuratyöhön liittyen, mm. ehdotuksia keskustelukysymyksiksi nuorisoseuroille, runoja, sananlaskuja, arvoituksia, monenlaisia opettavaisia ja moraalisia kertomuksia (esim. raittiuteen ja siveellisyyteen liittyen) sekä myös kantaa ottavia yhteiskunnallisia kirjoituksia. Uskonnollisia kirjoituksia Pyrkijässä oli lähinnä vain joulukuun numeroissa. Myös lukijoilta pyydettiin apua lehden tekemisessä; heitä pyydettiin lähettämään toimitukseen erilaisia sananlaskuja, arvoituksia ja leikkiohjeita.

²⁵⁰ SNO:n kirjelmä nuorisoseuroille helmikuussa 1927, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁵¹ Portaan Ns:n kkp 6.2.1927, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁵² Numminen 1961, s. 231, 240.

SNL ja HNL kantoivat jatkuvasti huolta siitä, että Pyrkijää tilattaisiin jokaiseen nuorisoseuraan, ja mahdollisuuksien mukaan jopa jokaiselle nuorisoseuran jäsenelle. SNL myös lähetti kirjeen niihin seuroihin, joihin Pyrkijää ei tilattu ja kannusti tilaamiseen selostamalla, miten paljon hyötyä lehdestä olisi seuralle²⁵³. Ainakaan Ns. Ahjoon eivät SNL:n ”mainoskirjelmät” tehonneet, nimittäin Ns. Ahjoon nuorisoseuraliikkeen äänenkannattajaa ei pöytäkirjojen mukaan tilattu ennen vuotta 1929, jolloin alettiin tilata yhtä numeroa²⁵⁴. Aktiivisuus Pyrkijän tilaamisessa vaihteli siis kovasti Tammelan nuorisoseuroissa, keskimäärin tilauksia oli 1920-luvun aikana yhtä vuotta kohti seuraavasti:

Portaan Ns.	5,7
Ns. Nousu	3,2
Ns. Aura	10,2
SNL:n jäsen seurassa keskimäärin	7,3

Vuonna 1925 HNL:n alueen 73 nuorisoseurasta peräti 53:een ei tilattu Pyrkijää, joten tähän suhteutettuna Tammelan nuorisoseurat vaikuttavat olleen aktiivisia lehden tilaajia²⁵⁵. Nuorisoseurat saattoivat kannustaa jäseniään tilaamaan Pyrkijää maksamalla osan lehden tilaushinnasta. Ns. Aurassa Pyrkijää tilattiin innokkaimmin, pöytäkirjoista tosin ei löydy mainintaa siitä, maksoiko seura jonkin osan tilaushinnasta. Portaan Ns:n alkaessa maksaa vuonna 1929 lehden tilaushinnasta puolet, nousi tilausten määrä seurassa 2:sta peräti 17:sta²⁵⁶. Samoin tapahtui Teuron Ns. Nousussa 1920-luvun lopulla kun nuorisoseura lupasi maksaa ¼ tilaushinnasta. Entisen yhden numeron sijasta Pyrkijä tuli vuonna 1929 13:lle Ns. Nousun jäsenelle.²⁵⁷

5.2 Nuorisoseuraliikkeen ideologian ja aatteen toteutuminen Tammelan nuorisoseuroissa

Nuorisoseuraliikkeen pääideologi ja johtohahmo oli 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun kahtena ensimmäisenä vuosikymmenenä Santeri Alkio. Hänen julkaisunsa ”Kansannuorison sivistystarve ja nuorisoseuraliike” vuonna 1897 ja ”Nuorisoseurakirja” vuonna 1905 sekä Pyrkijä-lehti vaikuttivat vahvasti paikallisseurojen toimintaan ja muovasivat nuorisoseuraliikkeen piirissä vallinneen

²⁵³ SNL:n kirje Teuron Ns. Nousulle 29.4.1926, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

²⁵⁴ Ns. Ahjon kkp 2.12.1928, Ns. Ahjon ark., LHMA.

²⁵⁵ Pyrkijä 4/1926, s. 10.

²⁵⁶ Portaan Ns:n jkpk 16.12.1928 ja vuosikertomus 1928-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁵⁷ Teuron Ns. Nousun kkp 18.1.1929 ja vuosikertomus 1928-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

ideologian ja toimintaohjelman. Alkio toimi Etelä-Pohjanmaan Nuorisoseuran esimiehenä, mutta vuodesta 1917 lähtien politiikka vei pääosan hänen ajastaan ja nuorisoseuratyö jäi taka-alalle.²⁵⁸

Alkion hahmottelemissa nuorisoseuraliikkeen arvoissa ja ideologiassa keskeisiä piirteitä olivat isänmaallisuus, kristillis- siveellinen elämäntapa, sivistyminen, puolueettomuus, säätyrajoituksen poistaminen, raittiushenkisyys ja kasvattavat henkiset harrastukset²⁵⁹. SNL:ssa Alkion jälkeen vaikuttaneet Aukusti Ripsaluoma ja M. E. Mäki jatkoivat Alkion hahmotteleman ideologian jalostamista käytännön nuorisoseuratyöhön kirjoittamassaan Nuorisoseuratyön oppaassa. Nuorisoseuraliikkeen ideologisia suuntaviivoja vedettiin säännöllisesti SNL:n vuosikokouksissa, joissa keskusteltiin lukuisista nuorisoseuroja koskettavista aatteellisista ja moraalisisista kysymyksistä, kuten esim. nuorisoseurojen jäsenten siveellisyydestä, raittiudesta, kaikkien yhteiskunnan sosiaalisten kerrostumien saamisesta mukaan nuorisoseuratyöhön ja nuorisoseuraliikkeen yhteiskunnallisesta asemasta ja suhteesta politiikkaan²⁶⁰.

Nuorisoseuraliikkeen isälle, Santeri Alkiolle itsekasvatus keskeisenä ideologisena ajatuksena kytki yhteen raittiuden, sivistyspyrkimykset ja sukupuolimoraalin. Itsereflektiivisen mielenlaadun luominen liittyi läheisesti useiden muidenkin vuosisadan alun kansanliikkeiden aatemaailmaan. Hannu Ruonavaara toteaa osuvasti artikkelissaan ”Vanhat yhteiskunnalliset liikkeet moraalisaatteen projekteina”, että itsekasvatuksen tarkoituksena ei ollut vain ulkoisen käyttäytymisen muuttaminen vaan enemmänkin yksilön persoonallisen aktiivisuuden sekä tiedon ja sivistyksen janon herättäminen. Kuten raittiusehdon ideologiakin, nuorisoseuraliikkeen aatteellinen ohjelma edusti moraalisaatteen, kokonaisvaltaista yritystä muuttaa ihmisen käsitystä itsestään ja elämästään.²⁶¹

Suomen Nuorison Liiton nuorisoseuran mallisäännöissä määriteltiin nuorisoseuran tarkoitukseksi; ”*herättää ja vireillä pitää nuorisossa isänmaallisen hengen elähtyttämää ja kristillissiveellisen elämänkatsomuksen kanssa sopusointuista harrastusta kansalaissivistykseen ja itsekasvatukseen.*” Tarkoituksen saavuttamiseksi nuorisoseurojen tuli mallisääntöjen mukaan toimeenpanna keskustelukokouksia, luento- ja opiskelutilaisuuksia sekä jalostavia juhlia ja iltamia, perustaa alaosastoja ja asettaa toimikuntia erilaisia tehtäviä varten, levittää seuran tarkoitusta edistävää kirjallisuutta, herättää yhteiskuntataloudellista harrastusta, toimia laulun ja soiton ym. taiteiden sekä

²⁵⁸ Numminen 1961, s. 208.

²⁵⁹ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 74; Rajamaa 1926, s. 133; Numminen s. 214-224.

²⁶⁰ Pyrkijän vuosikerrat 1920-1929.

²⁶¹ Ruonavaara 1998, s. 52.

urheilun edistämiseksi ja työskennellä muillakin tavoin sivistyksen ja valistuksen levittämiseksi.²⁶² Nuorisoseuratyön oppaan mukaan paikallisseurojen sääntöjen ei tarvinnut täysin vastata SNL:n tai keskusseuran mallisääntöjä, riitti kun säännöt olivat sopusoinnussa nuorisoseuratarkoitusten kanssa²⁶³. Kaikki Tammelan nuorisoseurat olivat kuitenkin hyväksyneet HNL:n mallisäännöt sellaisenaan ja yrittivät myös toteuttaa niitä mahdollisuuksiensa ja resurssiensa mukaan.

Nuorisoseuratyön oppaassa korostettiin, että nuorisoseurojen tuli pysyä erillään kaikesta puoluetoiminnasta²⁶⁴. Nuorisoseuraliikkeen johtohahmo Alkio oli sitä mieltä, että poliittiset puolueet eivät edes tarvinneet omia nuorisojärjestöjä, sillä niillä oli hänen mielestään vain turmiollinen vaikutus nuorisoon. Alkion mukaan puoluenorisoseurat olivat syntyneet kasvattamaan valtiollisille puolueille määrättyihin kaavoihin valettuja jäseniä, nuorisoseurat taas auttamaan nuorisoa kasvattamaan itsessään omintakeista arvostelukykyä.²⁶⁵ HNL:kin yritti valvoa, että nuorisoseuratyö keskusseuran alueella oli puolueetonta ja neuvoi nuorisoseurojen johtohenkilöitä esiintymään kaikissa tilanteissa niin, ettei loukata minkään valtiollisen katsantokannan edustajia²⁶⁶.

Puolueettomuusvaatimuksestaan huolimatta Alkio kuitenkin korosti yhteiskunnallista kasvatusta nuorisoseuroissa. Hänen mielestään nuorison tietomäärää yhteiskunnallisista asioista oli kartutettava esitelmien, kotiopintojen ja keskustelutilaisuuksien avulla, joissa selvitettäisiin esim. yhteiskunnallisen köyhyyden syitä.²⁶⁷ Säätyrajojen poistamista pidettiin nuorisoseuraliikkeessä tärkeänä. Nuorisoseuratyön oppaassa säätyrajoitukseen otettiin kantaa seuraavasti:

Jokainen suomalainen, jolla eteenpäin pyrkivä sydän povessa piilee, on Suomen nuorisoseuroihin tervetullut. Nuorisoseuroissa ei saa olla eroa ylhäisen eikä alhaisen, köyhän eikä rikkaan välillä. Yksikään ihminen ei ole kylliksi hyvä, yksikään ei kylliksi taitava, yksikään ei kylliksi viisas, vaan kaikki tarvitsevat tulla paremmiksi, taitavammiksi ja viisaammiksi. Siksi nuorisoseuratoiminta sopii myöskin kaikille ihmisille.²⁶⁸

Kaikki Tammelan nuorisoseurat toimivat puolueettomuuden periaatetta noudattaen. Ehkä tätä periaatetta noudatettiin aivan kirjaimellisestikin, sillä yhteiskunnallisia aiheita sisältävät keskustelut

²⁶² SNL:n nuorisoseuran mallisäännöt vuodelta 1919, 2-3§, kts. liite 2.

²⁶³ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 21.

²⁶⁴ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 161.

²⁶⁵ Numminen 1961, s. 223-224.

²⁶⁶ Rajamaa 1926, s.134.

²⁶⁷ Hästesko 1931, s. 207.

²⁶⁸ Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 9.

tai esitelmät olivat kaikkien seurojen tilaisuuksissa melko harvinaisia. Mitään erityisiä toimenpiteitä säätyrajoituksen poistamiseksi ei Tammelan nuorisoseuroissa 1920-luvun aikana toteutettu, tai ne eivät ainakaan pöytäkirjoista ilmene.

Nuorisoseurojen suhde uskontoon oli noussut esille jo liikkeen alkuaikoina 1800-luvun lopulla, sillä useiden paikallisseurojen ja SNL:n säännöissä mainittiin valistusharrastusten taustavoimana kristillisyys. Monilla nuorisoseuroilla oli kuitenkin erilaisia tapahtumia ja tilaisuuksia sunnuntaisin, ja tämä ehkä saattoi aiheuttaa kitkaa seurakuntien ja nuorisoseurojen välille. Johanssonin mukaan kirkonmiehiä luultavasti huolestutti kilpailuasetelma, sillä saattoihan käydä niin, että nuorisoseuran tilaisuudessa oli enemmän osanottajia kuin kirkossa.²⁶⁹ Vuonna 1919 ja 1928 ilmestyneissä Nuorisoseuratyön oppaissa ei nuorisoseurojen suhteesta kirkkoon tai uskontoon ole mitään mainintoja, joten suhteet nuorisoseuraliikkeen ja kirkon välillä lienevät 1920-luvulla olleen jo suhteellisen neutraalit. Teuron Ns. Nousu vaikuttaa olleen Tammelan nuorisoseuroista ainoa, jolla oli yhteistyötä seurakunnan kanssa. Nuorisoseura sai pitää tilaisuuksiaan Teuron vuonna 1926 valmistuneessa seurakuntatalossa. Vastavuoroisesti nuorisoseuralaiset avustivat seurakuntaa joidenkin juhlien järjestämisessä, osallistuivat mm. seurakuntatalon vihkiäistilaisuuden valmistelussa.²⁷⁰

1920-luvulla alettiin nuorisoseuraliikkeessä korostaa kotiseudun tuntemusta. HNL:kin kehotti usein kiertokirjeissään nuorisoseuroja ottamaan työohjelmaansa kotiseutututkimustyön sekä järjestämään erityisiä kotiseutuillamia, joissa ohjelma olisi kokonaan kotiseutu-aiheista.²⁷¹ Kotiseutututkimustyötä harjoitettiinkin 1920-luvulla ainakin jollakin tasolla kaikissa Tammelan nuorisoseuroissa. Kotiseututoimikunta oli vain Teuron Ns. Nousulla ja Ns. Auralla 1920-luvun loppupuolella. Käytännössä kotiseutututkimustyö oli esim. vanhojen paikannimien keräämistä, vanhanaikaisten tanssien tanssimista, kotiseutuaiheisia esitelmiä sekä sananlaskujen ja arvoitusten keräämistä.²⁷² Portaen Ns:n työohjelmassa toimintakautta 1919-1920 varten suunniteltiin valokuvien ja vapaustaistelua koskevien muistojen keräilyä sekä kotiseutuillan järjestämistä.

Kotiseudun tutkiminen saattoi olla Lounais-Hämeen nuorisoseuroissa hieman korostetummin esillä kuin muissa HNL:n paikallisseuroissa, koska seudulla vaikutti kotiseututyön puolestapuhujana

²⁶⁹ Johansson 1999, s. 92.

²⁷⁰ Teuron kylähistoriapiiri s. 222; Teuron Ns. Nousun kkpk 12.8.1926 ja vuosikertomus 1928-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

²⁷¹ Rajamaa 1926, s. 55.

²⁷² Teuron Ns. Nousun vuosikertomukset 1925-1929, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA; Ns. Auran vuosikertomukset 1928-1930, Ns. Auran ark., Tammela.

Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja museoyhdistys. Yhdistyksen puheenjohtajana oli merkittävä forssalainen kulttuurivaikuttaja ja kotiseutututkimustyöhön urallaan syvällisesti perehtynyt Esko Aaltonen²⁷³, joka vieraili mm. Ns. Ahjon juhlissa pitämässä puheita. Neuvoja ja virikkeitä kotiseututyöhön siis oli Tammelan nuorisoseuroillakin tarvittaessa saatavilla.

Nuorisoseurat lukivat myös raittiuden edistämisen tärkeimpiin tehtäviinsä. Useimmissa Suomen nuorisoseuroissa pidettiin raittiusaiheisia esitelmiä ja puheita, saatettiin lukea raittiuskirjallisuutta ja perustettiinpa joskus erillinen raittiusosastokin.²⁷⁴ Nuorisoseurojen johtohenkilöiltä edellytettiin ehdotonta raittiutta heidän asemansa vuoksi, mutta muidenkin jäsenien oletettiin olevan raittiita jo kieltolainkin takia²⁷⁵. Myös HNL:lla oli kieltolakiin ja raittiuskysymykseen tiukka suhde: alkoholia tai päihtyneitä henkilöitä suvaittu esiintyvän missään nuorisoseurojen tilaisuuksissa. Tästä paikalliseuroja muistutettiin usein, mm. HNL:n kiertokirjeessä nro 70, syyskuussa 1924:

Raittiustilanne on HNL:n neuvojien mukaan huono useitten seurojen alueella, varsinkin Etelä-Hämeessä. Tosin raittiitakin paikkakuntia on. Tämän johdosta liiton johtokunta erikoisesti painostaa, että nuorisoseuraväki on ehdottoman raittiuden kannalla ja kuuluu Kieltolakiliittoon. Tästä periaatteesta ei saa tinkiä. Missä renttuilemista havaitaan, on se armotta kitkettävä pois seurasta, vaikka jäsenistö hupenisi pieneksikin.

HNL kehotti nuorisoseuroja yhteistyöhön paikkakunnan muiden järjestöjen ja yhdistysten kanssa mm. kieltolain valvomisessa. Esim. kiertokirjeessään (nro 54) syyskuussa 1921 HNL kehotti paikkakunnan nuorisoseuroja perustamaan kieltolain noudattamista valvovan renkaan muiden yhdistysten kanssa. Ideana tässä oli se, että jos jonkin järjestön tilaisuudessa joku rikkoi kieltolakia, tuli tämä henkilö ilmoittaa järjestörenkaan puheenjohtajalle, joka puolestaan tiedotti henkilöstä muille järjestöille. Tavoitteena siis oli, että kerran kieltolakia rikkonut henkilö ei päässyt enää paikkakunnan yhdenkään järjestön tilaisuuksiin. Ainakaan Tammelassa ei vielä 1920-luvun alussa ryhdytty näin radikaaleihin toimenpiteisiin kieltolain puolesta.

Myös Tammelan nuorisoseuroissa seistiin raittiusaatteen takana, ja varsinkin vuodesta 1925 lähtien asenteet alkoholin käytön suhteen kovenivat. Tammelan nuorisoseuroista ainakin Ns. Aura liittyi jäseneksi Kieltolakiliiton Tampereen seudun aluejärjestöön tämän HNL:n kehotuksen jälkeen

²⁷³ Esko Aaltonen (1893-1966) oli Forssasta kotoisin ollut kotiseutuaatteesta kiinnostunut historiantutkija ja sosiologi, joka tutki etenkin kansankulttuuria ja kansanomaisen yhteistoiminnan muotoja. Myöhemmin hän toimi mm. Turun yliopiston sosiologian professorina.

²⁷⁴ Hästesko 1931, s. 106.

²⁷⁵ Numminen 1961, s. 221; Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 72.

vuonna 1924. Teuron Ns. Nousu liittyi jäseneksi kyseiseen järjestöön vuonna 1928. Kieltolakiliitolle tuli maksaa vuosittain kannatusmaksua, joka 20-luvulla oli 25-50 mk.²⁷⁶

Ns. Aurassa valittiin 1920-luvun alusta lähtien valvoja raittius- ja siveellisyyssasioille. Valvojina toimivat nuorisoseuran jäseninä olleet opettajat. Vuodesta 1925 lähtien Ns. Auralla oli raittiustoimikunta.²⁷⁷ Myös Portaan Ns:ssa pohdittiin raittiusosaston perustamista keväällä 1925²⁷⁸. Asia ilmeisesti jäi kuitenkin vain suunnittelun asteelle, sillä nuorisoseuran myöhemmissä kokouspöytäkirjoissa tai vuosikertomuksissa ei raittiustoimikunnasta ole mitään mainintoja. HNL myös kannusti nuorisoseuroja järjestämään yhdessä paikkakunnan muiden järjestöjen kanssa raittiusviikkoja ja kieltolakijuhlia²⁷⁹. Ns. Aurassa järjestettiin 1920-luvun puolivälin jälkeen vuosittain raittiusviikolla raittiusjuhla ja joinakin vuosina myös esitelmätilaisuuksia. Esim. vuonna 1927 Ns. Aura järjesti raittiusviikolla kaksi tilaisuutta, joissa yleisöä yhteensä oli 200²⁸⁰.

Portaan Ns:ssa, Ns. Ahjossa ja Ns. Aurassa juopottelu muutamia kertoja häiritsi illanviettoa, ja tämän johdosta Ns. Ahjo ja Ns. Aura päättivät laittaa Forssan Lehteen ilmoituksen, että jos seuran iltamissa tavataan päihtyneessä tilassa olevia henkilöitä, asiasta ilmoitettaisiin heti piirin nimismiehelle. Ahjo päätti myös pyytää poliisi valvomaan järjestystä iltamiin.²⁸¹ Keväällä 1926 Ns. Aura päätti antaa haasteen erälle nuorisoseuran kokousta juopuneessa tilassa häirinneelle²⁸². Häiriön aiheuttajat saattoivat tulla joskus myös seuran omista riveistä, tästä kertoo seuraava ns. Auran seuralehti Tuulahduksen numerossa 4/1923 julkaistu raittiusvalistusaiheinen kirjoitus, jossa myös ajan nuorisoseuraideologian mukaisesti raittius ja isänmaallisuus liitettiin tiiviisti yhteen:

...ikäväällä täytyy todeta, että vain harvat nuorisoseuralaiset toimivat raittiusaatteen puolesta. Eivät ole harvoja ne tapaukset, jolloin itse nuorisoseuralaisetkin esiintyvät juopuneina yleisissä paikoissa, iltamissa ym...Päätäkäämme lujasti olla itse käyttämättä väkijuomia ja näin olla esimerkkinä tovereillemme. Riippuhan isänmaan onni ja menestys sen kansannuorison elinvoimaisuudesta ja kuntoisuudesta...Ja tämä juuri voidaan saavuttaa raittiilla, puhtailta elämäntavoilla. Näin voimme turvata Suomen tulevaisuuden, näin voimme nostattaa maamme ja kansamme kansojen joukkoon.

²⁷⁶ Ns. Auran jkpk 1.4.1924, Ns. Auran ark., Tammela; Teuron Ns. Nousun kpk 27.4.1928, Teuron Ns. Nousun ark., LHMA.

²⁷⁷ Kohonen 2005, s. 19.

²⁷⁸ Portaan Ns:n kpk 5.4.1925, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁷⁹ HNL:n työohjelma 1928-1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁸⁰ Ns. Auran jkpk 25.10.1925 ja vuosikertomus 1926-1927, Ns. Auran ark., Tammela.

²⁸¹ Ns. Ahjon kpk 29.11.1925, Ns. Ahjon ark., LHMA; Ns. Auran jkpk 5.10.1925, Ns. Auran ark., Tammela; Portaan Ns:n iltamapk 25.3.1922, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁸² Ns. Auran jkpk 23.5.1926, Ns. Auran ark., Tammela.

Kysymys tanssista oli nuorisoseuraliikkeelle vaikea. Tanssin vaikutuksesta nuorison siveelliseen elämäntapaan oltiin erimielisiä. Suomen Nuorison Liiton taholta myönnettiin, että niin nuorisoseurojen jäsenet kuin suuri yleisökin halusivat tanssin sisältyvän iltamaohjelmiin. Tunnustettiin myös se tosiasia, että seurojen toimeenpanemiin iltamiin ei saapunut väkeä, ellei ohjelmaan kuulunut tanssiakin. Nuorisoseuran johdossa kuitenkin pelättiin – ilmeisesti aivan aiheellisesti – tanssin pääsevän nuorisoseurojen illanviettojen ohjelmissa hallitsevaan asemaan ja näin seura alettaisiin mieltää pelkäksi ”huvitteluseuraksi”. Nuorisoseuratyön oppaassa tanssimista pidettiin suvaittavana ohjelmallisten iltamien lopussa korkeintaan 1,5 tunnin ajan. Tanssien piti loppua viimeistään klo 24. Tanssien säestyskään ei oppaan mukaan ollut yhdentekevää, tanssit ”remutansseiksi” muuttavaa harmonikkasäestystä piti välttää ja suosia sen sijaan piano- tai viulusäestystä.²⁸³ Syksyllä 1929 HNL kehotti nuorisoseuroja luopumaan pelkkää tanssia sisältävien iltamien pitämisestä. HNL:n mielestä nuorisoseurojen ei olisi myöskään pitänyt luovuttaa tai vuokrata seurataloaan yksityisten perhejuhlien eikä pelkkien tanssi-iltamien pitämiseen²⁸⁴.

Tammelan nuorisoseuroissakin tanssin soveltuvuudesta nuorisoseurojen tilaisuuksiin keskusteltiin. Esim. Portaan Ns:ssa tanssia sisältävien iltamien pitäminen ei miellyttänyt kaikki seuran jäseniä ja asiasta äänestettiin joskus kuukausikokouksissa. Kuitenkin lähes kaikissa Portaan Ns:n järjestämässä 1920-luvulla järjestämässä iltamissa oli lopuksi ohjelmassa tanssia viulun tai haitarin säestyksellä. Yleensä kuitenkin Portaan Ns:n kuukausikokouksissa ei tanssittu, lukuun ottamatta vuotta 1926, jolloin tanssia oli myös kokousten ohjelmassa. Vuonna 1927 Portaan Ns:ssa heräteltiin jälleen keskustelua seuran kokousten ohjelman laadusta ja pohdittiin, sopisivatko tanssin sijaan kokousten ohjelmiin sittenkin paremmin erilaiset seuraleikit. Asian ratkaisu jätettiin kuitenkin seuraavaan kuukausikokoukseen, mutta pöytäkirjojen mukaan siitä ei enää koskaan keskusteltu. Tanssimista kuukausikokouksissakin siis jatkettiin, ainakin satunnaisesti.²⁸⁵ Myös Ns. Ahjon, Teuron Ns. Nousun ja Ns. Auran iltamissa oli tanssia ohjelmassa ja tanssittiinpa joskus myös kuukausikokouksissakin²⁸⁶.

Nuorisoseurat tekivät myös hyväntekeväisyystyötä. Varsinkin 1920-luvun loppupuolella pidettiin usein iltamia, joiden tuotto luovutettiin erilaisiin tarkoituksiin. Iltamia pidettiin Ns. Ahjossa mm. Hykkilän ja Lunkaan sähköyhtymän ja postinkantajan hyväksi ja Ns. Aurassa mm. Inkeri-Liiton

²⁸³ Hästesko 1931, s. 107-108; Ripsaluoma & Mäki 1919, s. 101-102.

²⁸⁴ HNL:n kiertokirje nro 95, 9/1929, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁸⁵ Portaan Ns:n kkp 2.11.1924 ja kkp 6.2.1927, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁸⁶ Ns. Ahjon, Teuron Ns. Nousun ja Ns. Auran pöytäkirjat kuukausikokouksista ja iltamista 1920-1929.

hyväksi.²⁸⁷ Hyväntekeväisyydeksi nuorisoseurapiireissä katsottiin ilmeisesti myös se, kun seuratalo luovutettiin jollekin yhteisölle ilmaiseksi käyttöön²⁸⁸. Erilaiset valtakunnalliset yhdistykset (mm. Tuberkuloosin vastustamisyhdistys ja Suomalaisuuden liitto) lähestyivät usein nuorisoseuroja pyytäen näitä osallistumaan varainhankintaansa myymällä joitain yhdistyksen tuotteita, esim. tarroja, merkkejä tai arpoja. Yleensä Tammelan nuorisoseurat kieltäytyivät tällaisesta varainhankinnasta toisen yhdistyksen hyväksi vedoten omaan huonoon taloustilanteeseensa, mutta joskus linjasta poikettiinkin, esim. Ns. Aura osallistui vuonna 1924 Koteja kodittomille lapsille-yhdistyksen keräykseen merkkejä myymällä.²⁸⁹

HNL kannusti nuorisoseuroja aktiiviseen toimintaan myöntämällä vuosittain hopeisen kunniavasaran kiertopalkintona ”aatteellisesti voimaperäisimmin toimineelle ja keskusjärjestönsä velvollisuudentuntoisimmin suhtautuneelle paikallisiseuralle”²⁹⁰. Tutkimilleni Tammelan nuorisoseuroille ei 1920-luvulla kunniavasaraa myönnetty, joten HNL:n aivan aktiivisempien seurojen joukkoon ne tuskin kuuluivat. Oman seuratoiminnan laatua kohden oltiinkin kriittisiä ainakin muutamissa Tammelan nuorisoseuroissa. Esim. syksyllä 1923 Portaan Ns:n puheenjohtaja mielestä seuran toiminta oli liian pintapuolista huvittelua. Seuran toimintaa olisi hänen mukaansa tullut saada henkisesti syvällisemmäksi ja sille olisi tullut antaa vakavampi aatteellisempi leima.²⁹¹

1920-luvun lopulla Ns. Aurassakin oli ilmeisesti havaittavissa jonkinlaista toiminnan heikkenemistä, sillä seuralehti Tuulahduksessa kirjoitettiin asiasta ja pohdittiin, oliko nuorisoseuratyö kenties jo aikansa elänyt. Nuorisoseuratyön väitettiin juuttuneen paikoilleen, ja sanottiin nuorisoseuroissa tehtävän aina liiaksi samoja asioita. Ratkaisuksi ehdotettiin uusia toimintamuotoja, mm. urheilua ja liikuntakasvatusta. Ehdotettiin myös otettavaksi mallia partioliikkeestä ja suojeluskunnista.²⁹² Nuorisoseuralaisista monet olivat aktiivisesti mukana muissakin järjestöissä, joten ehkä varsinkin nuorisoseuroja toiminnallisempaa ohjelmaa tarjonnut suojeluskunta koettiin todelliseksi uhkaksi nuorisoseuraharrastukselle, toimihan Mustialan suojeluskunta kaiken lisäksi aivan samassa ympäristössä kuin Ns. Aurakin. Voidaan kuitenkin hyvällä syyllä myös pohtia, olisiko perinteinen nuorisoseura-aate sivistyspyrkimyksineen todellakin ollut jo hieman vanhanaikainen ihmisten mielissä 1920-luvun loppua kohden tultaessa.

²⁸⁷ Ns. Ahjon kkpk 9.5.1926 ja 13.3.1927, Ns. Ahjon ark., LHMA; Ns. Auran jkpk 1.10.1923, Ns. Auran ark., Tammela.

²⁸⁸ Esim. Ns. Ahjon kkpk 24.5.1926, Ns. Ahjon ark., LHMA.

²⁸⁹ Ns. Auran jkpk 7.3.1926, jkpk 24.2.1928, Koteja kodittomille lapsille-yhdistyksen kiitoskirje Ns. Auralle 26.1.1925, Ns. Auran ark., Tammela.

²⁹⁰ Pk HNL:n vuosikokouksesta 1922, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁹¹ Portaan Ns:n kkpk 7.10.1923, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁹² Ns. Auran seuralehti Tuulahdus 4/1928, Ns. Auran ark., Tammela

Keskusseuran vuosikertomuskaavakkeissa paikallisseuroilta kysyttiin myös ”vaikeimpia vastuksia” nuorisoseuratyössä. Niitä olivat tammelalaisten nuorisoseurojen mielestä pitkälti samat asiat, joita Matti Rajamaan kirjoittamassa Kertomuksessa Hämeen Nuorisoseurain Liiton 20-vuotisesta toiminnasta 1906-1926 kuvataan Hämeen alueen paikallisseuroja vaivaavina asioina ja epäkohtina: nuorisoseuran johdon täsmällisyyden puute²⁹³, toverihengen puute, eripuraisuus, säätyrajoitus ja johtokuntien liian vähäinen kokoontuminen. Nuorisoseurojen toimintaa haittasivat myös toiset seurat, liian monet harrastukset, talon puute, velkataakka, juopottelu ja matalamielinen elämä.²⁹⁴

Jonkinlaista eripuraisuutta ilmeni ainakin Portaan nuorisoseurassa vuoden 1923 tienoilla, jolloin seuran puheenjohtaja Inkilä piti eräessä illanvietossa puheen, jossa hän ilmaisi mielipahansa seurassa vallinneesta eripuraisuudesta, ja toivoi, että seurassa pyrittäisiin yksimieliseen yhteistoimintaan²⁹⁵. Loppuvuodesta 1923 eräs johtokunnan jäsenistä kieltäytyi tulesta johtokunnan kokouksiin. Syytä ei pöytäkirjoista ilmene, mutta se lienee ollut kuitenkin vähäistä vakavampi, sillä Portaan Ns. valitsi tämän kieltäytyjän tilalle johtokuntaan uuden jäsenen.²⁹⁶

Ns. Ahjon kesäjuhlissa usein esiintynyt Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen aktiivijäsen maisteri Esko Aaltonen tiivistä seurassa 20-vuotisjuhlissa vuonna 1938 pitämässä puheessaan monet Ns. Ahjon toiminnan ongelmien syyt vuosien varrella. Niistä ainakin osa todennäköisesti oli tuttuja myös monelle muullekin maalaispitäjän nuorisoseuralle Suomessa ja ehkä Tammelassakin. Aaltosen mukaan Ns. Ahjon toiminta-alue oli hyvin syrjässä ja siten nuorisoseuratyö oli näkymätöntä, seuralla oli pieni jäsenmäärä, nuoriakin suhteellisen vähän ja kylässä ihmisten harrastukset olivat jakaantuneet useamman seuran ja yhdistyksen kesken. Seuralla ei ollut opillista sivistystä saanutta johtoa, vaan seuran esimiehinä olivat toimineet kylänsä kansanmiehet, jotka eivät olleet voineet ohjata opintokerhoja tai muuta korkeampaa nuorisoseuratoimintaa. Aaltosen mukaan nuorisoseuralla oli kuitenkin ollut merkitystä tapojen jalostajana ja isänmaallisen mielen nostattajana.²⁹⁷

Esko Aaltosen lisäksi myös SNL:n ja HNL:n johto lukivat korkeampaan ja tavoiteltavampaan nuorisoseuratoimintaan ilmeisesti kaiken sivistäväksi katsottavan toiminnan; lukurenkaat, esitelmät,

²⁹³ Tällä tarkoitettiin sitä, etteivät paikallisseurojen puheenjohtajat HNL:n mielestä huolehtineet tarpeeksi hyvin esim. velvollisuudestaan lähettää seuran vuosikertomuksia keskusseuralle tai vastanneet keskusseuran sihteerin lähettämiin tiedusteluihin (Rajamaa 1926, s. 135).

²⁹⁴ Rajamaa 1926, s. 135-137.

²⁹⁵ Pk Portaan Ns:n illanvietosta 1.5.1923, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁹⁶ Portaan Ns:n jkpk 13.1.1924, Portaan Ns:n ark., Tammela.

²⁹⁷ Esko Aaltosen puhe Ns. Ahjon 20-vuotisjuhlissa 1938, Ns. Ahjon ark., LHMA.

kotiopinnot jne., ja ”alempaan toimintaan” taas kaiken kevyemmän huvitteluksi katsottavan, esim. näytelmät, seuraleikit ja tanssin. Mielenkiintoista on se, että juuri tämä ”alempi toiminta” oli sitä, joka houkutteli nuorisoseuran jäseniä kokouksiin ja yleisöä iltamiin. Nuorisoseuraideologiassa sivistysharrastuksilla vaikuttaa kuitenkin olleen niin korkea status, ettei toimintaa ilman niitä tahdottu pitää kunnollisena nuorisoseuratyönä.

Kaikkien Tammelan nuorisoseurojen toiminta vaikuttaa 1920-luvun alussa olleen pienimuotoisempaa ja piristyneen erityisesti vuoden 1925 tienoilla ja hiukan sen jälkeen. Aivan 1920-luvun lopussa toiminta ei kuitenkaan enää ollut aivan yhtä pirteää kuin vuosikymmen puolivälin ”huippuvuosina”. Nuorisoseuraliikkeen kasvatusohjelman ydinasiat, edistysusko, itsekasvatus, säätyrajoituksen poistaminen, kristillissiveellinen elämäntapa ja isänmaallisuus ovat kaikki havaittavissa Tammelan nuorisoseurojen toiminnasta, toiset selvästi, toiset vähemmän selvästi. Liikkeen arvoista varsinkin isänmaallisuus tuli vahvasti esiin mm. lauluissa, runoissa ja seuralehden kertomuksissa sekä myös erilaisissa nuorisoseurojen järjestämässä juhlissa.

Myös muut nuorisoseuraideologian keskeiset asiat näkyivät nuorisoseurojen toiminnassa, ainakin kokouksissa ja iltamissa pidetyissä puheissa ja seuralehdissä kirjoitetuissa teksteissä. Portaan Ns:n tilaisuuksissa pidettyjen puheitten aiheita olivat esim. ”Kansallisuustunteesta”, ”Huliganismista” ja ”Ihmisrodun jalostaminen”. Ns. Auran seuralehti Tuulahduksen kirjoitusten otsikoita olivat mm. ”Synnyinmaamme”, ”Miten ohjaamme elämämme onneen”, ”Ole hyödyllinen”, ”Ajatusten puhtaudesta”, ”Miehen lankeemus eli ihanteen sortuessa” ”Ajatelmia sivistyksestä” ja ”Urheilu omantunnon asiaksi”. Tuulahduksen numerossa 1/1928 erään kirjoituksen otsikko tiivistää nuorisoseuralaiselta odotetun käyttäytymisen; ”Elä aina kodille, kotiseudulle, isänmaalle ja Jumalalle!”

6. Päätelmät

1920-luku oli Tammelassakin monenlaisten yhteiskunnallisten muutosten aikaa. Jo vuonna 1918 oli voimaan astunut vuokratilallisten asemaa parantanut Torpparilaki, ja uusi Kunnallislaki soi kaikille kuntalaisille oikeuden vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon varallisuudesta riippumatta. Vuonna 1923 toteutettiin Forssan asutus- ja tehdaskeskittymän ero Tammelan kunnasta ja Asutuslaki astui voimaan seuraavana vuonna. Kieltolaki oli jo vuodesta 1919 lähtien lyönyt leimansa kylien henkiseen ilmapiiriin ja vaikeuttanut mm. huvitapahtumien järjestämistä. Vuoden 1918

tapahtumatkin olivat vielä ihmisten tuoreessa muistissa. Näiden monien yhteiskunnallisten muutosten aikana yhä useampi kuntalainen alkoi osallistua erilaiseen kansalaistoimintaan paikallisyhteisössään. Osallistumismahdollisuuksia oli melkoisen paljon, sillä Tammelassa toimivat vilkkaasti erilaiset seurat ja järjestöt ja perustettiin myös monia uusiakin yhdistyksiä, näiden joukossa mm. nuorisoseuroja.

Nuorisoseurojen verkosto olikin 1920-luvulla Tammelassa niin tiivis, että todennäköisesti jokaisella yli 16-vuotiaalla tammelalaisella oli periaatteessa mahdollisuus halutessaan osallistua oman tai jonkin lähikylän nuorisoseuratoimintaan. Kuten Hämeessä muuallakin, myös Tammelassa nuorisoseurojen jäsenistön pääosan muodostivat talolliset ja maanomistajat sekä virkamiehistä, käsityöläisistä ja kauppiaista koostunut joukko. Vuokratilallisia sekä työ- ja palvelusväkeä oli jokaisessa neljässä seurassa mukana jonkin verran, mutta kuitenkin voidaan sanoa nuorisoseurojen olleen Tammelassa pääasiassa keskiluokkaisen väen toimintayhteisöjä.

Tutkimani Tammelan nuorisoseurat olivat jäsenmääriltään hyvin tyypillisiä nuorisoseuroja. Ainoastaan Ns. Auraa voidaan kuvata melko suureksi seuraksi. Miehiä ja naisia tutkimissani nuorisoseuroissa oli jäsenenä lähes yhtä paljon, Ns. Auraa lukuun ottamatta, jossa miehiä oli enemmän. Jäseniä nuorisoseuroissa oli hyvin monen ikäisiä. Jäsenten keski-ikä Tammelan nuorisoseuroissa oli suhteellisen korkea, vuonna 1925 keskimäärin 27,1 vuotta. Tavallisesti nuorisoseuran jäsenyys kesti alle viisi vuotta. Nuorisoseuroihin saatettiin kuitenkin kuulua vielä aivan vanhuusiässäkin, ja nuorisoseurojen jäsenten keski-ikää luonnollisesti nostivat monet iäkkäät jäsenet, jotka kuitenkin usein olivat lähinnä kannatusjäseniä. Tammelan nuorisoseurat mitä ilmeisimmin olivat nimistään huolimatta enemmänkin aktiivisessa työiässä olevan väestön toimintayhteisöjä kuin nuorisoiikäisten harrastusryhmiä.

Nuorisoseuratoiminta vaikuttaa olleen suhteellisen samanlaista Portaan Nuorisoseurassa, Ns. Ahjossa sekä Teuron Ns. Nousussa. Ns. Aura erosi näistä paitsi kokonsa puolesta myös toimintansa osalta. Verrattaessa näitä neljää tammelalaista nuorisoseuraa Suomen Nuorison Liiton keskimääräiseen nuorisoseuraan, käy ilmi, että Ns. Auran toiminta oli monessa suhteessa aktiivisempaa kuin keskimääräisen nuorisoseuran Suomessa. Johtokunnan kokouksia, kuukausikokouksia, illanviettoja, juhlia ja iltamia Ns. Aurassa järjestettiin hieman keskimääräistä enemmän. Myöskin alaosastoja, opintotoimintaa, pidettyjä puheita ja esitelmiä sekä esitettyjä näytelmiä Ns. Aurassa oli enemmän kuin keskimäärin nuorisoseuroissa Suomessa.

Ns. Auran aktiivisuudelle voisi olla selityksenä paitsi sen suuri jäsenmäärä, jolloin toimintaa järjestäviä ja osallistuvia jäseniä luonnollisesti riitti monenlaisiin nuorisoseuran eri toimintamuotoihin, myös jäsenten sosiaalinen tausta. Ns. Auran jäsenistössä oli kohtuullisen paljon oppinutta väkeä mukana. Ehkä nuorisoseuraideologia yksinkertaisesti vetosi heihin syvemmin. Portaan Ns., Teuron Ns. Nousu ja Ns. Ahjo eivät olleet toiminnassaan aivan yhtä aktiivisia kuin Ns. Aura, mutta johtokunnan kokouksia ja kuukausikokouksia sekä illanviettoja niissäkin järjestettiin vähän useammin kuin SNL:n jäsen seurassa keskimäärin. Laimeasti toimineiksi ei siis Tammelan nuorisoseuroja voi sanoa.

Johtokuntien rooli toiminnan organisoijana ja kehittäjänä oli nuorisoseuroissa hyvin suuri. Tammelan nuorisoseurojen jäsenistä keskimäärin 17,8% oli 1920-luvun aikana jäsenenä seuransa johtokunnassa. Johtokunnan jäsenyyden kesto oli keskimäärin 3,3 vuotta. Rivijäsenetkin pääsivät osallistumaan nuorisoseuratoiminnan järjestämiseen erilaisissa toimikunnissa, joita jokaisessa neljässä nuorisoseurassa perustettiin erilaisia tapahtumia ja muita aktiviteetteja varten. Yli puolet jäsenistä toimikin jonkin toimikunnan jäsenenä 1920-luvulla tutkimissani Tammelan nuorisoseuroissa Portaan Ns:aa lukuun ottamatta.

Vaikka alempien sosiaaliryhmien edustajia olikin mukana nuorisoseurojen erilaisissa toimikunnissa, oli varsinainen toiminnan järjestäminen ja johtaminen johtokunnissa silti pääosin ylempien sosiaaliryhmien vastuulla. Käsitykseni mukaan vuokratilalliset sekä työ- ja palvelusväki olivat nuorisoseuroissa enemmänkin järjestettävän toiminnan kohteita tapahtumiin ja kokouksiin osallistujien ominaisuudessa kuin toiminnan ns. tarjoajia järjestäjien roolissa. Tämä saattoi johtua yhtä hyvin alempien sosiaaliryhmien tietoisesta omasta halusta pysyä syrjässä nuorisoseurojen johtokunnista, kuin siitä tosiasiallisesta tilanteesta, että heillä todennäköisesti useimmiten oli ylempiä sosiaaliryhmiä huomattavasti vähemmän aikaa käytettävissään vapaa-ajan toimintaan. Toisaalta, monia ylempien sosiaaliryhmien edustajia, kuten esim. opettajia, pidettiin ammattiasemastaan johtuen 1920-luvulla usein järjestöjen ja yhdistysten johtokuntien itseoikeutettuina jäseninä.

Kaikissa neljässä Tammelan nuorisoseurassa kokousten, iltamien ja juhlien ohjelma oli hyvin samantyylistä. Nuorisoseuraliikkeen kasvatusohjelman ydinasiat, edistysusko, itsekasvatus, säätyrajoituksen poistaminen, kristillissiveellinen elämäntapa ja isänmaallisuus ovat kaikki havaittavissa Tammelan nuorisoseurojen toiminnasta, toiset selvästi, toiset vähemmän selvästi. Liikkeen arvoista varsinkin isänmaallisuus tuli vahvasti esiin mm. nuorisoseurojen kokouksissa

esityksissä lauluissa, runoissa ja seuralehden kertomuksissa sekä myös erilaisissa nuorisoseurojen järjestämissä juhlissa. Tanssilla sen sijaan oli iltamien ohjelmassa suurempi merkitys kuin mitä nuorisoseuraliikkeen valtakunnallisessa johdossa ehkä pidettiin suotavana.

Nuorisoseuraliikkeen ideologia ja nuorisoseura-aate toteutuivat siis Tammelan nuorisoseurojen toiminnassa kyllä mentaalisisellä tasolla oikein hyvin, kaikkia liikkeen peruspilareita ja ydinasioita pidettiin tärkeinä. Käytännössä kuitenkin jotkin nuorisoseuraliikkeen hyvin keskeisinä pidetyt asiat, kuten opintotoiminta ja erilaiset alaosastot olivat Tammelassa melkoisen alkeellisessa vaiheessa vielä 1920-luvulla. Syynä tilanteeseen on helppo pitää johtajien puutetta, mutta eräs oleellinen selitys voisi käsitykseni mukaan olla myös nuorisoseurojen jäsenissä itsessään.

Voidaankin pohtia sitä, oliko uudella ns. rivijäsenellä samat motiivit liittyä nuorisoseuraan kuin mitä nuorisoseuraliikkeen johdossa (eli SNL:ssa ja HNL:ssa) ehkä kuviteltiin uusilla jäsenillä olevan. Liittyivätkö uudet jäsenet paikallisseuran jäseniksi siis sivistääkseen itseään ja kohotakseen paremmiksi kansalaisiksi vai ehkä sittenkin aivan jostain muista syistä? Käsitykseni mukaan moni uusi jäsen lienee lähtenyt toimintaan mukaan puhtaasta uteliaisuudesta ystävien, naapureiden tai sukulaisten houkuttelemana. Useat todennäköisesti liittyivät nuorisoseuraan myös päästäkseen osallisiksi kylällä järjestettävistä harvoista huvituksista, kuten illanvietoista ja iltamista. En siis usko kovinkaan monella uudella nuorisoseuran jäsenellä olleen liittymisensä päämotiivina valistuksen ja sivistyksen saaminen seurassa. Niinpä sivistäviä toimintamuotoja ei ehkä osattu tai haluttukaan kaivata myöhempinäkin jäsenyysvuosina.

Konkreettinen tekeminen vetosi niin nuorisoseurojen jäseniin kuin nuorisoseuratoimintaan vain yleisönä osallistuviin ihmisiin. Tästä kertoo se, että iltamat tansseineen ja kesäjuhlat urheilukilpailuineen olivat nuorisoseurojen tapahtumista suosituimpia yleisömääriltään ja seurojen ns. sisäisestä toiminnasta jäseniä kiinnosti erityisesti näytelmätoiminta sekä käsityökerhot. Jonkinlainen paradoksi vaikuttaa olleen se, että juurikin tämä toiminta, joka jäseniä ja yleisöä veti seuroihin, oli nuorisoseuraliikkeen virallisen kannan mukaan vain toissijaista ja osin jopa välttävää toimintaa. Tosiasia kuitenkin oli, että nuorisoseuran oli järjestettävä vuodessa useita iltamia tansseineen, mikäli se halusi turvata tai kasvattaa talouttaan.

Ohjeita ja tukea SNL:lta ja HNL:lta nuorisoseurat saivat todella paljon, niin kirjeitten muodossakin kuin kiertävien neuvojienkin välityksellä. Kaikkien neljän Tammelan nuorisoseuran pöytäkirjoista tulee kuitenkin ilmi, että niiden jonkinasteisena ongelmana koko 1920-luvun ajan oli aktiivisten

erilaisten toimintamuotojen järjestämisestä kiinnostuneiden jäsenten puute. Toisaalta, Suomen Nuorison Liiton ohjeet siitä, millaista nuorisoseuratoiminnan tuli olla, saatettiin nuorisoseuroissa yleisestikin käsittää vain suositukseksi siitä, millaisia mahdollisia erilaisia toimintamuotoja seuralla voisi olla. Nuorisoseuratyön oppaan mukaista toimintaa täydessä laajuudessaan ei keskiverto runsaan 50 jäsenen nuorisoseura ehkä kovin helposti pystynyt missään päin Suomea toteuttamaan.

Kaikkien Tammelan nuorisoseurojen toiminta vaikuttaa 1920-luvun alussa olleen pienimuotoisempaa ja piristyneen erityisesti vuoden 1925 tienoilla ja hiukan sen jälkeen. Aivan 1920-luvun lopussa toiminta ei kuitenkaan enää ollut aivan yhtä pirteää kuin vuosikymmen puolivälissä. Tämä saattoi mahdollisesti johtua mm. suojeluskuntatoiminnan kasvaneesta suosiosta paikkakunnalla. Jonkinasteista kilpailua aktiivisista jäsenistä nuorisoseuroilla todennäköisesti oli suojeluskunnan lisäksi myös muidenkin järjestöjen kanssa.

Tammelan nuorisoseurat tekivät kuitenkin myös yhteistyötä paikkakunnan muiden järjestöjen kanssa. Tavallisin yhteistyön muoto lienee ollut tapahtumien järjestäminen toisen järjestön seuratalolla. Paikkakunnan muiden yhdistysten ja nuorisoseurojen toiminnassa oli paljon yhteisiä piirteitä. Esimerkiksi suojeluskunnan ja nuorisoseurojen illanviettojen tavoitteet olivat hyvin samanlaisia. Tarkoituksena molemmilla järjestöillä oli mm. kerätä varoja toimintaansa varten, tehdä valistustyötä jäsentensä suojeluskunta- tai nuorisoseura-aatteen vahvistamiseksi sekä propagandaa ulkopuolisille jäseneksi liittymisen puolesta.

Vaikka Tammelan nuorisoseuroissa ei sivistyskasvatus suurta roolia näytellytkään, oli kaikella muulla nuorisoseuran puitteissa tapahtuneella toiminnalla nähdäkseni silti paljon merkitystä kylien väelle. Tarjosivathan nuorisoseurat niin nuorisolle kuin vanhemmallekin väelle sellaisia harrastus- ja toimintamahdollisuuksia sekä tilaisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen, joita kylillä ei ilman nuorisoseuraa välttämättä olisi ollut. Käsitykseni mukaan Tammelan nuorisoseuroilla lienee ollutkin hyvin merkittävä asema paikallisyhteisössään. Tietynlaista valtaakin niille kertyi seuratalon omistamisen myötä, tämä näkyi hyvin esim. Portaassa, missä mm. kunta neuvotteli nuorisoseuran kanssa seuratalon osittaisesta vuokraamisesta koulun käyttöön. Useat Tammelan nuorisoseurojen ulkopuolisetkin ihmiset osallistuivat seurojen toimintaan esim. iltamien yleisönä tai talkoisiin osallistumalla. Nuorisoseurat epäilemättä tällä tavoin loivat kylissä tietynlaista omaleimaista paikalliskulttuuria ja yhteishenkeä. Näin ollen niillä lienee ollut jonkinlainen merkitys kylien identiteetillekin.

Tutkielmaa tehdessäni ehdin pohtia monesti 1900-luvun alkupuolen nuorisoseuratoiminnan syvempää tarkoitusta. Käsitykseni mukaan se lienee ollut kansan syvien rivien saaminen raittiiksi, isänmaalliseksi, siveäksi, ahkeraksi ja yksimieliseksi. Metodina pidettiin kansan kiinnostumista itsensä sivistämisestä. Nuorisoseuratyön oppaan rivien välistä voi lukea, että nuorisoseuraliikkeen arvojen vastaisesti käyttäytyvää pidettiin uhkana paitsi itselleen ja tovereilleen, myös jopa kansakunnan yhtenäisyydelle.

Nuorisoseurat olivatkin yksiä niistä monista yhdistyksistä ja järjestöistä, joiden arvopohjaan vaikutti valkoisen Suomen ideologia ja joiden perimmäisenä tarkoituksena lienee ollut yhteiskuntaluokkien välisten mielipide-erojen tasoittaminen kokoamalla kylien väkeä yhteisiin toimintayhteisöihin. Tammelan nuorisoseurojen voidaan sanoa olleen omissa kylissään niiden toimijoiden joukossa, joiden keskeisenä tehtävänä pidettiin kansallishengen sekä raittiusaatteeseen suopeasti suhtautuvan kansan kasvattamista. Kaikesta päätellen myös Tammelan nuorisoseurojen visiona 1920-luvulla oli kasvattaa jäsenistään sellaisia ”hyviä ihmisiä ja kunnan kansalaisia”, joita nuorisoseuraliikkeen isä, Santeri Alkio, oli aikoinaan toivonut nuorisoseuralaisista kehittyvän.

Lähteet:

I ALKUPERÄISLÄHTEET

A) ARKISTOLÄHTEET

Lounais-Hämeen Museon arkisto (LHMA), Forssa

Hykkilä-Lunkaan Nuorisoseura Ahjon arkisto (Ns. Ahjon ark.):

Raittiusyhdistys Viestin jäsenkirja 1906-1912

Nuorisoseura Ahjon jäsenkirja 1918-1929

Nuorisoseura Ahjon kuukausikokousten pöytäkirjat 1920-1929

Nuorisoseura Ahjon työsuunnitelmat 1923-1928

Kansio, jossa mm. juhlien ohjelmia ja juhlapuheita 1923-

Teuron Nuorisoseura Nousun arkisto (Teuron Ns. Nousun ark.)

Teuron Nuorisoseura Nousun kuukausikokousten pöytäkirjat 1925-1929

Teuron Nuorisoseura Nousun johtokunnan kokousten pöytäkirjat 1925-1929

Teuron Nuorisoseura Nousun vuosikertomukset 1925-1929

Teuron Nuorisoseura Nousun jäsenkirja 1925-1929

Teuron Nuorisoseura Nousun kassakirja 1925-1929

Hämeen Nuorisoseurain Liiton kiertokirjeet 1925-1929

Kansio, jossa sekalaisia kirjeitä, ilmoituksia ja mainoksia

Teuron ”Nousu” - nuorisoseuran historiikki (17 s., kirj. Ritva Asikainen 1988)

Tammelan Nuorisoseura Auran arkisto (Ns. Auran ark.), Tammela

Nuorisoseura Auran jäsenkirja 1920-1925

Nuorisoseura Auran kuukausikokousten pöytäkirjat 1920-1929

Nuorisoseura Auran johtokunnan kokousten pöytäkirjat 1920-1929

Nuorisoseura Auran työsuunnitelmat 1924-1929

Nuorisoseura Auran seuralehti Tuulahdus 1923-1929

Hämeen Nuorisoseurain Liiton kiertokirjeet 1920-1929

Kansio, jossa sekalaisia kirjeitä, ilmoituksia ja mainoksia

Tammelan Portaan Nuorisoseuran arkisto (Portaan Ns:n ark.), Tammela

Portaan Nuorisoseuran kuukausikokousten pöytäkirjat 1920-1929

Portaan Nuorisoseuran johtokunnan kokousten pöytäkirjat 1920-1929

Portaan Nuorisoseuran vuosikertomukset 1920-1929

Portaan Nuorisoseuran jäsenkirja 1920-1929

Portaan Nuorisoseuran työsuunnitelmat 1920-1923

Hämeen Nuorisoseurain Liiton kiertokirjeet 1920-1929

Portaan Nuorisoseuran 50-vuotiskertomus (4 s., kirj. Valvikki Kajarto 1954)

Kansio, jossa sekalaisia kirjeitä, ilmoituksia ja mainoksia

Tammelan kunnan arkisto, Tammela

C6: 1-7, Tammelan kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1923-1929

Df: 1, Tammelan kunnalliskertomukset vuosilta 1920 ja 1921

Tammelan seurakunnan arkisto (Tammelan srk:n ark.), Tammela

Rippikirjat 1921-1930: mikrokortit 350-354, 360-362, 370-382, 386-398

B) JULKAISTUT LÄHTEET

Suomen Virallinen Tilasto XXIX, Vaalitulasto B: Kunnallisvaalit vuosina 1921-1928

Pyrkijä, vuosikerrat 1920-1929

Hirsjärvi Tarmo, Tammelan kansanopetuksen vaiheet II. Forssan Kirjapaino Oy, Forssa 1921.

Rajamaa Matti, Kertomus Hämeen Nuorisoseurain Liiton 20-vuotisesta toiminnasta 1906-1926. Työkansan kirjapaino, Tampere 1926.

Ripsaluoma Aukusti & Mäki M. E. (toim.), Nuorisoseuratyön opas. Raittiuskansan kirjapaino, Helsinki 1919.

II TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Aaltonen Matti, Hykkilän-Lunkaan Nuorisoseura Ahjo 1918-1978. Forssan Kirjapaino Oy, Forssa 1978.

Ahonen Jukka, Raittiuden Voima. Raittiuden Ystävät 1853-2003. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2003.

Haapala Pertti, Nuoriso numeroina. Teoksessa Aapola Sinikka & Kaarninen Mervi, Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2003, s. 67-85.

Hästesko F.A., Suomen nuorisoseuraliikkeen historia. WSOY, Porvoo 1931.

Johansson Marko, Kangasalan nuorisoseuran kehitys ja siihen vaikuttaneet tekijät 1897-1917. Suomen historian pro gradu-tutkielma, Tampereen yliopisto 1999.

Klasi Matti, Tammelan Portaan nuorisoseura. Forssan Valokopio, Forssa 1998.

Klasi Matti, Tammelan Portaan Työväenyhdistyksen historiaa. Forssan Valokopio, Forssa 1996.

Kohonen Laila, Tammelan Nuorisoseura Aura 100 vuotta. Oulu 2005.

Koski Leena, Oppikoulunuoruus 1940-1950-luvuilla. Teoksessa Aapola Sinikka & Kaarninen Mervi, Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2003, s. 282-313.

Lehtonen Olli-Pekka, Kenen puolesta – ketä vastaan? Tammelan suojeluskunta valkoista Suomea luomassa 1918-1939. Suomen historian pro gradu-tutkielma, Jyväskylän yliopisto 1999.

Lehtonen Olli-Pekka, Vaarojen varalta. Tammelan suojeluskunta ja Lotta Svärd 1918-1944. Karisto Oy, Hämeenlinna 2000.

Liikanen Ilkka, Fennomania ja kansa. Joukkojärjestäytymisen läpimurto ja Suomalaisen puolueen synty. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1995.

Marttila Antti, Forssan VPK 1922-1982. Forssan Kirjapaino Oy, Forssa 1982.

Myllyniemi Seppo, Hämeen suoja. Vapaaehtoinen maanpuolustustyö Etelä-Hämeessä 1917-1944. Karisto Oy, Hämeenlinna 1994.

Nieminen Juha, Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1995.

Numminen Jaakko, Suomen nuorisoseuraliikkeen historia I. Vuodet 1881-1905. Kustannusosakeyhtiö Otavan kirjapaino, Keuruu 1961.

Ojanen Eeva, Portaan koulun ensimmäinen vuosisata. Nordmanin Kirjapaino Oy, Forssa 1997.

Ojanen Eeva, Tammelan historia II. Venäjänvallan alusta nykyaikaan. Forssan Kirjapaino Oy, Forssa 1983.

Ollila Anne, Suomen kotien päivä valkenee...Marttajärjestö suomalaisessa yhteiskunnassa vuoteen 1939. Tammer-Paino Oy, Tampere 1993.

Pohjakallio Lauri, Lounaishämäläisiä työväentaloja. Teoksessa Aaltonen Matti & Pohjakallio Lauri (toim.), Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistys: vuosikirja 68 – 1999. Forssan Kirjapaino Oy, Forssa 1999, s. 57-107.

Pohjakallio Lauri, Lounaishämäläisiä suojeluskuntataloja. Teoksessa Aaltonen Matti & Pohjakallio Lauri (toim.), Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistys: vuosikirja 69 – 2000. Forssan Kirjapaino Oy, Forssa 2000, s. 80-114 .

Pohjakallio Lauri, Lounais-Hämeen nuorisoseurojen taloja I. Forssa, Kojjärvi ja Tammela. Teoksessa Aaltonen Matti & Pohjakallio Lauri (toim.), Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistys: vuosikirja 70 – 2001. Forssan Kirjapaino Oy, Forssa 2001, s. 46-92.

Rinne Risto, Kansanopettaja mallikansalaisena. Opettajuuden laajeneminen ja opettajuuteen rekrytoimismekanismi Suomessa 1851-1986 virallisen kuvausaineiston ilmaisemina. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta, Turku 1986.

Ruonavaara Hannu, ”Vanhat” yhteiskunnalliset liikkeet moraalisaatelyn projekteina. Teoksessa Ilmonen Kaj & Siisiäinen Martti (toim.), Uudet ja vanhat liikkeet. Vastapaino, Tampere 1998, s. 43-57.

Selén Kari & Pylkkänen Ali, Sarkatakkien armeija. Suojeluskunnat ja suojeluskuntalaiset 1918-1944. WSOY, Juva 2004.

Smeds Kerstin, Nuorisoseurat ”kunnan kansalaisen” kasvattajina. Teoksessa Alapuro Risto; Liikanen Ilkka; Smeds Kerstin & Stenius Henrik (toim.), Kansa liikkeessä. Kirjayhtymä Oy, Helsinki 1987, s. 154-156.

Sulkunen Irma, Raittius kansalaisuskontona. Raittiusliike ja järjestäytyminen 1870-luvulta suurlakon jälkeisiin vuosiin. Gummerus Oy:n Kirjapaino, Jyväskylä 1986.

Teuron kylähistoriapiiri, Tammelan Teuron kylän entisyyttä. Karisto Oy, Hämeenlinna 2001.

Äikäs Maria & Äikäs Veikko, Hämeen Nuorisoseurain Liitto 1906-1981. Forssan Kirjapaino Oy, Forssa 1981.

Liite 1: Kartta Tammelasta

